

in

ជុំនាយកដ្ឋានយុវជន និង

3

4

คนใน ใน อุบัติเหตุและการรักษา

รองศาสตราจารย์ ดร. เสมอชัย พูลสุวรรณ*

อาชีวภกบ

แรงชีเกียง แม่น้ำที่เปรียบเสมือนสายโลหิตสำคัญ หล่อเลี้ยงพื้นที่ภาคกลางของประเทศไทย เกิดจากแควใหญ่น้อยหลายสาย ที่ถือกำเนิดบนที่สูงทิเบตและชนเผ่าไทย ไหลมาบรรจบรวมกันเป็นสายน้ำใหญ่ ไหลผ่านมณฑลเสฉวนและยูนนานทางตะวันตก เลาะเลี้ยบเรือยมาทางตะวันออกผ่านมณฑลหูเป่ย์ หุ่นนาน เจียงซี อันหุย เจียงซู กระทั้งออกสู่ทะเลที่เชียงไยในที่สุด รวมความยาวตลอดล้าน้ำสายหลักนี้ ลายพันกิโลเมตร แรงชีเกียงตอนข่วงดันน้ำ ไหลลงมาทางใต้ อ้อมผ่านภาคตะวันตกและภาคใต้ของมณฑลเสฉวน กับบางส่วนทางภาคเหนือของมณฑลยูนนาน; ข่วงนี้ของแม่น้ำ ชื่นมักว่า “จินชาเจียง” (แปลว่า “แม่น้ำทรายทอง”) ไหลผ่านสภาพภูมิประเทศที่เป็นเทือกเขาสูงชันสลับชั้นต่อกันเนื่องลงมาจากที่สูงทิเบต จึงมีกระแสน้ำไหลเยี่ยงراكในทุกฤดูกาล สองฝั่งตั้งขึ้นนาด้วยหน้าผาสูงชัน แทบจะไม่มีที่ราบพอเหมาะสมกับการทำเกษตรกรรมได้ ดังนั้นจึงไม่น่าประหลาดใจที่จะพบว่าในบริเวณข่วงดันของแม่น้ำแรงชีเกียงนี้ มีประชากรอาศัยอยู่แต่เพียงเบาบางเท่านั้น พลเมืองส่วนใหญ่ที่อาศัยอยู่ในแถบนี้คือพากผ่า “หยี” (สาขาหนึ่งของ “โลโล”) และชาวเข้าผ่าอีนๆ ซึ่งเป็นกลุ่มที่พูดภาษาตระกูล ทิเบต-พม่า.

อย่างไรก็ต เป็นที่น่าสนใจว่าในบริเวณลุ่มน้ำจินชาเจียง ตอนใต้หลังเจียงลงมา ซึ่งเป็นข่วงที่แม่น้ำไหลลงมา ภาคใต้ของมณฑลเสฉวน และภาคเหนือของมณฑลยูนนานพอดีนั้น มีกลุ่มคนไทยอาศัยอยู่ด้วยจำนวนหนึ่ง ด้วยสาศัยของคนไทยเหล่านี้ ซึ่งกระจายอยู่ตามแนวแม่น้ำข่วงดังกล่าว ทั้ง

ในฝั่งเสฉวนและฝั่งยูนนาน ถือเป็นสุดเขตแดนด้านตะวันตกเฉียงเหนือ สำหรับการกระจายตัวของถิ่นอาศัย ของกลุ่มคนที่พูดภาษาตระกูลไทในประเทศไทยปัจจุบัน. คนไทยในลุ่มน้ำแรงชีเกียงตอนบน ดำรงชีพด้วยการทำนาด้วยปลูกข้าวเป็นหลัก แต่เนื่องจากช่วงดันของแม่น้ำ แทบจะไม่มีที่ราบบริเวณล้ำน้ำใหญ่ที่พอเหมาะสมแก่การทำนาได้เลย ชาวบ้านคนไทยจึงมักมีได้เลือกทำที่ดังที่มีบ้านอยู่ริมแม่น้ำใหญ่ หากนิยมตั้งที่มีบ้านอยู่ลึกเข้าไปในทุบเขา ตามแนวล้ำห้วยสาขาต่างๆ ซึ่งอาจจะมีที่ราบตามริมล้ำห้วย เป็นพื้นที่อุดมสมบูรณ์สำหรับใช้ทำนาด้วยปลูกข้าวได้.

เท่าที่ผ่านมา มีงานเขียนเกี่ยวกับคนไทยในลุ่มน้ำแม่น้ำแรงชีเกียงตอนบน ปรากฏอยู่ในบรรณพิพพค่อนข้างน้อย ทั้งนี้เนื่องจากถิ่นอาศัยของคนไทยกลุ่มนี้ เป็นดินแดนทุรกันดารยากที่จะเข้าถึงได้; แม้แต่นักวิชาการจีนห้องถิ่นในปัจจุบันที่สนใจศึกษาเรื่องชนกลุ่มน้อย ก็มีเพียงน้อยท่านที่มีโอกาสเข้าไปศึกษาอย่างจริงจังๆ จนถึงในถิ่นที่อยู่อาศัยของคนไทยกลุ่มดังกล่าว.

งานเขียนที่ค่อนข้างให้รายละเอียด เกี่ยวกับคนไทยในลุ่มน้ำจินชาเจียง เท่าที่มีปรากฏในภาษาตะวันตก ก็คืองานของหมอดอดด์ (William Clifton Dodd, A.D. 1857-1919) เรื่อง *The Tai Race: Elder Brother of the Chinese*¹. โดยมีอยู่สองบทในหนังสือดังกล่าว ที่กล่าวพิธีถึงคนไทยในลุ่มน้ำแรงชีเกียงตอนบน หมอดอดด์ได้อ้างถึงข้อความในบันทึกของพันธุ์เดวีส์ นักสำรวจรุ่นก่อนหน้าท่าน ที่ได้กล่าวถึงในเชิงประหลาดใจว่า ได้พบถิ่นอาศัยของคนไทยในบริเวณ

¹ Dodd, W.C., 1996. *The Tai Race, Elder Brother of the Chinese* (first published by the Torch Press, Cedar Rapids, Iowa, in 1923). Bangkok: White Lotus Co., Ltd.

² Davies, H.R., 1909. *Yun-Nan The Link Between India and the Yangtze*. Cambridge: the University Press. p. 210.

ขึ้นไปทางเหนือ จนถึงภาคใต้ของมณฑลเสฉวน. โดยที่คนไทยเหล่านี้ได้นำออกเล่าประวัติความเป็นมาว่า บรรพนธุชื่อของพวกตนพากันอยู่พม่าจากอังวะ (อังวะคือเมืองหลวงของประเทศพม่า ในลุ่มน้ำแม่น้ำอิรัวดี รุ่งเรืองขึ้นในต้นคริสต์ศตวรรษที่ 14 ภายหลังการล่มสลายของอาณาจักรพุกาม - ผู้เขียน) เมื่อหลายร้อยปีก่อน; พันตรีเดวีสังข้อสังเกตว่า คนไทยลุ่มนี้ อาจไม่ได้อพยพมาจากเมืองอังวะจริงๆ หากน่าจะเป็นไปได้มากกว่า ที่พวกนี้อพยพมาจากล้านช่องคนไทยในรัฐฉาน ซึ่งเป็นเมืองขึ้นของอาณาจักรอังวะในขณะนั้น. โดยที่การเคลื่อนย้ายดังกล่าว คงไม่มีพระองค์ร่วมมาในบวนด้วย จึงทำให้ทั้งภาษาและพุทธศาสนาของพวคนี้ เสื่อมสูญไป (พันตรีเดวีสังข์เข้าใจว่า บรรพนธุชื่อของพวคนี้คือไทยใหญ่ในรัฐฉาน ที่ได้เข้าริบบันนับถือพุทธศาสนา และมีภาษาเขียนของตนเองอยู่แล้ว ในเวลาที่อพยพเคลื่อนย้ายจากรัฐฉาน ขึ้นมาจึงลุ่มน้ำแม่น้ำแม่สายชีเกียง - ผู้เขียน). นอกจากนั้น เดวีสังข์อ้างถึงการนิเอกสาร ที่เคยระบุว่าได้พบหมู่บ้านของคนไทย ตั้งอยู่ในบริเวณแม่น้ำยะลงเจียงกับแม่น้ำแม่สายชีเกียง (เจนชาเจียง); สนแม่น้ำตั้งกล่าว อุฐุ่ทางตอนใต้สุดของมณฑลเสฉวน.

ในปี ค.ศ. 1918 หมวดอดอค์ไดเดินทางจากเชียงใหม่ ขึ้นไปจนถึงล้านช่องคนไทยในลุ่มน้ำแม่น้ำแม่สายชีเกียงตอนบนที่ “หู่ตึ้งฟู” (คืออำเภอหู่ตึ้ง ทางภาคเหนือของมณฑลยูนนานในปัจจุบัน). วัดดูประสงค์หลักในการเดินทางครั้งนี้ของท่าน ก็คือเพื่อเผยแพร่คริสตศาสนาในหมู่คนไทย. รายละเอียดในบันทึกของหมวดอดอค์ นอกเหนือจากที่บรรยายเรื่องการเดินทางแล้ว จึงมักเป็นเรื่องราวเกี่ยวข้องกับกิจกรรมเผยแพร่ศาสนา ในหมู่คนพื้นเมืองเสียเป็นส่วนใหญ่. น่าเสียดายที่ว่าในบันทึกของท่าน มีรายละเอียดทางชาติพันธุ์วิถีทางของคนไทยในลุ่มน้ำแม่น้ำแม่สายชีเกียง อุฐุ่แต่เพียงกระท่อมกระแท่นเท่านั้น; ข้อมูลทางชาติพันธุ์ที่เราพอทราบจาก

บันทึกดังกล่าวก็คือ คนไทยในลุ่มน้ำแม่น้ำแม่สายชีเกียงที่หู่ตึ้งฟู ของมณฑลยูนนาน ยังคงใช้ภาษาไทยเป็นภาษาพูดในชีวิตประจำวัน แต่ก็ได้นำศัพท์จีนเข้ามาใช้ปะปนอยู่บ้างพอสมควร; พวกนี้ไม่มีภาษาเขียนเป็นของตัวเอง และภาษาไทยถี่นั้นแบบนี้ ก็ไม่มีร่องรอยของการใช้ค่ำนาคี ซึ่งเป็นคำศัพท์ที่รับอิทธิพลมาจากการใช้ภาษาต่างๆ ที่มีอยู่ในประเทศไทยด้วย. ในแห่งน่องสถาบันด้วยกรรมบ้านเรือน คนไทยลุ่มน้ำแม่น้ำแม่สายชีเกียง แบบที่รับอิทธิพลจากจีน. สำหรับเครื่องแต่งกาย สดริวัยรุ่นสาวและเด็กหญิง ได้พากันแต่งแบบจีนเสียหมดแล้ว เหลือแต่เพียงคนแก่ที่ยังแต่งแบบพื้นเมืองอยู่ โดยสดริวัยรุ่นสาวนั่น กระโปรงจีบรอบตัว คล้ายกับเครื่องแต่งกายของชนเผ่ามัง.

นับตั้งแต่หนอดอดได้เขียนรายงานขึ้นที่อังกฤษข้างต้น ก็แทบจะไม่มีงานสำรวจอื่นใดอีกที่นำข้อมูลเกี่ยวกับคนไทยในลุ่มน้ำแม่น้ำแม่สายชีเกียง ตอนบน มาเปิดเผยต่อโลกภายนอก. ผู้เขียนโชคดีที่ได้มีโอกาสเดินทางเข้าไปสำรวจทางชาติพันธุ์ จนถึงลุ่นของคนไทยในบริเวณดังกล่าว เมื่อเดือนพฤษจิกายน พ.ศ. 2543 ที่ผ่านมา. ซึ่งถ้าหากไม่ใช่เป็นนักวิชาการต่างชาติคงแฉแล้ว ก็คงต้องนับเป็นคนแรกๆ มาก ที่มีโอกาสได้เข้าไปศึกษา จนถึงในพื้นที่ ภายหลังความมีขั้นนารีของหมวดอดอค์. ทำให้ได้ข้อมูลพอเรียบเรียงเป็นรายงานขึ้นนี้ขึ้นได้. แม้รายงานนี้จะได้เรียบเรียงขึ้น ภายหลังงานของหมวดอดอค์เกือบหนึ่งศตวรรษ แต่เมื่อเปรียบเทียบสภาพหมู่บ้านและชีวิตความเป็นอยู่ของผู้คนที่ได้พบเห็นจริง กับสภาพดังกล่าวที่ได้บรรยายไว้ในงานของหมวดอดอค์แล้ว ก็ทำให้พอเห็นภาพคร่าวๆ ได้ว่า วิถีชีวิตและสภาพความเป็นอยู่ของคนไทยลุ่นดังกล่าว คงไม่ได้เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมมากนัก (แม้จะถูกกระบวนการช่วงสันฯ ในตอนเปลี่ยนแปลงการปกครองและปฏิวัติพัฒนธรรมของประเทศไทย แต่ก็ดูเหมือนว่าชุมชนจะได้

พยายามปรับตัวคืนสู่สภาพเดิมหลังจากนั้น) ซึ่งก็อาจด้วยเหตุผลจากการที่คนไทยในบริเวณนี้ อาศัยอยู่ในพื้นที่ทຽวกันดาร ติดต่อ กับโลกภายนอกได้ยาก ล่าบาก ซึ่งสถานการณ์คงได้เป็นเช่นนั้นมาช้านานแล้วด้วย แม้ก่อนหน้าที่หมวดดอร์จะเข้าไปถึงพื้นที่.

ผู้เขียนได้มีโอกาสเข้าไปสำรวจ ถัดที่อยู่

“ตีนปู” (เป็นภาษาจีนหมายความว่า “เขามาไปจ่าน่า”; ความเป็นมาของชื่อนี้ ชาวบ้านอธิบายว่า น่าจะเกี่ยวข้องกับในสมัยที่ยังมีพวกเจ้าที่ดินเป็นชาวจีน ชาวบ้านติดหนี้พวกเจ้าที่ดินไม่มีเงินใช้คืน จึงยอมตัวเป็นข้าทาสแทน - ดูรายละเอียดเรื่องนี้ในตอนต่อไป). ที่อำเภอต้าเหยา ผู้เขียนได้เข้าไปศึกษาในหมู่บ้านของคนไทยลงแห่ง ชื่อบ้าน “เพียงนาดอย” (หรือชื่อจีนว่าบ้าน “เกาผิง” ซึ่งแปลว่า “ลานสูง”) และบ้าน “ปลาลา” (ไม่ทราบความหมาย). ส่วนที่อ่าເກອທຸ່ຽວັ້ງ ผู้เขียนไม่สามารถเดินทางเข้าไปถึง หมู่บ้านคนไทยได้เนื่องจากข้อจำกัดด้านเวลาและสภาพการคมนาคมที่ยากลำบากมาก แต่ก็ยังโชคดีที่ได้มีโอกาสลั่นภาษณ์ชาวบ้านและเจ้าหน้าที่ท้องถิ่นของอ่าເກອທຸ້ງที่เป็นคนไทยหลายท่านทำให้ได้ข้อมูลที่น่าสนใจ น่าประทับใจ สมควร.

แผนที่แสดงพื้นที่การศึกษา

อาศัยของคนไทยในลุ่มแม่น้ำแยงซีเกียงตอนบน เป็นบางหมู่บ้าน ในเขต 3 อ่าເກອທາງภาคเหนือของมณฑลยูนนาน. ได้แก่: อ่าເກອທຽງເຮືອນ, ຕ້າເຫຍາ, และຫຼວງໜຶ່ງ. ສໍາໜັບທີ່ອ່າເກອທຽງເຮືອນ ผู้เขียนได้ไปเยือนชุมชนหมู่บ้านของคนไทยแห่งหนึ่ง ชื่อบ้าน

การเดินทางจากนครคุนหมิง เมืองหลวงของมณฑลยูนนาน ไปถึงตัวอ่าເກອຫຼວງໜຶ່ງ และอ่าເກອທຽງເຮືອນ กระทำได้สะดวกทางรถยนต์. โดยอ่าເກອຫຼວງໜຶ່ງตั้งอยู่ทางทิศเหนือ ห่างจากคุนหมิงตามเส้นทางรถยนต์ประมาณ 100 กิโลเมตร และ

อำเภอหอยงเหรินกือญี่ดัดจากหู่ตั้งชีนไปทางตะวันตกเฉียงเหนือ อีกประมาณ 200 กิโลเมตร บนเส้นทางสายเดียวกัน. การเดินทางช่วงแรกๆจากคุณหมิงไปจนถึงตัวอำเภอห้องสอง ค่อนข้างสะดวก แต่ที่ยกล้ำบากจริงๆ คือช่วงการเดินทางจากตัวอำเภอไปยังหมู่บ้านต่างๆ ของคนไทย. บ้านดี้มูตั้งอยู่ริมลำห้วยสาขาของแม่น้ำจินชาเจียง ในตำบลบ้านม้า ห่างจากตัวอำเภอหอยงเหรินราว 80 กิโลเมตร; จากบ้านม้าสามารถเดินทางต่อไปด้วยรถยนต์ ตามถนนเลียบริมลำห้วยและเลียบริมแม่น้ำจินชาเจียง จนถึงบ้านป่าลาและบ้านเพียงนาดอยได้ด้วยระยะทางราวประมาณเท่ากัน โดยไม่ต้องอ้อมผ่านตัวอำเภอต้าเหยา (หมู่บ้านป่าลาและเพียงนาดอย แม่น้ำสังกัดกับอำเภอต้าเหยา แต่ที่ตั้งของหมู่บ้านกือญี่ห่างตัวอำเภอมาก และการเดินทางไปยังหมู่บ้านเส้นทางที่สะดวกที่สุด ก็คือเส้นทางที่ผู้เยี่ยนใช้). บ้านป่าลาและเพียงนาดอย ตั้งอยู่ริมลำห้วยสายเดียว กันคือห้วยโปโล่ ซึ่งเป็นลำน้ำเล็กๆ อีกสาขาหนึ่งของจินชาเจียง. โดยที่บ้านป่าลาตั้งอยู่บริเวณปากลำห้วยที่สบกับแม่น้ำจินชาเจียง ส่วนบ้านเพียงนาดอยอยู่ลึกเข้าไปตามลำห้วยอีกประมาณ 9 กิโลเมตร ระหว่างหมู่บ้านทั้งสองยังมีหมู่บ้านคนไทยเรียงอยู่ริมลำห้วยอีกสามสี่แห่ง. ชาวบ้านในหมู่บ้านเหล่านี้ อาศัยทำนาตามที่ราบแคบๆ ริมลำห้วย. สำหรับบริเวณเนื้อจาก

หมู่บ้านเพียงนาดอยขึ้นไปทางด้านล่างห้วยโปโล่ ไม่มีหมู่บ้านของคนไทยอีกแล้ว เนื่องจากเป็นช่วงที่ล่าห้วยใหญ่ผ่านภูเขาสูงชัน ไม่มีทุบที่รับพอที่จะใช้ท่านาได้.

การเดินทางจากตัวอำเภอหอยงเหรินไปยังหมู่บ้านเหล่านั้น กระทำได้ค่อนข้างปลอดภัย เฉพาะในฤดูแล้ง ตามเส้นทางรถยนต์ที่ทุรกันดารมาก เนื่องจากถนนดังกล่าวเป็นต้องตัดเฉพาะเลียบไปตามเทือกเขาและหน้าผาสูงชัน เกือบทลอดทั้งเส้นทาง โดยที่สภาพดอนกือญี่ดีนัก; ระหว่างการเดินทาง จึงมีอยู่บ่อยครั้งที่เราได้พบด้วยของเรา กำลังอยู่ในรถที่แล่นอยู่บนเส้นทางขุนระ ที่แคนจนรถเลิกกีแทบจะสวนกันไม่ได้ และเส้นทางนั้นแขวนอยู่กลางหน้าผาสูงชัน ยาวต่อเนื่องกันบางครั้งถึงหลายกิโลเมตร โดยที่ด้านหนึ่งของถนนคือ

ที่สะดวกที่สุด ก็คือเส้นทางที่ผู้เยี่ยนใช้. บ้านป่าลาและเพียงนาดอย ตั้งอยู่ริมลำห้วยสายเดียว กันคือห้วยโปโล่ ซึ่งเป็นลำน้ำเล็กๆ อีกสาขาหนึ่งของจินชาเจียง. โดยที่บ้านป่าลาตั้งอยู่บริเวณปากลำห้วยที่สบกับแม่น้ำจินชาเจียง ส่วนบ้านเพียงนาดอยอยู่ลึกเข้าไปตามลำห้วยอีกประมาณ 9 กิโลเมตร ระหว่างหมู่บ้านทั้งสองยังมีหมู่บ้านคนไทยเรียงอยู่ริมลำห้วยอีกสามสี่แห่ง. ชาวบ้านในหมู่บ้านเหล่านี้ อาศัยทำนาตามที่ราบแคบๆ ริมลำห้วย. สำหรับบริเวณเนื้อจาก

บ้านเพียงนาดอยอยู่ลึกเข้าไปตามลำห้วยอีกประมาณ 9 กิโลเมตร ระหว่างหมู่บ้านทั้งสองยังมีหมู่บ้านคนไทยเรียงอยู่ริมลำห้วยอีกสามสี่แห่ง. ชาวบ้านในหมู่บ้านเหล่านี้ อาศัยทำนาตามที่ราบแคบๆ ริมลำห้วย. สำหรับบริเวณเนื้อจาก

บ้านป่าลา ตั้งอยู่บนเขา ปากลำห้วยที่สบกับแม่น้ำจินชาเจียง ผนังหน้าผาอันสูงชัน ส่วนอีกด้านหนึ่งคือลำห้วยหรือบางครั้งก็คือแม่น้ำจินชาเจียง ที่กำลังไหลกริ้วกระดิ้น ลิบลิวเป็นทุบเทือก岳เบื้องล่าง ต่ำจากแนวถนนที่รถกำลังวิ่งอยู่คงไปนับร้อยเมตร.

หอยงเหรินเป็นอำเภอปักษ์ขวาของ

ชนชาติไทย ตั้งอยู่ทางตอนเหนือของมหาดูรุนนานา บริเวณที่ต่อแดนกับมหาดูรุนนานา; ประชากรส่วนใหญ่ของอำเภอเป็นชาวไทย โดยมีคนไทยอาศัยอยู่ใน 2 ตำบล คือตำบล หยุ่งชิง และตำบลบ้านม้า; หมู่บ้านตึมซึ่งผู้เขียนได้เข้าไปสำรวจ อยู่ในเขตตำบลบ้านม้า. ส่าหรับบ้านเพียงนาตอยและบ้านป่าลา อยู่ในเขตตำบล “บ้านแปก” ซึ่งเป็นตำบลป่าครองตนของไวกับลีซอ ในอำเภอต้าเหยา. ผู้เขียนทราบมาว่า ในเขตมหาดูรุนนานา อีกฝากหนึ่งของแม่น้ำจินชาเจียง ก็มีหมู่บ้านของคนไทยกระจายอยู่ เช่นกัน แต่ไม่มีโอกาสจะสืบรายละเอียดได้ในการสำรวจคราวนี้.

คนไทยแห่งลุ่มแม่น้ำจินชาเจียงมาจากไหน?

คนไทยในลุ่มน้ำจินชาเจียงเรียกตัวเองว่า “ໄຕ”³ โดยไม่มีคำขยายพ่วงท้าย อย่างเช่น “ໄຕ ໂທລອງ” (ໄไทใหญ่ในรัฐจันของพม่า), “ໄຕເຫັນອ” (ໄไทเหนือในเขตใต้คงของมหาดูรุนนานา) หรือว่า “ໄຕ ຄໍາດີ” (ໄไทຄໍາดີในรัฐกะຈິນของพม่า). ตามปกติกลุ่มคน “ໄຕ” ที่เรียกชื่อตัวเองโดยมีคำขยายพ่วงท้ายอย่างเฉพาะเจาะจง เช่นที่ได้ยกตัวอย่างมาข้างต้น มักเป็นพวກที่อยู่ร่วม หรือได้สัมพันธ์ดีต่อกับคนกลุ่มอื่น ที่เรียกตัวเองว่า “ໄຕ” เช่นกัน หากมีความผิดแยกกันบ้างในแง่ภาษาและวัฒนธรรม จึงจำเป็นต้องใช้คำขยายเพื่อบ่งบอกอัตลักษณ์ให้ทราบว่าตนเป็นสมาชิกของกลุ่มใด. การที่คนไทยในลุ่มน้ำจินชาเจียงเรียกชื่อกลุ่มของตัวเองว่า “ໄຕ” โดยๆ จึงน่าจะแสดงให้เห็นว่า พวgn นี้เป็นกลุ่มที่อยู่โดยเดียวจาก “ໄຕ” อื่นๆ มาแล้ว

ข้านานพอสมควร ซึ่งก็สอดรับกับสภาพภูมิประเทศที่ค่อนข้างถูกตัดขาดจากโลกภายนอก ตามที่ได้กล่าวถึงแล้วข้างต้น; ส่วนที่ว่าพวกนี้จะเคยเรียกชื่อคลุ่มของตัวเองว่า “ໄຕ” โดยมีคำขยายพ่วงท้ายบ้างอย่างมากก่อนหน้าที่จะอพยพเข้ามาอยู่ในพื้นที่หรือไม่ แม้เป็นประเด็นที่น่าสนใจ แต่ก็ยังไม่มีหลักฐานที่จะช่วยการสืบค้นได้ในขณะนี้.

ในแง่ของภาษา จนถึงปัจจุบันก็ยังไม่มีรายงานการวิเคราะห์เปรียบเทียบ ตามหลักวิชาภาษาศาสตร์ ที่สามารถยืนยันได้อย่างเป็นกิจจะลักษณะว่า ภาษาพูดของคนไทยในลุ่มแม่น้ำแยงซีเกียง ใกล้ชิดเป็นพิเศษกับภาษาพูดสาขาอื่นๆ ได้ในตระกูลภาษาไทย⁴. หมวดอุดด์ได้เคยตั้งข้อสังเกตว่า ภาษาของพวgn นี้คล้ายกับภาษาของพวgn “ໂຢນ” (คือคนไทยล้านนา ซึ่งในความหมายกว้าง อาจหมายรวมถึงพวgn “ໄຕເຂົນ” ในเขียงดุงด้าย) ซึ่งในปัจจุบันนักภาษาศาสตร์จัดเข้าอยู่ในกลุ่มภาษาถิ่นไทยสาขาตะวันตกเฉียงใต้. แต่ก็ไม่ได้เปรียบเทียบกับภาษาไทยสาขาตะวันตกเฉียงใต้อื่นๆ ทางตอนเหนือของเชียอาคนย์ อย่างเช่นภาษา “ໄຕໂທລອງ” (ໄไทใหญ่) หรือว่า “ໄຕເຫັນອ” (ໄไทเหนือ) และภาษาไทยสาขาอื่นๆ ทางตอนใต้ของประเทศไทย ว่าคล้ายคลึงหรือแตกต่างกันมากน้อยเพียงใด. พันธรี เดวีส์สันนิษฐานว่าบรรพบุรุษของคนไทยในลุ่มน้ำจินชาเจียงอพยพมาจากรัฐจันของพม่า แต่ก็ไม่ได้ให้ข้อเปรียบเทียบเช่นกันว่า ภาษาของพวgn นี้คล้ายคลึงหรือแตกต่างอย่างไร จากภาษาของพวgn ใหญ่ในรัฐจัน.

จากการที่ผู้เขียนได้สัมภาษณ์ผู้รู้ท่องถิ่น

³ ขณะที่เรียกกลุ่มชาติพันธุ์อื่นๆ ว่าเป็นพวgn “ໜ້າ” อย่างเช่นเรียกคนจีนว่า “ໜ້າຊັ້ນ” และเรียกผ่านโลโว “ໜ້າສື່”, คำว่า “ໜ້າ” ในความหมายของคนไทยลุ่มน้ำจินชาเจียง หมายถึง “คนอื่น” ไม่ได้หมายถึง “ໜ້າໜ້າ” อย่างที่มักเข้าใจกันทั่วไป.

⁴ ศาสตราจารย์ หลีฟังกุย ไดเสนอเกณฑ์ทางภาษาศาสตร์เพื่อใช้จำแนกภาษาถิ่นตระกูลไทย. โดยภายใต้เกณฑ์ดังกล่าว ภาษาถิ่นในกลุ่ม “ໄຕ” (ที่แยกตัวจากกลุ่ม “ກໍາ-ສູຍ” แล้ว) จำแนกได้เป็นสาขาอื่นคือ: เหนือ, กลาง และตะวันตกเฉียงใต้ วิธีจำแนกแบบดังกล่าว เป็นที่ยอมรับในวงวิชาการ มากกว่าวิธีจำแนกแบบอื่นๆ (ควรดู: Li, Fang-Kuei, 1977. A Handbook of Comparative Tai. Oceanic Linguistics Special Publication No.15. Honolulu: University Press of Hawaii.)

หล่ายท่านในหลายหมู่บ้าน พอดีข้อสังเกตว่าภาษาพูดของคนไทยในແນບລຸ່ມນ້າຈິນສາເຈີຍງ แม้ຄາຈາມສໍາເນົາຍືພິດແຜກກັນອູ່ນ້າງໃນຕ່າງໜຸ່ມນ້ານ ແຕ່ກີ່ເປັນຄວາມຝຶດເພື່ອນກັນແຕ່ເພີ່ຍເລີກນ້ອຍເທົ່ານັ້ນ ຂາວນ້ານຕ່າງໜຸ່ມນ້ານສາມາດສື່ສ່ວນເຂົ້າໃຈກັນໄດ້ດີໂດຍຕົວດ
ທ່າໄທເຫັນວ່າກາຫາພູດຂອງພວກນີ້ ທາກກລ່າວໂດຍກວ່າງໆ ນໍາຈະຄູກຈັດເຂົ້າອູ່ໃນກຸ່ມເດືອກວັນໄດ້ທັງໝົດ. ຜູ້ເຂົ້າໃຈໄດ້ສົມມາກົມ່ຄຸມຄຸງ ຈາງຈູ່ເຫົວອາຍຸ 64 ປີ ສິ່ງເປັນຂາວອ່າເກອຫຼຸດຕິ່ງ ໄດ້ເຄີຍໄປທ່າງໃນເຂົດໄດ້ຄົງສິ່ງເປັນດິນຂອງພວກ “ໄຕເຫັນອ” ໃນມະຫາວຸນນານອູ່ຫລາຍປີ ຮູ່ກາຫາ “ໄຕເຫັນອ” ຕີ່ທັງກາຫາພູດແລະກາຫາເຂົ້າໃຈໄດ້ຮັບກາຍີນຢັນຈາກທ່ານວ່າ ກາຫາໄທໃນລຸ່ມນ້າຈິນສາເຈີຍງເກີບຈະເໝືອນກັນກັບກາຫາ “ໄຕເຫັນອ”. ໂດຍໃນປັຈຈຸບັນຕ້ວ່າທ່ານຍັງໄດ້ເປີດສອນວິຊາກາຫາເຂົ້າໃຈ “ໄຕເຫັນອ” ໄທັກບົນໄທແນບອ່າເກອຫຼຸດຕິ່ງດ້ວຍ ເພຣະຄົນໄທໃນລຸ່ມນ້າຈິນສາເຈີຍມີແຕ່ກາຫາພູດ ໄນມີຕ້ວັກຄົວໃໝ່ເປັນຂອງທຸນເອງນາກ່ອນ. ຂາວນ້ານແລະຂ້າຮາຂກາຮົກທ່ອງດິນທີ່ເປັນຂາວໄທອົກຫລາຍຄົນ ທີ່ເຄີຍເຂົ້າໄປດິນເຂົດໄດ້ຄົງ (ດິນຂອງ “ໄຕເຫັນອ”) ແລະສົບສອງພັນນາ (ດິນຂອງ “ໄຕລື້ອ”) ຂອງມະຫາວຸນນານ ຢັນຢັນທຽບກັນວ່າ ກາຫາດິນໄທໃນລຸ່ມນ້າຈິນສາເຈີຍຄ້າຍກາຫາ “ໄຕເຫັນອ” ສາມາດສື່ສ່ວນກັນໄດ້ຮູ້ເຮືອງເກີບຕົວດ ແຕ່ຈະມີສໍາເນົາຍືແລະຕັບທີ່ຄ່ອນຂ້າງຕ່າງຈາກກາຫາ “ໄຕລື້ອ” (ສິ່ງກີ່ເປັນກາຫາໄທສາຂາຕະວັນຕົກເຈີຍໄດ້ເຂົ່າກັນ) ທ່າໄທຄູກກັນໄດ້ເຂົ້າໃຈນ້ອຍກວ່າກັນນາກ.

ຈາກຂ້ອມລັກທັງໝົດທີ່ໄດ້ກຳລ່າວມາ ຊຶ່ງແມ່ວ່າ ເຮົາຍັງຄົງຈາດກາຮົບເປີຍນັກທາງກາຫາສາສົງລົງຢ່າງເປັນຮະບນໃນຂະນະນີ້ ແຕ່ກົງພອກລ່າວໄດ້ອ່າຍ່ານັ້ນໃຈພອສມຄວວ່າ ກາຫາໄທດິນໃນລຸ່ມນ້າຈິນສາເຈີຍຈັດອູ່ໃນຕະຫຼາກກາຫາໄທສາຂາຕະວັນຕົກເຈີຍໄດ້, ເຂົ່າເດືອກວັນກາຫາ “ໄຕໂທລົງ”, “ໄຕເຫັນອ”, “ໄຕຄ້າຕີ”, “ໄຕລື້ອ”, “ໄຕຂຶ້ນ”, “ໄຕໂຍນ”, “ລາວ”, “ໄທຍສຍາມ”, ລາລາ, ໂດຍນໍາຈະມີຄວາມໄກລ໌ຂີດນາກເປັນພິເສດຖະກິນກາຫາກຸ່ມ “ໄຕເຫັນອ” ໃນເຂົດໄດ້ຄົງຂອງ

ມະຫາວຸນນານ. ຂ້ອສັນນິຍາຮູານນີ້ສອດຄລັກນັບປະວັດສາສົງລົງອ່ານັ້ນທັງດິນດ້ວຍ ດັ່ງຈະໄດ້ກຳລ່າວດິນຕ່ອໄປຂ້າງໜ້າ.

ຄົນໄທໃນລຸ່ມນ້າແຍ້ງເຊີຍອ່າຍອູ່ຮົມກັນເປັນໜຸ່ມນ້ານ. ໃນປັຈຈຸບັນຄ່າວ່າ “ໜຸ່ມນ້ານ” ໃນປະເທດຈືນ ມີຄວາມໝາຍຕ່າງກັນເປັນສອງນັ້ນຍະ, ນັ້ນຍະແຮກຄືອໝາຍດຶງໜຸ່ມນ້ານອຮຽນຫາຕີ ທີ່ຂາວນ້ານ ດັ່ງນ້ານເຮືອນອູ່ຮົມກັນ ໂດຍທີ່ມີຈິເວັນຮອບໆ ກີ່ເປັນພື້ນທີ່ທຳເກົຍຕະກອບຮົມກັນ ສິ່ງເປັນຄວາມໝາຍຂອງ “ໜຸ່ມນ້ານ” ທີ່ນັກເຂົ້າໃຈກັນໂດຍທ່າໄປ, ສ່ວນຄວາມໝາຍໃນອົກຍັຍທີ່ນີ້ ດືອໝາຍດຶງໜຸ່ມນ້ານບຣິຫາຣ ສິ່ງເປັນທັງໝ່ວຍປົກຄອງຮະດັບຍ່ອຍລົງມາຈາກຕໍາບລຕາມຮະບນຮາກຈິນສົມຍິໄມໆ. ຍັກຕ້ວ່າຍ່າງເຂົ່ານັ້ນ “ເກາພິງ” (“ເພີ່ຍນາດອຍ”) ທີ່ຜູ້ເຂົ້າໃຈໄດ້ເຂົ້າໄປສຶກຫາເປັນໜຸ່ມນ້ານອຮຽນຫາຕີຂອງຄົນໄທ ແລະກີ່ເປັນທີ່ທຳກາຮົບຂອງໜຸ່ມນ້ານບຣິຫາຣກາຍໃຫ້ຊື່ເດືອກວັນດ້ວຍ; ໜຸ່ມນ້ານບຣິຫາຣເກາພິງປະກອບດ້ວຍ 10 ໜຸ່ມນ້ານອຮຽນຫາຕີ, ໃນຈຳນວນນີ້ເປັນໜຸ່ມນ້ານຂອງຄົນໄທ 3 ແທ່ງ, ຂອງມັງ 2 ແທ່ງ, ແລະຂອງຫຍີ 5 ແທ່ງ. ໜຸ່ມນ້ານອຮຽນຫາຕີອີກ 2 ແທ່ງຂອງຄົນໄທ ນອກຈາກນັ້ນເພີ່ຍນາດອຍ ທີ່ອູ່ກ່າຍໄດ້ໜຸ່ມນ້ານບຣິຫາຣເກາພິງກີ່ ດືອ ນັ້ນທ້າຍໄປໂລ່ດ ແລະ ນັ້ນຫລວງ (ຫຼືອ່ີບ່າງຄັ້ງຂາວນ້ານເຮືອກວ່າ “ເມືອງຫລວງ”) ສິ່ງຕັ້ງອູ່ຮົມຄໍາຫ້ວຍສາຍເດືອກວັນ ໄນມີທ່າງໄກລຈາກກັນນາກັນນັກ; ສໍາຮັບໜຸ່ມນ້ານອຮຽນຫາຕີຂອງພວກຫຍີແລະມັງອີກ 7 ແທ່ງ ຕັ້ງກະຈາຍອູ່ທ່າງຈາກກັນນາກັນນັກເງົາສູງ ແຕ່ກີ່ເຂົ້າສັກດັບກັນໜຸ່ມນ້ານບຣິຫາຣເກາພິງເຂົ່າເດືອກວັນດ້ວຍ. ນັ້ນເພີ່ຍນາດອຍ ສິ່ງເປັນຄູນຍົກຄາງຂອງໜຸ່ມນ້ານບຣິຫາຣດັ່ງລ່າວ ເປັນທີ່ຕັ້ງຂອງໂຈງເຮືອນປະມົມ ແລະທີ່ທຳກາຮົບດ້ວຍ ສິ່ງຄະນະຂອງເຮົາກີ່ໄດ້ອ່າຍ ເປັນສັດຖານທີ່ພັກ ຂະນະໃໝ່ຈິວິດອູ່ໃນໜຸ່ມນ້ານ. ເຕີກທີ່ນັກເຂົ້າໂຈງເຮືອນດ້າຫາກມາຈາກໜຸ່ມນ້ານໄກລໆ ກີ່ຈໍາເປັນຕ້ອງມາອູ່ປະຈໍາ ໄນສາມາດໄປ-ກລັບໄດ້ ເນື່ອຈາກຮະຫວາງທີ່ທ່າງໄກລ, ໂດຍນໍາເສີນຍືງອາຫາຣແໜ່ງເທົ່າທີ່ທ່າໄດ້ຈາກນັ້ນຂອງຕົວເອງ ນາບຮິຈາດໃຫ້ກັບທາງ

โรงเรียน สำหรับใช้ทำอาหารเลี้ยงเด็กนักเรียนที่อยู่ประจำ.

สมัยก่อนหน้าที่ประเทศไทยเปลี่ยนแปลงการปกครองสู่ระบบคอมมิวนิสต์ ในกลางคริสต์ศตวรรษที่ 20 คนไทยในลุ่มน้ำแม่น้ำเจียง ในบริเวณที่ผู้เขียนได้เข้าไปสำรวจ ไม่มีที่น่าไปปักครองของตนเองสูงกว่าระดับหมู่บ้านธรรมชาติ. หัวหน้าหมู่บ้านแต่ละแห่ง เรียกว่า “แก่บ้าน” ไม่เข้มแข็งกัน, แต่ขึ้นกับหัวหน้าใหญ่กว่า ซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ตามระบบราชการของจีน และมักเป็นชาวจีนหรือโลโภ. สำหรับที่บ้านเพียงนาดอยในสมัยก่อน แก่บ้านจะเลือกจากชายผู้มีวุฒิภาวะในหมู่บ้าน และใช้ระบบผลัดเปลี่ยนกันดำรงต่อเนื่อง; แก่บ้านอาจมีผู้ช่วยได้ 1-2 คน เรียกว่า “ไถส่ง”. แก่บ้านและผู้ช่วยนอกจากทำหน้าที่ปักครองดูแลหมู่บ้านแล้ว ยังทำหน้าที่เกี่ยวข้องกับทางราชการจีน ในการเกณฑ์แรงงานชาวบ้านและเก็บภาษีส่งให้หลวงด้วย.

ประเด็นที่น่าสนใจก็คือ ถึงแม้คนไทยในแถบนี้จะไม่มีประวัติว่า ได้เคยมีหน่วยปักครองของตนเองสูงกว่าระดับหมู่บ้าน แต่กลับรู้จักและใช้คำว่า “เมือง” อย่างพร่อง滥. ยกตัวอย่างเช่นเมืองหมู่บ้านธรรมชาติของคนไทยแห่งหนึ่ง ในสังกัดหมู่บ้านบริหารເກາພິງ ใช้ชื่อว่า “เมืองหลวง” (ที่บางครั้งก็เรียกว่า “บ้านหลวง”) ทั้งที่หมู่บ้านนี้แห่งก็มีขนาดไม่ใหญ่นัก เพียงห้าสิบกว่าหลังคาเรือนเท่านั้น และเท่าที่ผู้เขียนได้ลองสอบถามประวัติ ดู ก็ปรากฏว่าหมู่บ้านนี้มีได้มีความสัมพันธ์เป็นพิเศษแต่อย่างใด ในแห่งของการเป็นหน่วยปักครอง ซึ่งจะเป็นหมู่บ้านที่ตั้งขึ้นใหม่กว่าบ้านเพียงนาดอยด้วย. ยกตัวอย่างหนึ่งคือบริเวณปากห้วยโนโล่ ใกล้กับบ้านปลา เดิมก็มีหมู่บ้านของคนไทยอีกดแห่งหนึ่งชื่อว่า “เมืองว่าวนเจ้”. ผู้เขียนได้รับคำอธิบายจากคนท้องถิ่นว่า “ว่าวน” หมายถึง “บ้าน” ส่วน “เจ้” หมายถึง “กำแพง”; ดังนั้น “ว่าวนเจ้” จึงหมายถึงหมู่บ้านที่มีกำแพงล้อมรอบ ในความ

หมายคล้ายกันกับ “เชียง” ที่พบใช้กันแพร่หลายในคนไทยหลายกลุ่ม; แต่ทั้งนี้และทั้งนั้น “เมืองว่าวนเจ้” ที่ปากห้วยโนโล่ ตามคำบอกเล่าของชาวบ้าน ก็ไม่ได้เคยเป็นชุมชนสำคัญ ที่เป็นศูนย์กลางของชุมชนอื่นๆ และก็ไม่เคยมีกำแพงล้อมรอบแต่อย่างใดด้วย.

เมื่อผู้เขียนพยายามทั้งสอบถามและสอบถาม ความหมายของคำว่า “เมือง” จากชาวบ้านหลาย ๆ คน ในหลายหมู่บ้าน ก็ปรากฏว่าได้รับคำตอบคล้ายกัน คือ “เมือง” ก็หมายถึงหมู่บ้านนั้นเอง เพียงแต่ว่าหมู่บ้านบางแห่งมีขนาดใหญ่กว่าแห่งอื่นๆ จึงถูกเรียกว่า “เมือง”. ไม่มีชาวบ้านคนใดให้ความหมายว่า “เมือง” คือศูนย์กลางของหน่วยปักครอง ที่มีหมู่บ้านหลาย ๆ แห่งอยู่ภายใต้อาณัติ. และตามความรับรู้ของชาวบ้าน ก็ไม่เคยมีศูนย์กลางของหน่วยปักครองเข่นนั้น ที่เป็นของคนไทย ปรากฏอยู่ในพื้นที่มาก่อนด้วย. จากปรากฏการณ์ที่ได้พบในภาคสนามดังกล่าว ทำให้เราพออนุมานได้ว่าชาวบ้านแถบนี้ในปัจจุบันคงไม่ได้รู้จัก “เมือง” ตามความหมายที่เรามักเข้าใจกันโดยทั่วไป สำหรับในระบบปักครองแบบของໄทโนราณ. และบางที่ “เมือง” ของคนไทยในบริเวณที่ผู้เขียนได้เข้าไปสำรวจคราวนี้ ก็อาจจะไม่เคยมีความหมายเข่นนั้นมาก่อนด้วย.

ถ้าหากข้อมูลตามที่กล่าวข้างต้นนั้นถูกต้อง สมมุติฐานที่น่าจะเป็นไปได้ต่อไปก็คือ คำว่า “เมือง” ที่ใช้กันในลุ่มน้ำเจียงในปัจจุบัน อาจเป็นเพียงชากฟอสซิลที่เหลือตกค้างอยู่ในภาษา. ทั้งนี้ถ้าหากจะเชื่อตามประวัตินอกเล่าที่ว่า คนไทยในแถบนี้ได้อพยพมาจากถิ่นอื่น. และ ณ “ถิ่นอื่น” ดังกล่าววนนั้น บรรพบุรุษของพวงเขาอาจเคยมี “เมือง” ในฐานะที่เป็นหน่วยปักครองระดับสูงกว่าหมู่บ้านมาก่อน. แต่เมื่อได้พากันอพยพมาอยู่ในลุ่มน้ำเจียงแล้ว พวงนี้ไม่มีโอกาสที่จะสร้างเครือข่ายการปักครองระดับเมืองขึ้นมาอีกใน

ความเป็นจริง, แต่ได้แต่ทิ้งร่องรอยของคำว่า “เมือง” (หรือชื่อชั่งอาจจะเป็นชื่อเมืองดังเดิมก่อนที่จะอพยพมา) ตกค้างอยู่ในรูปของคำศัพท์ สำหรับใช้เรียกหมู่บ้านขนาดค่อนข้างใหญ่บางแห่ง.

ดังได้กล่าวแล้วข้างต้นจากบันทึกของพันตรีเดวีส์ว่า คนไทยในแบบจินชาเจียง มีประวัติบอกเล่าว่า บรรพบุรุษของพวกตนอพยพมาจากอังวงชี้ เดวีส์สนนนิฐานว่า น่าจะมาจากวัชจานมากกว่า. ประวัติศาสตร์นักอภิภานบันทึกของเดวีส์ถังกล่าวได้รับการยืนยันจากข้อมูลภาคสนามในการสำรวจครัวนี้ด้วย. ชาวบ้านคนไทยในหมู่บ้าน “ตึ้ม” และบริเวณใกล้เคียงในแบบต่ำบ้านม้า ได้มีความรับรู้เกี่ยวกับความเป็นมาของบรรพบุรุษของพวกตน ร่วมกันอย่างหนึ่งว่า พวกตนมี “พ่ออังวง แม่จึงตง” หรือบางครั้งก็ว่า “ปู่อังวง ย่าจึงตง”, และสาเหตุที่ต้องอพยพมาอยู่ในลุ่มน้ำจินชาเจียง ก็เพื่อหลบหนีภัยสองครา. คำว่า “อังวง” ในที่นี้ น่าจะหมายถึงราชอาณาจักรอังวงในประเทศม่าอย่างไม่ต้องสงสัย ส่วนคำว่า “จึงตง” ศาสตราจารย์ เจีย แยนจง (ยธรรมยง จิระนคร) ผู้เขียนขานญเรื่องประวัติศาสตร์ของคนไทยในประเทศจีน ซึ่งร่วมอยู่ในคณะสำรวจด้วย ให้ความเห็นว่า น่าจะหมายถึง “อำเภอจิ่งตง” (Jingdong) ในปัจจุบัน ซึ่งโดยตัวแทนทางภูมิศาสตร์ ตั้งอยู่ระหว่างแม่น้ำล้านช้าง (คือแม่น้ำโขงตอนบน) กับช่วงต้นแม่น้ำแม่น้ำแดง (หยวนเจียง), และอยู่กึ่งกลางระหว่างดินแดนใต้คง กับโค้งแม่น้ำจินชาเจียง ช่วงที่ไหล梧 ผ่านภาคใต้สุดของมณฑลเสฉวน (ซึ่งเป็นถิ่นที่อยู่อาศัยของคนไทยในลุ่มน้ำจินชาเจียงในปัจจุบัน). อำเภอจิ่งตงดังกล่าว นี้ เคยเป็นถิ่นของคนไทยมาก่อน และในเอกสารประวัติศาสตร์จีนสมัยราชวงศ์เหวง ระบุว่าได้เคยถูกกองทัพไทยจากอาณาจักร “หลุชวน” (ใต้คง) ยกมาโจมตีด้วย (รายละเอียดเรื่องนี้จะได้กล่าวถึงต่อไปข้างหน้า).

อย่างไรก็ตี เมื่อผู้เขียนสอบถามประวัติ

ความเป็นมาของหมู่บ้าน จากชาวบ้านคนไทยในอีกหมู่บ้านหนึ่ง คือที่บ้านเพียงนาดอย ชาวบ้านกลับไม่รู้จักทั้ง “อังวง” และ “จึงตง”, แต่ให้คำอธิบายไปเสียอีกทางหนึ่งว่า บรรพบุรุษของพวกตนอพยพหนีภัยสองครามขึ้นมาจาก “เมืองน่า” หรือ “เมืองพุล่ง” (ชาวบ้านอธิบายว่า “พุล่ง” ก็คือ “ผีล่ม” หมายถึงเป็นเมืองที่มีแผ่นดินคล่มเนื่องจากการกระทำของผี); “เมืองน่า” หรือ “เมืองพุล่ง” นี้ มีตัวแทนแห่งแห่งที่แน่นอนอยู่ที่ได้ชาวบ้านกันไม่ทราบ ทราบแต่ว่าอยู่ในที่ราบลุ่มใหญ่ ทางตอนใต้ของแม่น้ำจินชาเจียง และอยู่ใกล้ๆ กับ “เมืองหลวง” (หมายถึงเมืองใหญ่) ได้อพยพมาตั้งแต่เมื่อได้กันไม่ทราบอีกเช่นกัน แต่คาดว่า น่าจะเป็นพันปีแล้ว. ศาสตราจารย์ เจีย แยนจง ได้อธิบายความคลาดเคลื่อนนี้ว่า “เมืองน่า” ก็เป็นชื่อสถานที่มีอยู่จริงในเขตปักครองของได้คงปัจจุบัน; ด้วยเหตุนั้นข้อมูลทั้งสองชุดจึงอาจไม่ได้ขัดแย้งกัน กล่าวคือบรรพบุรุษของพวกนี้ได้อพยพขึ้นมาจากทางใต้จากหลาย ๆ เมือง ในเขตแดนใต้คงและบริเวณใกล้เคียง โดยที่การอพยพดังกล่าว อาจเป็นผลมาจากการศึกษาภาระในช่วงเวลาเดียวกันก็ได้.

การศึกษาเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของกลุ่มคนที่พูดภาษาตระกูลไทย ที่ตั้งหลักแหล่งอยู่อาศัย ทางตะวันตกและตะวันตกเฉียงใต้ ของมณฑลยูนนาน รวมถึงในเขตวัชจานของประเทศม่าในปัจจุบัน จำเป็นต้องอาศัยการตีความจากเอกสารสารคดหมายเหตุของจีนโบราณเป็นหลัก, ซึ่งแม้เอกสารในยุคต้นๆ ยังคงมีความคลุมเครือในการตีความเคลื่อนแฝงอยู่พอสมควร, แต่เอกสารจีนโดยเฉพาะตั้งแต่ในสมัยราชวงศ์หยวนลงมา (ซึ่งเป็นเวลาที่จีนมีความสนใจอาณาบริเวณนี้อย่างจริงๆ จังๆ ภายหลังจากที่ต้องอาณาจักรตื้าหลี แตก ในกลางคริสต์ศตวรรษที่ 13 และพยายามจะขยายอิทธิพลต่อเข้าไปในพม่า จนสามารถตีพุกามแตกได้ในปี ค.ศ.1289) ก็เป็นแหล่งข้อมูล

เอกสารขั้นต้น ที่มีรายละเอียดเที่ยงตรงมากที่สุด ในประเด็นดังกล่าว.

ประวัติศาสตร์เกี่ยวกับคนไทยในยุนนาน และภาคเหนือของพม่า ที่มีปรากฏในเอกสารจีน ตามที่ผู้เขียนจะกล่าวถึงต่อไปข้างหน้า อาศัยอ้าง อิงจากการค้นคว้าของ ศาสตราจารย์ เจียงอิง เหลียง ในเรื่อง “ประวัติชนเชื้อชาติไทย” ซึ่งคณะกรรมการสืบค้นประวัติศาสตร์ไทยเกี่ยวกับจีนในเอกสารภาษาจีน สำนักนายกรัฐมนตรี แปลเป็น ภาษาไทย เป็นหลัก⁵ ยกเว้นถ้าหากได้อ้างอิงแหล่ง อื่นด้วย ก็จะระบุไว้ในเชิงอրรถ.

หลักฐานจีนยุคแรกๆ ที่อาจเกี่ยวข้องกับ คนไทย และมีการกล่าวอ้างถึงกันมากก็คือ หนังสือ “สือจี้” เขียนขึ้นโดย ชือหม่าเฉียน (145-86 ปีก่อน คริสต์กาล) นักประวัติศาสตร์จีนผู้มีชื่อเสียงในสมัย ราชวงศ์ชั้น. ในตอน “ต้าอวนเสียวจ้วน” ของหนังสือดังกล่าว กล่าวถึงชาวเชียง ซึ่งได้เดิน ทางจากเมืองจีนไปจนถึงดินแดนที่เป็นประเทศ อัฟغانistan ในปัจจุบัน ครั้นกลับมาถึงราชสำนัก จีนแล้ว ได้ทราบถูกรายงานต่อพระเจ้าจักรพรรดิ ชั้นหู่ตี้ว่า ที่อัฟغانistan เขาได้พบสินค้าพื้นเมือง ที่ไม่ได้มาจากเชจูน จึงทำให้รู้ว่าจากเชจูนถึงอินเดีย มีเส้นทางการค้าติดต่อถึงกันได้. พระเจ้าชั้นหู่ตี้ ทรงสนพระทัย จึงโปรดฯ ให้ส่งหุตอูกไปสอบสวน เส้นทางดังกล่าว; หุตอูกคุ่มหนึ่งเดินทางลงมาจนถึง

ดินแดนของพากขนแห่งคุนหมิง (เป็นพากหนึ่งของ ชนชาติ “ตีเชียง” ซึ่งเชื่อกันว่าพูดภาษาในตระกูล พิเบต-พม่า) ซึ่งนำาจะอยู่แถบบริเวณคุ่มแม่น้ำแยง ซีเกียงตอนบน (จินชาเจียง) ได้ถูกพากขนแห่งดัง กล่าวขวางกันไว้ไม่อาจเดินทางต่อไปได้. แต่ทุก ก็ได้ทราบข้อมูลมาว่า หากเดินทางต่อจากบริเวณ ดังกล่าว ไปทางตะวันตกอีกประมาณพันลี้ (ซึ่ง เท่ากับห้าร้อยกิโลเมตรโดยประมาณ) ก็จะถึงถิ่น ของคนพื้นเมืองชื่อ “เตียนเยี๊ะ” เป็นประเทศที่ ผลเมืองใช้ช้างเป็นพาหนะ.

ว่าโดยความเป็นไปได้ทางภูมิศาสตร์ “เตียนเยี๊ะ” ที่กล่าวถึงในเอกสารจีนนี้ อาจอยู่ใน ดินแดนที่เป็นเขตใต้คงของมณฑลยุนนานในปัจจุบัน⁶. นักประวัติศาสตร์จำนวนมาก ซึ่งรวมถึง ศาสตราจารย์ เจียงอิงเหลียง ด้วย เชื่อว่าเตียน เยี๊ะเป็นอาณาจักรของคนไทย เนื่องจากตีความว่า “เยี๊ะ” ที่ปรากฏในเอกสารจีนโบราณ เป็นชื่อที่ นำไปที่ใช้เรียกบรรพบุรุษของกลุ่มคนไทย ทางตอนใต้ ของประเทศไทย, ส่วน “เตียน” ก็เป็นชื่อเรียก อาณาจักรที่ปักครองโดยเจ้าพื้นเมือง ที่ราชสำนัก จีนให้การรับรอง มีศูนย์กลางอยู่ที่แถบเมืองคุนหมิง ตอนกลางของมณฑลยุนนานในปัจจุบัน⁷ (ปัจจุบันยังคงมีข้อดоказательมากว่า ผลเมืองของ อาณาจักร “เตียน” ในตอนกลางของมณฑลยุนนาน เป็นคนไทยหรือไม่? อย่างไรก็ได้ คำด้านนี้เป็น

⁵ เจียงอิงเหลียง. 2534. ประวัติชนเชื้อชาติไทย (ตอนที่ 1 และ 2). คณะกรรมการสืบค้นประวัติศาสตร์ไทย เกี่ยวกับจีนในเอกสารภาษาจีน สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี สำนักนายกรัฐมนตรี แปล. 2 เล่ม.

⁶ อย่างไรก็ได้ ทาง อุยคุน เสนอว่าขอบเขตทางตะวันตกของอาณาจักร “เตียนเยี๊ะ” อาจมิได้จำกัดอยู่เฉพาะ ในเขตใต้คงเท่านั้น แต่อาจกินไปจนถึงบริเวณรัฐไทย ในภาคเหนือของพม่า รวมถึงรัฐมณฑลปูะและอัลลัมในอินเดีย ด้วย; ตามทัศนะของ ทาง อุยคุน ได้คงจะเป็นพื้นที่ภาคตะวันออกของ “เตียนเยี๊ะ” (ดูทาง อุยคุน. 2530. “งานค้น คัวเกี่ยวกับอาณาจักร “สยาม-ໄ泰” ในราษฎร” (รัฐสุนทร์ ชั้นยืนงา แปล). รวมบทความประวัติศาสตร์, 9: 140)

⁷ การชุดค้นทางโบราณคดี ในบริเวณใกล้เคียงกับนครคุนหมิง ในมณฑลยุนนาน พบรถ็กฐานอารยธรรมของ อาณาจักรเตียนจำนวนมาก มีอายุใกล้เคียงกับช่วงต้นคริสต์กาล โดยเฉพาะเครื่องสำริดรูปวัวเงิน คล้ายจารีต ที่น่าจะ ทำขึ้นเพื่อใช้ในพิธีกรรม กล่องมองหระทึก หุนสำริดขนาดเล็กรูปคน สัตว์ และบ้านเรือน แสดงจากเหตุการณ์คล้ายการ ประกอบพิธีกรรมบางอย่าง; ในราษฎรที่สำคัญมากอีกชิ้นหนึ่งคือ ตราประทับลักษณะเป็นภาษาจีนหล่อด้วยทองคำ ของเจ้าแห่งอาณาจักรเตียน ซึ่งเป็นของพระราชนາกรจากราชสำนักชั้นยืน.

⁸ กฎการควบรวมและวิพากษ์วิจารณ์ข้ออกเดียงเรื่อง “เตียน” เป็นอาณาจักรของคนไทยใช่หรือไม่ใน: วินัย พงศ์ศรี เพียร. อาณาจักรเตียน (เอกสารพิมพ์ถ่ายสำเนา ไม่ทราบปีและแหล่งที่พิมพ์). คณะกรรมการอักษรศาสตร์, มหาวิทยาลัยศิลปากร.

คนละประเด็นกับค่าdamที่ว่า พลเมืองของ “เตียนเยี๊ะ” เป็นคนไทยใช่หรือไม่?), ดังนั้น “เตียนเยี๊ะ” จึงหมายถึงเป็นติดแคนของพวก “เยี๊ะ” ภายในเขตปักครองของอาณาจกรเตียน. นอกจากนั้น เขตใต้คงซึ่งเชื่อว่าเป็นที่ดั้งของประเทศไทยที่อาจอยู่ต่อเนื่องกันมาข้านานแล้ว และก็มีหลักฐานว่าคนไทยเป็นผู้ช้านานญในภารจันและบังคับข้างมากกว่าชนชาติพื้นเมืองอื่นๆ ในบริเวณนี้มาตั้งแต่โบราณ (เห็นได้จากที่ในสมัยราชวงศ์หยวนและหมิง คนไทยที่ได้คงก็ใช้ช้างเป็นพาหนะในการศึกต่อสู้กับกองทัพจีน ตั้งปراญาภหลักฐานอยู่ในเอกสารจีน)*.

ด้านหากข้อสนับนิษฐานข้างต้นนี้ถูกต้อง ก็แสดงว่ามีคนไทยกลุ่มนี้ ที่ได้แยกตัวออกจากกลุ่มอื่นๆ ที่อาศัยอยู่ทางภาคตะวันออกเฉียงใต้ของประเทศไทย (ในแบบนமทลกว่างตุ้งและกว่างสี ลงไปจนถึงในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทยเวียดนาม) เข้ามาอาศัยอยู่ในภาคตะวันตกของนமทลยุนนาน และอาจได้เลี้ยงเข้าไปจนถึงในเขตธรุจันของพม่า อี่างน้อยก็ตั้งแต่ในสมัยอี้นเมื่อราชวงศ์พันปีก่อน. พวกนี้ต่อมาก็ได้เป็น

บรรพบุรุษทางชาติพันธุ์ของคนไทย กลุ่มที่พูดภาษาลีนไกสาขาตะวันตกเฉียงใต้ (ซึ่งแยกตัวออกจากภาษาลีนไกสาขาเหนือและกลาง ที่พูดพร่องราจายอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงใต้ของประเทศไทย แล้วภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทยเวียดนาม) ก่อนที่จะแพร่ลงมาสู่ที่ส่วนใหญ่ของเอเชียอาคเนย์ (ในปัจจุบันภาษาไทยสาขาตะวันตกเฉียงใต้ ส่วนใหญ่กระจายตัวอยู่แต่ในบริเวณใต้แนวแม่น้ำแดงลงมาเท่านั้น).

ในหนังสือ “หมานซู” ของผู้นี้เจ้า สมัยราชวงศ์ถัง เรียกคนพื้นเมืองที่อาศัยอยู่ในแดน “หย่งชั่ง” (คือเขตใต้คงในปัจจุบัน) และ “ໄคหนาน” (คือเขตใต้กวางตุ้งในปัจจุบัน) ซึ่งเป็นเขตปักครองของอาณาจกรน่านเจ้าในขณะนั้น ว่า เป็นพวก “หมาน” (หมายถึง “คนป่าเดือน”) ซึ่ง มีคล้ายເຟ່າພັນຊີ อย่างเช่น: หมานพันคำ (หมายถึงพวกนี้ชอบย้อมฟันเป็นสีดำ), หมานพันทอง, หมานพันเงิน, หมานสักษา, และ หมานสักหน้า เป็นต้น. ซึ่งดังกล่าวเรียกตามประเพณีการแต่งพื้น และการสักตัวของ “คนป่าเดือน” ເຟ່າต่างๆ ดังกล่าว. ซึ่งเหล่านี้อย่างน้อยก็บางส่วน น่าจะหมาย

* อี่างไว้ก็ตี ในกรณีความเรื่องนี้ นักประวัติศาสตร์บางท่านยังคงสงวนท่าที อี่างเช่น ดร. วินัย พงศ์ศรี เพียร ซึ่งแม้มิได้ปฏิเสธอย่างสิ้นเชิงสำหรับความคิดที่ว่า “เตียนเยี๊ะ” ในสมัยราชวงศ์ยันเป็นติดแคนของคนไทย, แต่ก็ได้เปิดความเป็นไปได้ในอีกทางหนึ่งว่า ถึงตัวแทนที่ตั้งของ “เตียนเยี๊ะ” อาจข้อนับทับทางภูมิศาสตร์กับติดแคนใต้คง ซึ่งเป็นถิ่นที่อยู่อาศัยของคนไทยในปัจจุบันก็ตาม แต่บรรพบุรุษของคนไทยในได้คงเหล่านั้น ก็อาจเป็นพวกที่เข้ามาใหม่ในภายหลังก็ได้. ทำนองเดียวกับที่คนไทยในเชียงตั้งและหลวงพระบาง ต่างก็มีต้นกำเนิดมาจากพื้นที่ตั้งเดิม ซึ่งเป็นเชื้อสายมองโภ-เชเมว (พวก “ลัว” หรือ “ช่า”) ปักครองอยู่ก่อนแล้ว. ข้อเสนอของ ดร. วินัย ซึ่งก็มีเหตุผลที่ควรจะรับฟังเช่นกัน ตั้งอยู่บนสมมติฐานทางความคิดแบบเดียวกับของศาสตราจารย์ อีเบอร์ฮาร์ด ที่เชื่อว่าการอพยพของคนไทยจากทางตะวันออก (แบบกว่างสีและบางส่วนของยุนนาน) มาทางตะวันตกและทางใต้ สู่ภาคเหนือของพม่าและเข้าอาคเนย์นั้น คงเกิดขึ้นไม่ก่อนหน้าคริสต์ศตวรรษที่ 11 นานนัก อี่างไว้ก็ตี ผู้เขียนมีสมมติฐานในอีกทางหนึ่ง ดังที่จะขยายความในรายละเอียดต่อไปข้างหน้า ในช่วงหลังของรายงานนี้ว่า การกระจายตัวของภาษาไทยเฉพาะสาขาตะวันตกเฉียงใต้ น่าจะพร่องราจทางตะวันตกแบบใต้คง ไปทางตะวันออก จนจารดแนวแม่น้ำแดง และลงไปทางใต้สู่เอเชียอาคเนย์มากกว่า (อันเป็นทิศทางตรงข้ามกับที่ศาสตราจารย์ อีเบอร์ฮาร์ด ได้เสนอไว้). สมมติฐานแบบหลังนี้ ซึ่งเชื่อว่า “เตียนเยี๊ะ” ในสมัยราชวงศ์ยัน เป็นอาณาจกรของคนพื้นเมืองที่พูดภาษาไทย (ซึ่งจะเป็นต้นกำเนิดของภาษาไทยสาขาตะวันตกเฉียงใต้ต่อมา) ช่วยทำให้เรามีช่องทางสำหรับจะอธิบาย สาเหตุที่ทำให้เกิดการแยกตัวของภาษาไทยสาขาตะวันตกเฉียงใต้ ออกจากภาษาไทยอื่นๆ ในตะวันออกดังกล่าว ก็พอมีหลักฐานจากบันทึกจีนหลังสมัยราชวงศ์ถังลงมา ช่วยรับรองด้วย. (ดู: วินัย พงศ์ศรีเพียร. อาณาจกรเตียนเย่และอาณาจกรล้าน (เอกสารพิมพ์ถ่ายสำเนา ไม่ทราบปีและแหล่งที่พิมพ์). คณะอักษรศาสตร์, มหาวิทยาลัยศิลปากร, 25 หน้า; และ Eberhard, W. 1977. A History of China (fourth edition). California: The University of California Press.)

ถึงบรรพชนทางชาติพันธุ์ของคนไทย โดยเฉพาะชื่อ “พันทอง” ได้ปรากฏต่อมาด้วย ในเอกสารจีนตั้งแต่สมัยราชวงศ์หยวนลงมา ในความหมายที่เราสามารถยืนยันได้อย่างมั่นใจว่า หมายถึงกลุ่มคนที่พูดภาษาตระกูลไทย ที่อาศัยอยู่ทางตะวันตกและทางตอนใต้ของมณฑลยูนนาน.

จดหมายเหตุจีนในปลายสมัยราชวงศ์ถัง และซ้อง บางครั้งเรียกพวคุณพื้นเมืองเหล่านี้ว่า “ไปอี-” ซึ่งต่อมาอาจถูกนำมาเป็นคำว่า “ไปอี-” ที่พบในจดหมายเหตุจีนสมัยราชวงศ์หยวน. ในบันทึกเรื่องยูนนานของหลีจิง สมัยราชวงศ์หยวน ในหัวข้อ “ไปอีพันทอง” ได้กล่าวถึงพวก “ไปอี-” ที่อาศัยอยู่ทางภาคตะวันตกและตะวันตกเฉียงใต้ ของมณฑลยูนนาน ว่าเป็น “หมาน” ประเกทหนึ่ง ที่มีความเจริญมากกว่า “หมาน” กลุ่มอื่นๆ. จดหมายเหตุจีนในสมัยราชวงศ์เหมิง เรียกคนท้องถิ่นที่อาศัยอยู่ในเขตใต้คงและเขตสิบสองปันนาของมณฑลยูนนาน ในรัฐจานของพม่า ลงมา住ถึงในอาณาจักรล้านนา ว่าเป็นพวก “ไปอี-” ซึ่งหมายถึงคนไทยอย่างไม่ข้องสัย โดยแยกเป็นพวก “ไปอี่ใหญ่-” ซึ่งคงหมายถึงไทยใต้คงและไทยในรัฐจาน กับ “ไปอีลือก” ซึ่งหมายถึงไทยในสิบสองปันนา (คือ “ไಡลือ-” ในปัจจุบัน). ประวัติศาสตร์ของพวก “พันทอง” หรือพวก “ไปอี-” ที่กล่าวถึงในบันทึกจีนตั้งแต่สมัยราชวงศ์หยวนลงมา มีความต่อเนื่องและรายละเอียด ที่ทำให้สามารถยืนยันได้อย่างแน่ใจว่า เป็นประวัติศาสตร์ของคนไทยทางตะวันตกของมณฑลยูนนาน ลงมา住ถึงในภาคเหนือของเอเชียคาดเนย.

ในสมัยราชวงศ์ถัง อาณาจักรน่าเจ้าซึ่งมีศูนย์กลางอยู่ที่เมืองต้าหลี เคยบุกเบิกพื้นที่ด้วยกำลังทหาร เข้าไปทางฝั่งตะวันตกของแม่น้ำสาละวิน ซึ่งเป็นดินแดนของพวกผู้คนพันทอง (ไปอี-) จนถึงยุคตระกูลตัวนั้นปัจจุบันของต้าหลี พวกผู้คนพันทอง ได้พากันยึดดินแดนของพวกพันธุ์ และ

พยายามขยายอิทธิพล เข้าไปในเขตแดนทางตอนในของอาณาจักรน่าเจ้ามากขึ้น. เมื่อกุนไก่ข่านยกกองทัพเข้าพิชิตอาณาจักรต้าหลีในกลางคริสต์ศตวรรษที่ 13 นั้น ถือเป็นจุดเปลี่ยนสำคัญของพวกผู้คนพันทอง ได้ขยายไปทางตะวันออก ผ่านจังหวัดไปจนกระทั่งถึงทางตอนบนของแม่น้ำแดง (หรือแม่น้ำหยวนเจียง บริเวณอำเภอเชินผิงในปัจจุบัน) และแม่น้ำหนานผ่านเจียง (แม่น้ำสายนี้ตั้งน้ำอยู่ทางตะวันออกของมณฑลยูนนาน ไหลผ่านกว้างสีไปออกทะเลที่กว้างด้วย). ครั้นเมื่อพวกกลุ่มนี้ได้รับอาณาจักรน่าเจ้าได้แล้ว ได้แต่งตั้งให้เจ้าตระกูลตัวนปัจจุบันของต้าหลีดังเดิม ภายใต้อำนีติของราชสำนักจีน และดำเนินการปราบปรามพวกชนกลุ่มน้อยที่ยังไม่ยอม屈服 รวมถึงพวกผู้คนพันทองด้วย.

ในปี ค.ศ.1261 ภายหลังจากที่กุนไก่ข่านขึ้นครองราชย์ไม่นาน พวกหัวหน้าผู้คนพันทองได้ส่งทูตไปเฝ้าพระองค์ เพื่อขอ屈服 พร้อมกับเงินยศนับการ屈服 ดังกล่าว และให้ตั้งสำนักข้าหลวงฝ่าย平原 ขึ้นปัจจุบันพื้นที่เขตพันทอง ตั้งแต่เป้าสาม (อยู่ระหว่างแม่น้ำโขงกับสาละวิน ทางตะวันออกของต้าหลี) จนถึงใต้คง ทำให้พื้นที่แถบเนื้อถิ่นเป็นเขตหนึ่งในพื้นที่อันกว้างใหญ่ ท้าเขต ที่ประกอบขึ้นเป็นมณฑลยูนนานในสมัยต้นราชวงศ์หยวน (พื้นที่ทั้งห้าเขตนั้นได้แก่: ต้าหลี, ชั่งฉ่าน, ฉางกานจาง, เชอทูเกอเอ้อ, และพันทอง). ในปีติดมากองทัพมองโกลได้ใช้กำลังทหาร ขยายอิทธิพลไปครอบครองออกไปทางตะวันออกของแม่น้ำล้านช้าง ซึ่งเป็นดินแดนของพวกพันทอง เช่นเดียวกัน แล้วตั้งเขตปัจจุบันขึ้น (ในเขตอำเภอจังหวัดปัจจุบัน). กองทัพราชวงศ์หยวนได้ปราบปราม พวกพันทองที่ยังไม่ยอม屈服 ต่อมาอีกหลายครั้ง ในบริเวณภาคตะวันตกของมณฑลยูนนาน เลยมา住ถึงภาคเหนือของประเทศไทย ไม่ในลุ่มน้ำอิรวดี. ในปี ค.ศ.1271 ได้มีการ

แยกข้าหลวงปักครองชนเป่าพันทองและไปอีเป็นสองเขต คือเขตตะวันออกกับเขตตะวันตก โดยใช้แม่น้ำสาละวินเป็นเส้นแนวแบ่งเขต.

เนื่องจากในระยะแรกราชวงศ์ทัยวน ใช้นโยบายปราบปรามชนกลุ่มน้อยในยุนนานอย่างรุนแรง ทำให้เกิดความตึงเครียด และพวกรหมานผ่านต่างๆ ก็ถูกการกดขี่ไม่ว่างเว้น จนถึงในปี ค.ศ. 1274 ทางราชสำนักของโภจิ้งปรับเปลี่ยนนโยบายเป็นให้ผ่อนคลายมากขึ้น พร้อมกับให้การอนุเคราะห์ชนกลุ่มน้อยด้วยประการต่างๆ เป็นต้นว่าช่วยพัฒนาและบูรณะระบบเศรษฐกิจ ทำให้สถานการณ์ค่อยสงบสุขขึ้น. ภายหลังจากที่ราชวงศ์ทัยวนส่งกองทัพไปปราบปรามอาณาจักรพุกาม ประสบความสำเร็จในปี ค.ศ. 1289 โดยได้รับความร่วมมือด้วยดีจากพวกรหัสพันทอง หรือไปอี (ชื่อก็คือ “ไทใหญ่”) แล้ว ก็ได้มีการตั้งหน่วยปักครองเพิ่มขึ้นอีกหลายแห่ง ในเขตแดนของพวกรหัสพันทอง ให้เป็นเขตปกครองตนเอง “ไทใหญ่” และในภาคเหนือของพม่าและในเขตใต้คง.

ราวนิกลงคริสต์ศตวรรษที่ 14 “เชื้อเชื้อฟ้า” (คือเจ้าเสือข่านฟ้า)¹⁰ เจ้าพื้นเมืองแห่ง “หลุขวน” (หรือที่รู้จักกันในพงศาวดารไทใหญ่ว่า อาณาจักร “เมืองมาว” หรือ “เมืองหมอกขาว มหาหลวง”), ซึ่งเป็นดินแดนของพวกรหัสพันทอง (ไท

ใหญ่) ในเขตใต้คง ที่ถูกตั้งเป็นแคว้นขึ้นกับราชสำนักหยวน ในปี ค.ศ. 1276. ได้กระทำการกระด้าง กระเดื่องต่อราชสำนักจีนด้วยการรุกรานแคว้นต่างๆ ของพวกรหัสพันทอง “ที่อยู่ไกลเดียงเพื่อย้ายอาณาเขต. ในเบื้องแรกราชสำนักจีนใช้นโยบายต่อเจ้าเสือข่านฟ้า โดยทั้งเกลี้ยกล่อมให้ยอมจ่านนและปราบปรามด้วยกำลัง แต่ก็ล้มเหลวทั้งสองวิธี. ผลที่สุดจึงหันมาใช้นโยบายเกลี้ยกล่อม บรรดาหัวหน้าคนพื้นเมืองพวกรหัสพันทอง ที่อยู่ใต้บังคับบัญชาของเจ้าเสือข่านฟ้า ให้ยอมจ่านนและทำให้เจ้าเสือข่านฟ้าต้องยอมสมความต้องการ ไม่ได้แต่งตั้งเจ้าเสือข่านฟ้าให้เป็น “เจ้าแสนหวี” แห่งหลุขวน โดยยอมให้ผนวกแคว้นผิงเหมียน (“ผิงเหมียน” หมายถึง “ปราบพม่า”), แคว้นน้อยในเขตใต้คง ถนนอาเกอ เหลียงเหอในปัจจุบัน ซึ่งอยู่ทางตอนเหนือของเมืองมาว) เข้าในเขตปกครองของหลุขวน ด้วย ทำให้เสือข่านฟ้าเป็นเจ้าท้องถิ่นที่มีอิทธิพลมากกว่า เจ้าท้องถิ่นอื่นๆ ของพวกรหัสพันทองในบริเวณไกลเดียง.

เมื่อเสือข่านฟ้าสรุกด ต่าແဏงแสนหวี แห่ง “หลุขวนผิงเหมียน” ได้สืบทอดต่อลงมาผ่าน

¹⁰ ในหนังสือ ประวัติชนเชื้อชาติไทย ของศาสตราจารย์ เจียงอั้งเหลียง ฉบับแปลโดยคณะกรรมการสืบคันประวัติศาสตร์ไทยเกี่ยวกับจีนในเอกสารภาษาจีน แปลซึ่งนิ่ว่า “เสือก้าฟ้า” โดยเข้าใจว่าเป็นคนเดียวทั้งหมดกับ “เสือก้าฟ้า” ที่ยกทัพไปตัดอัลลัม ตามเรื่องราวที่มีปรากฏในคัมภีร์ “อาหมบูราณจี” ของพวกรหัสพันทอง: อย่างไรก็ต้องในพงศาวดารทามากา แล้วพงศาวดารไทใหญ่เอง กลับไม่ปรากฏชื่อ “เสือก้าฟ้า” มีแต่ “เสือข่านฟ้า” โดยในพงศาวดารสองฉบับหลัง ได้กล่าวถึงแม่ทัพที่ยกทัพไปตัดอัลลัมว่าคือ “สามหลวงฟ้า” (มิใช่เสือก้าฟ้า). ประวัติของ “เสือข่านฟ้า” ในพงศาวดาร เมืองมาวและพงศาวดารไทใหญ่ ในส่วนของการขยายอิทธิพลเข้าไปในดินแดนจีน เป็นกำหนดการเดียวทั้งเรื่องราวของ “เชื้อเชื้อฟ้า” ในบันทึกจีน จนทำให้เชื่อว่าจะเป็นเรื่องของบุคคลเดียวทั้งหมดกับเรื่องราวของ “เสือข่านฟ้า” แทนที่จะเป็น “เสือก้าฟ้า” ตามการแปลของคณะกรรมการสืบคันประวัติศาสตร์ไทยฯ. สำหรับผู้ที่สนใจเรื่องราวตั้งก่อตัว ในพงศาวดารเมืองมาวและพงศาวดารไทใหญ่ อาจหาอ่านได้ เช่นจาก: นราธิปประพันธ์พงศ์, พระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระ 2505. พงศาวดารไทใหญ่. เล่ม 1-2. กรุงเทพฯ: องค์การค้าของคุรุสภา; บรรจบ พันธุ์เมธा. 2529. “ตำนานเมืองมาว”. ใน ยุนนาน (สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอเจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา ทรงร่วบรวม). กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช. หน้า 219-229; บันพิตย์ เกوار์ด (แปล). 2537. ตำนานเมืองหมอกขาวมหาหลวง. เอกสารอัดสำเนา: Scott, J.G. and J.P. Hardiman. 1900. Gazetteer of Upper Burma and the Shan States. Rangoon: The Superintendent, Government Printing.

¹¹ “แสนหวี” หรือ “เหวี่ยนเวี่ยลี่อ” เป็นตำแหน่งสูงสุดของเจ้าพื้นเมือง ตามระบบราชการของจีนในสมัยราชวงศ์เหงียนที่มีอำนาจบังคับบัญชาของทหารด้วย: ตำแหน่งเจ้าพื้นเมืองที่ทำหน้าที่แบบเดียวกัน ขึ้นรองลงมาคือ “แสนฟู”

รัชสมัยสันนฯ อีกสี่รัชสมัย จึงถือเป็นรัชสมัยของเจ้าเสือทั่วฟ้า (เจ็นเรียกว่า “ซือหลุนฟ้า”)¹² ซึ่งมีศักดิ์เป็นหลานของเจ้าเสือข่านฟ้า. เข่นเดียวกันกับเสือข่านฟ้า เสือทั่วฟ้า (เจ็นครองราชสมบัติในปี ค.ศ. 1382) มีนิยามขยายอาณาเขต ด้วยการกระทำอันเป็นปฏิปักษ์ต่อจีน โดยยกทัพเข้าโจมตีจีงตง ซึ่งเป็นแคว้นหนึ่งของคนไทย (พวກพันทอง) อยู่ทางตะวันออกของแม่น้ำล้านช้าง ในปีค.ศ. 1385. เจ้าเมืองจีงตงด้านท่านกำลังศึกไม่ไหว จึงพาราษฎร์ กว่าพันครัวเรือนหนีเข้าไปทางด้านหลี. หลังจากนั้นเสือทั่วฟ้ามีนโยบายขยายอาณาเขตต่อไปยังดินแดนของไปอีในบริเวณลุ่มแม่น้ำห้วยนเจียง (ดือแม่น้ำแดงตอนบน) แต่ถูกสกัดจนต้องยอมจำนนต่อราชสำนักจีน และเสือทั่วฟ้ายอมถอนกำลังออกจากจีงตงในที่สุด.

เมื่อประสบความล้มเหลวในการขยายอาณาเขตเข้าไปในเขตแดนจีน เสือทั่วฟ้าจึงหันมาrukranan din dan naong kon thai in pakat hen ekong pmavaeng. กษัตริย์พม่าแห่งราชสำนักอังวะต้องส่งราชทูตไปเฝ้าจักรพรรดิจีน กราบหูลให้ทรงทราบถึงความวิตกกังวลที่ถูกกองทัพจากหลุขวนrukranan. พระจักรพรรดิจีนแห่งราชวงศ์เหมิง ในปลายคริสต์ศตวรรษที่ 14 จึงได้ส่งขุนนางผู้ใหญ่ 2 ท่านชื่อ หลีซือชง และ เฉียนกุ่ยชิน ให้ไปไกล่เกลี่ยกรณีพิพากษาเรื่องที่หลุขวนกับพม่า ซึ่งก็ได้ผลสมตามความตั้งใจ. ขุนนางทั้งสองท่านยังได้ร่วมกันเขียนหนังสือขึ้นไว้เล่มหนึ่งชื่อ “ไปอีจัน” หมายถึง “บันทึกว่าด้วยพวกไปอี”. บันทึกเล่มนี้ให้ข้อมูลที่มีประโยชน์มาก

เกี่ยวกับการปกครอง วัฒนธรรม และชีวิตร่วม เป็นอยู่ ของชาวไทยแห่งอาณาจักรหลุขวน ในช่วงเวลาดังกล่าว.

ที่น่าสนใจเรื่องหนึ่งก็คือหนังสือ “ไปอีจัน” ได้กล่าวถึงเขตแดนทางภูมิศาสตร์ของพวกไปอีในช่วงเวลาดังนี้ไว้ด้วย ซึ่งถ้าหากข้อมูลที่ขุนนางจีนทั้งสองได้รับและจดบันทึกไว้ เป็นข้อมูลที่ถูกต้อง ก็จะปรากฏว่าในปลายคริสต์ศตวรรษที่ 14 ได้มีคนໄทตั้งถิ่นฐานอยู่ตลอดทั่วภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย ในขอบเขตการกระชาจายตัวที่ไม่ต่างจากในปัจจุบันมากนัก กล่าวคือครอบคลุมบริเวณที่เป็นรัฐจันในปัจจุบันทั้งหมด และขึ้นไปในรัฐจันจนจรดอินเดียและพิเบต (ดือพันที่ซึ่งในปัจจุบัน เป็นดินแดนของ “ไตคำดี” และ “ไตอาหมา”¹³).

หลังจากเสือทั่วฟ้าสวรรคต ราชสำนักจีนแห่งราชวงศ์หมิง ได้จัดการลดอำนาจของหลุขวน ด้วยการแยกหัวเมืองของหลุขวนจำนวนหนึ่ง ให้มาขึ้นอยู่กับจีนโดยตรง ภายใต้การกำกับดูแลของข้าหลวงจีนประจำแหลมคลุยนนาน. เจ้าเสืองฟ้าราชบุตรของเจ้าเสือทั่วฟ้า ซึ่งได้รับราชสมบัติด้วยจากพระบิดา และพระไօรสของพระองค์คือเจ้าเสือรักษ์ฟ้า ไม่พอพระทัยต่อนโยบายของจีนเข่นนั้น จึงแข็งข้อด้วยการเริ่มรุกรานหัวเมืองของพวก “พันทอง” ใกล้เคียงในอดีตของจีน รวมถึงแคว้นจีงตงด้วย เพื่อย้ายอิทธิพลของหลุขวนอีกครั้งหนึ่ง. กองทัพจากราชสำนักจีนได้ยกมาปราบปรามดึงสามครั้งใหญ่ เกิดสงครามยืดเยื้อยาวนาน

และ “อยาฟู” (ดู: เจีย แยน จง (ยารยง จิระนคร). 2538. “แคว้นໃಡးက လို့ໄစာဟန္တာရှိနေရာ” ใน การศึกษาวัฒนธรรมชนชาติไทย. สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, กระทรวงศึกษาธิการ. หน้า 31-46; สมพงศ์ วิทยศักดิ์พันธุ์. 2542. ประวัติศาสตร์สังคมและวัฒนธรรมไทยใหญ่. โครงการประวัติศาสตร์สังคมและวัฒนธรรมชนชาติไทย. ได้รับการสนับสนุนจาก สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย. หน้า 199.)

¹² ในหนังสือ ประวัติชนเชื้อชาติไทย ฉบับแปลเป็นไทย โดยคณะกรรมการสืบคันประวัติศาสตร์ไทยฯ แปลชื่อนี้ว่า “เสือหลุนฟ้า” ส่วนในพงศาวดารไทยใหญ่และใหม่ เรียกว่า “เสือทั่วฟ้า” ซึ่งเป็นชื่อที่เลือกใช้ในที่นี้ เพื่อให้เข้าชุดกันกับ “เสือข่านฟ้า”. (ดูเชิงอรรถที่ 10 ประกอบ)

¹³ อ้างถึงใน: สมพงศ์ วิทยศักดิ์พันธุ์. 2542. ประวัติศาสตร์สังคมและวัฒนธรรมไทยใหญ่ หน้า 94.

ระหว่างจีนกับอาณาจักรหลุขavn จนกระทั่งถึงร้าว กลางคริสต์ศตวรรษที่ 15 จีนจึงปราบกบฏนี้ได้ สำเร็จ. ต่ำแห่งเจ้าแสตนห์แห่งอาณาจักรหลุขavn ถูกยุบ และหัวเมืองต่างๆ ของพวกพันทอง ซึ่ง เคยเป็นบริหารของอาณาจักรนี้ ถูกแยกออกไปขึ้น ตรงกับมณฑลยูนนาน. นับเป็นการสลายความเป็น ศูนย์กลางอำนาจ ของอาณาจักรหลุขavnลงอย่างสิ้น เชิง ตั้งแต่บัดนั้นเป็นต้นมา.

จากประวัติศาสตร์ที่กล่าวมาข้างต้น คงทำให้พอเห็นได้ว่า “จีดง” ที่ตามประวัตินอก เล่าของคนไทยในลุ่มแม่น้ำ漾ชีเกียงตอนบน กล่าว ว่าเป็นดินฐานดั้งเดิมที่พวกตนได้จากมานั้น ได้เคย เป็นดินอาศัยของคนไทย (พวกพันทอง) มาอย่าง น้อยตั้งแต่ในปลายสมัยราชวงศ์ช่อง และได้ถูกตั้ง เป็นเขตปกครอง “ไคหนาน” ภายใต้อำนาจของจีน ภายหลังจากที่กองทัพจีนบุกเข้าโจมตีด้านหลัง แตก. จีดงได้รับผลกระทบจากการรุกราน ของ กองทัพไทยจากหลุขavn (อาณาจักรเมืองมาว) ที่พยายามขยายอิทธิพลเข้าไปในเขตปกครองของ จีนหลายครั้ง ระหว่างปลายคริสต์ศตวรรษที่ 14 ถึงกลางคริสต์ศตวรรษที่ 15. การศึกสงคราม ระหว่างคนไทยต่างแคว้นตั้งกันล่า อาจทำให้เกิดการ เคลื่อนย้ายท伦หนีภัยของผู้คนไปอยู่ที่อื่น. ดังที่ มีหลักฐานปรากฏในเอกสารจีนครั้งหนึ่ง ที่เจ้าเมือง จีดงพาพล เมืองมากกว่าพันครัวเรือน หนีภัย ลงครามเข้าไปทางด้านหลัง ในปี ค.ศ.1385¹⁴. และ ก็อาจมีการอพยพชาวอื่นๆ อิกด้วยเหตุผลเดียวกัน เพียงแต่มิได้มีรายละเอียดที่ถูกบันทึกไว้ใน เอกสารประวัติศาสตร์. ด้วยเหตุนั้น เราจึงพอ-

อนุมานอย่างคร่าวๆ ได้ว่า บรรพบุรุษของกลุ่มคนไทยในลุ่มน้ำจีนชาเจียง คงได้อพยพขึ้นไปจากดิน อาศัยของพวกพันทอง ในเขตตะวันตกและตะวัน ตกเฉียงใต้ของมณฑลยูนนาน ในช่วงที่เกิดเหตุ การณ์ไม่สงบ จากการที่หลุขavnก่อการกบฏกราด เข้าไปในดินแดนจีนและดินแดนพม่า ระหว่างปลาย คริสต์ศตวรรษที่ 14 ถึงกลางคริสต์ศตวรรษที่ 15.

อีนี้ถ้าหากว่าเรายอมรับข้อสันนิษฐาน เกี่ยวกับกำหนดเพดานเวลาของการอพยพ และ บริเวณที่น่าจะเป็นลิ่นฐานดั้งเดิมก่อนหน้าการ อพยพ ของบรรพบุรุษคนไทยในลุ่มแม่น้ำจีนชาเจียง ตามที่ผู้เขียนได้เสนอสืบต้นไว้ข้างต้น ก็อาจ ช่วยให้เราได้ข้อค้นพบบางอย่างที่น่าสนใจ เพิ่มเติม ขึ้นมาอีกด้วย. ในปัจจุบันคนไทยในลุ่มน้ำจีนชาเจียง ไม่ได้รับบันดือพุทธศาสนาเดร瓦ท. ไม่มีการใช้คำ สัพท์บาลีปะปนในภาษาพูด ที่พожะเป็นร่องรอย หลักฐานให้เห็นว่า พวกนี้เคยรับบันดือพุทธศาสนา เדר瓦ทมาก่อน. และก็ยังไม่มีภาษาเขียนใช้เป็นของ ตัวเองอีกด้วย. ข้อสันนิษฐานที่น่าจะเป็นไปได้ก็คือ อย่างน้อยจะถึงปลายคริสต์ศตวรรษที่ 14 คนไทย ในแบบจีดง (ซึ่งก็อาจรวมถึงแบบได้คงด้วย) ก็ยัง ไม่มีตัวอักษรเขียนใช้ และยังไม่ได้รับบันดือพุทธ ศาสนา.

แม้หลักฐานขึ้นนี้จะยังมิได้เป็นข้อพิสูจน์ โดยตรงว่า พวกไทยได้คงยังไม่มีตัวอักษรใช้เป็นของ ตนเองในขณะนั้น. โดยที่มีความเป็นไปได้เช่นกันว่า พวกไทยได้คงอาจมีตัวอักษรใช้แล้ว คือ “ลีกโตยะว” (เรียกตามลักษณะรูปอักษร ที่เป็นตัวยาวยๆ) ซึ่ง ได้รับอิทธิพลจากรูปอักษรนมญูโนราณ¹⁵. ขณะที่

¹⁴ ศาสตราจารย์ เจีย แยนของ ได้กราณให้ข้อมูลว่า ท่านทราบมาว่า ที่อำเภอ เออหยวน ใกล้เมืองต้าห์ เคยมีคนไทยอาศัยอยู่จำนวนหนึ่ง มีประวัติบอกเล่าว่าอพยพหนีภัยลงครามมาจาก “จีดง”: พวกนี้ไม่ได้นับถือพุทธศาสนา และก็ไม่มีตัวอักษรใช้เป็นของตัวเอง. บางที่คุณไทยกลุ่มตั้งกันล่า อาจเป็นลูกหลานของพวกที่ได้อพยพขึ้นไปจาก “จีดง” ในคราวที่เอกสารประวัติศาสตร์ได้ให้รายละเอียดไว้ดังกล่าวก็ได.

¹⁵ เรื่องความสัมพันธ์ระหว่างรูปอักษรไทยมหาภกบุปอักษรนมญูโนราณ ควรดู: เรณุ วิชาศิลป์. 2542. “อักษร กลุ่มไทใหญ่”. ใน 80 ปี ศาสตราจารย์ ดร. ประเสริฐ ณ นคร: รวมบทความวิชาการด้านชา erk และเอกสารโบราณ. จัดพิมพ์โดย คณะกรรมการจัดงาน 80 ปี ศาสตราจารย์ ดร. ประเสริฐ ณ นคร. หน้า 135-153.

พวกราชที่จังตง ยังไม่มีตัวอักษรใช้เป็นของตนเอง ในช่วงปลายคริสต์ศตวรรษที่ 14, แต่แม้ว่าเป็นเช่นนั้นจริง อักษรไทยได้คงก้ามีน่าจะถูกประดิษฐ์ขึ้น ก่อนหน้านั้นนานสักกี่มาน้อย. เพราะถ้าหากว่า อักษรไทยแบบได้คงมีมานานก่อนหน้าช่วงเวลาดังกล่าว ก็ป่าจะพบพร่องลายทั่วไปด้วย ในบริเวณ ดินอาศัยของพวกรฟทองในเมืองหลวงอยุธยา, โดยเฉพาะหลุขวนกับจังตง ก็มิได้อัญเชิงไกลจากกันมากโดยภูมิศาสตร์.

อนึ่งอักษรไทยได้คงที่เรียกว่า “ลีกโตยะว” เป็นแบบที่ส่งอิทธิพลให้กับรูปอักษรไทยอาม ในรัฐอสัมของประเทศไทยเดียวด้วย, โดยที่มักเขียนกันตามต้นนานว่า รูปอักษรดังกล่าวถูกนำเข้าไปในอัสสัม จากอาณาจักรเมืองมา (หลุขวน) ตั้งแต่ราวในคริสต์ศตวรรษที่ 13¹⁶. ถ้าหากข้อสันนิษฐานเกี่ยวกับอายุของตัวอักษรไทยมาว ที่ผู้เขียนได้กล่าวถึงข้างต้นนี้ถูกต้อง เรายังจำเป็นต้อง ตั้งข้อสงสัย เกี่ยวกับอายุของตัวอักษรแบบของไทยอามเช่นเดียวกันด้วย ว่าไม่ควรจะเก่าแก่ไปกว่า ในปลาย คริสต์ศตวรรษที่ 14.

พวกราชใหญ่ในดินแดนรัฐจันทร์ ในประเทศพม่าปัจจุบัน มีอักษรเขียนของตัวเองอีกแบบหนึ่ง เรียกว่า “ลีกโตมน” (เรียกตามรูปอักษรซึ่งมีลักษณะคลุมนน) ซึ่งเป็นแบบที่ได้รับอิทธิพลจากรูปอักษรอนุเช่นเดียวกัน¹⁷. อักษรไทย “ลีกโตมน” และ “ลีกโตยะว” แบบใดจะเก่าแก่กว่ากัน ยังคง

เป็นปัญหาที่หาข้อยุติไม่ได้. อย่างไรก็ตี ถ้าหากจะพิจารณาจากการกระจายตัวของการใช้รูปอักษรทั้งสองแบบ เนื่องจาก “ลีกโตมน” ใช้กันเป็นหลักในรัฐจันทร์ (อักษรแบบนี้พบใช้กันในกลุ่มคนไทยบางกลุ่ม เช่น “ໄຕຄ่าตี”, “ໄຕພາເກ່” และ “ໄຕອ້າຍຕອນ”, ที่เพิ่งพอยพจากรัฐจันทร์เข้าไปในอัสสัม ในช่วงไม่เกินสองร้อยปีเศษที่ผ่านมาด้วย, ทำให้เห็นว่า “ลีกโตมน” น่าจะมิใช้กันพร่องลายอยู่แล้วในรัฐจันทร์ ในช่วงเวลาที่มีการเผยแพร่ดังกล่าวเกิดขึ้น) ซึ่งเป็นดินแดนที่คันอยู่ระหว่างได้คงกับอัสสัม จึงชวนให้สันนิษฐานว่า “ลีกโตยะว” อาจเป็นรูปอักษรแบบที่เก่าแก่กว่า จึงพร่องลายได้กว้างขวางกว่า ตั้งแต่ดินแดนได้คงทางตะวันออกจนถึงอัสสัมทางตะวันตก, ส่วน “ลีกโตมน” ที่พบแทรกอยู่ตรงกลางนั้น อาจเป็นแบบที่พวกราชใหญ่รับอิทธิพลจากอักษรพม่าในรุ่นหลังลงมา จึงพบใช้กันแต่เฉพาะในเขตอิทธิพลของพม่าเป็นหลัก (ซึ่งก็หมายความว่า ก่อนหน้าที่พวกราชใหญ่ในรัฐจันทร์หันมาใช้ “ลีกโตมน” ได้เคยใช้ “ลีกโตยะว” มา ก่อนแล้ว). หากข้อสันนิษฐานข้างต้นนี้ถูกต้อง การใช้รูปอักษรไทยแบบ “ลีกโตมน” อย่างพร่องลาย ก็ควรจะต้องเป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น ภายหลังจากปลายคริสต์ศตวรรษที่ 14 ลงมา เช่นเดียวกัน¹⁸.

การที่ไม่พบร่องรอยว่าคนไทยในลุ่มน้ำเจนชาเจียง เคยรับนับถือพุทธศาสนาเดร瓦ทมาก่อน

¹⁶ เรณุ วิชาศิลป์. 2539. พงศาวดารไทยอาม (เล่ม 1). กรุงเทพฯ: ออมรินทร์พรินติ้ง แอนด์ พับลิชชิ่ง. ความนำ (หน้า 1-28).

¹⁷ ดู: เรณุ วิชาศิลป์. เรื่องเดียวกัน.

¹⁸ นักวิชาการบางท่านเชื่อว่าพวกราชใหญ่ มีตัวอักษรของตนเองใช้แล้ว ในปลายคริสต์ศตวรรษที่ 14 โดยอ้างหลักฐานจากบันทึก “ไปอีจัน” ที่ หลีช้อช และ เจียนกูชั่น ชุนนางจันแห่งราชสำนักเหมือง เขียนขึ้นในปลายคริสต์ศตวรรษที่ 14. โดยในบันทึกดังกล่าว มีข้อความกล่าวว่า “พวกราชใหญ่ (แห่งเมืองมา) ไม่ใช้อักษรจัน พวกราชลักษณะ กระบวนการไม่หรือไม่ได้ เพื่อบันทึกสิ่งต่างๆ ทางเป็นเหตุการณ์สำคัญจะใช้อักษรพม่า” (อ้างถึงใน: สมพงศ์ วิทยศักดิ์ พันธุ์. 2542. ประวัติศาสตร์ลังกawi และวัฒนธรรมไทยใหญ่. หน้า 105). ทั้งนี้ผู้ที่เชื่อเช่นนั้นตีความว่า ชุนนางจันทั้งสองเข้าใจผิด มองอักษรไทยใหญ่เป็นอักษรพม่า เนื่องจากมีรูปอักษรคล้ายกัน. อย่างไรก็ตี ผู้เขียนคิดว่าการตีความแบบดังกล่าว ก็มีปัญหาเช่นกัน เพราะก็มีความเป็นไปได้ไม่ยั่งหย่องกว่ากัน ที่พวกราชใหญ่แห่งเมืองมาในปลายคริสต์ศตวรรษที่ 14 ใช้อักษรพม่าจริงๆ ในกระบวนการทึกเหตุการณ์สำคัญ ก่อนที่รูปอักษรจะริบัณฑ์ไปสู่แบบไทยใหญ่หลังจากนั้น.

ย่อมแสดงให้เห็นเข่นกันว่า พุทธศาสนาเดร瓦ทคงยังมิได้แพร่หลายในหมู่คนไทยทางตะวันตกของมณฑลยูนนาน อย่างน้อยจนถึงในปลายคริสต์ศตวรรษที่ 14, ซึ่งก็สอดคล้องกับหลักฐานในเอกสารจีน อีกอย่างน้อยก็สองขั้น. หลักฐานขั้นแรกก็คือหนังสือ “ไปอี้จ้วน” ที่ถูกเรียนขึ้นในปลายคริสต์ศตวรรษที่ 14 โดยขุนนางจีน 2 คน ที่เป็นทูตเดินทางไปราชสำนักอังวงศะ แลงหากรับได้ແວพักที่เมืองมารวนานหลายเดือน; ในบันทึกเล่มนั้นกล่าวว่า พวකไหในอาณาจักรหลุขวนยังมิได้รับนับถือพุทธศาสนา ไม่มีพระภิกษุ (ขณะที่กล่าวถึงพระภิกษุ ว่ามีอยู่ในดินแดนของพวกพม่า), หากยังคงนับถือฝี แม้ในงานเลี้ยงของกษัตริย์ ก็ยังต้องนำอาหารและเหล้าไปเช่นฝีก่อนที่จะดื่มกิน และในเวลาที่มีคืนตายจะใช้ผู้หญิง (แม่เมด?) สวยงามต์ให้ผู้ตายก่อนจะนำไปฝัง¹⁹.

หลักฐานจีนอีกขั้นหนึ่งคือ “พงศาวดารราชวงศ์หมิง ตอนประวัติหัวหน้าเฝ่าแห่งหลุขวน” กล่าวถึงประเพณีของคนไทยແນบลุ่มน้ำมาราว่า เดิมพวknีไม่ครรชชาในพุทธศาสนา แต่มีภิกษุจากยูนนานไปแจกแจงเรื่องการสอนของเวรกรรม ทำให้เสือห่นฟากษัตริย์แห่งหลุขวนในปลายคริสต์ศตวรรษที่ 14 เกิดครรชชา จนได้ตั้งภิกษุดังกล่าวไว้ในสถานภาพสูง ทำให้เจ้าไหใหญ่แห่งแคว้น “มู่ปัง” (คือแคว้นแสนหรี ในรัฐฉาน) ซึ่งขณะนั้นอยู่ภายใต้อณัติของเสือห่นฟ้า ไม่พอใจได้ก่อการกบฏขึ้น²⁰. ปรากฏการณ์นี้น่าจะแสดงให้เห็นว่า จนถึงปลายคริสต์ศตวรรษที่ 14 พุทธศาสนาอาจเพิ่งเริ่มเข้าไป และน่าจะยังไม่เป็นที่แพร่หลายนักในແນบได้คงและบริเวณใกล้เคียง รวมถึงในดินแดน

ของพวกไหใหญ่ในรัฐฉานของพม่าด้วย. และถ้าหากเข้าตามเอกสารจีนขึ้นดังกล่าว พุทธศาสนาแบบที่เสือห่นฟ้าครรชชาไปจากยูนนาน จึงน่าจะเป็นพุทธศาสนาในกิยาમ หายาน ต่างจากพุทธศาสนาในกิยาซึ่งเป็นที่นับถือกันในเขตได้คงปัจจุบัน ที่เป็นพุทธศาสนาเดร瓦ทแบบที่ได้รับอิทธิพลพม่า.

มีหลักฐานว่าพุทธศาสนาเดร瓦ทแบบพม่าได้แพร่เข้าไปในดินแดนของพวกไหใหญ่ ละลอกใหญ่ในรัชสมัยของพระเจ้าบุเรงนอง กษัตริย์พม่าแห่งราชวงศ์ตองอู, ทั้งนี้โดยเป็นพระราชนรรสก์ของกษัตริย์พม่าพระองค์ดังกล่าว ที่จะเผยแพร่ลัทธิธรรมเนียมแบบพม่าให้เป็นที่แพร่หลายในหมู่ชาวไหใหญ่ ภายหลังจากที่ทรงได้ชัยชนะต่อหัวเมืองไหใหญ่ ในกลางคริสต์ศตวรรษที่ 16. ตามหลักฐานฝ่ายพม่า พวกไหใหญ่จึงช่วงเวลาหนึ่ง ยังคงมีประเพณีที่เวลาเจ้าฟ้าสืบพระชนม์ จะมีการนำบรรดาข้าทabenริหาร รวมถึงข้างม้า จำนวนมาก ฝังรวมไว้ในสุสานของเจ้าฟ้า. ด้วยความเขื่อที่ว่า พวกข้าทabenริหารเหล่านั้น จะได้ตามไปรับใช้เจ้านายในปีกัดด้วย; พระเจ้าบุเรงนองทรงมีพระบรมราชโองการ ให้เจ้าฟ้าไหใหญ่ยกเลิกประเพณีเช่นนั้นเสีย เนื่องจากไม่ต้องด้วยคติในพุทธศาสนา²¹. จากการที่พวกไหใหญ่มีประเพณีปฏิบัติตั้งกล่าว ซึ่งขัดแย้งอย่างยิ่งกับหลักพุทธศาสนา แสดงให้เห็นว่าแม้จนถึงช่วงก่อนหน้าสมัยบุเรงนอง ในกลางคริสต์ศตวรรษที่ 16 พวกไหใหญ่ในรัฐฉาน ก็ยังคงมิได้รับนับถือพุทธศาสนาอย่างแพร่หลาย. และการแพร่เข้าไปของพุทธศาสนาเดร瓦ท สู่ดินแดนได้คง (ผ่านทางรัฐฉาน) ก็จะต้องเกิดขึ้นภายหลังจากช่วงเวลาหนึ่งลงมา²².

¹⁹ สมพงศ์ วิทยศักดิ์พันธุ์. 2542. เรื่องเตียวกัน หน้าเตียวกัน.

²⁰ อ้างถึงใน: เจียงอี้เหลียง. 2531. ประวัติชนเชื้อชาติไทย (ตอนที่ 2).

²¹ ดู: Ray, N., 1946. *Buddhism in Burma*. Calcutta: University of Calcutta. p. 200.

²² ในพงศาวดารพม่าบันทึกไว้ (Pe Maung Tin and Luce, G.H. (translators). 1960. *The Glass Palace Chronicle of the Kings of Burma*. Rangoon: Rangoon University Press) มีกล่าวถึงเรื่องราวที่พระเจ้าอนรญา กษัตริย์พม่าแห่งอาณาจักรพุกามในคริสต์ศตวรรษที่ 11 ได้เดินทางไปเมืองจีนด้วยวัดถุปะรังค์ทางศาสนา

วัฒนธรรมของคนไทยในสุ่มแม่น้ำจีนชาเจียง

คนไทยในลุ่มแม่น้ำจีนชาเจียง ต่างเชิดชูด้วยการท่าเกษตรกรรม ปลูกข้าวนาดำเป็นหลัก เช่นเดียวกับคนไทยโดยทั่วไป ทางตอนใต้ของประเทศจีน และตอนเหนือของเอเชียอาคเนย์ แต่เนื่องจากริมแม่น้ำจีนชาเจียง บริเวณที่เป็นถิ่นฐานของคนไทยที่ร้านน้อย ชาวบ้านจึงนิยมตั้งบ้านเรือนอยู่ลึกลับเข้าไปในทุบเทา ตามริมลำห้วยที่เป็นสาขากลางแม่น้ำใหญ่ ซึ่งพ่อจะมีที่ร้านแคนๆ ตามริมลำห้วย เป็นพื้นที่อุดมสมบูรณ์พอเหมาะสมแก่การทำนาค้าได้ บริเวณที่ตั้งบ้านเรือน มักอยู่บนลาดเนินเชิงเขา ไม่ไกลจากลำห้วยและที่นาของหมู่บ้านมากนัก แบบแผนการปลูกสร้างบ้านเรือน ในปัจจุบันไม่ต่างไปจากแบบฉบับทั่วไป กล่าวคือ ชาวบ้านจะนิยมปลูกเรือนดีดินไม่ยกพื้น ผนังก่อด้วยอิฐเผาหรืออิฐดินเผา หลังคามุงกระเบื้องหรือบางครั้งก้มุงหญ้า ที่ผนังด้านในของโถงเรือน ตั้งห้องนอนรับพุธุช. หมู่บ้านธรรมชาติของคนไทย ที่ผู้เขียนมีโอกาสได้แวะเยี่ยมชม ส่วนใหญ่มีบ้านไม้ใหญ่นัก คืออยู่ระหว่าง 60 ถึง 80 ครัวเรือน จำนวนประชากรราว 200 ถึง 300 คน ต่อหมู่บ้าน.

สำหรับเครื่องแต่งกายพื้นเมือง สดรีจะนิยมนุ่งชิ้น (ภาษาพื้นเมืองเรียกว่า "เช่น") ย้อมครามสีน้ำเงินยาวครึ่งน่อง คาดทับด้วยผ้าคาดเอว ย้อมสีน้ำตาล ขายผ้าถักเป็นขายครุยผู้ชาย สวยงาม เสื้อ (ภาษาพื้นเมืองเรียกว่า "เสื้อ" เช่นเดียวกัน) สองชั้น โดยคาดผ้าเอี้ยมปักเป็นลายทับเสื้อ

ชั้นใน ส่วนเสื้อชั้นนอกเป็นเสื้อแขนสามส่วนเอว ลอยผ่าอก ย้อมครามแบบเดียวกันกับชิ้น ทั้งเสื้อชั้นนอกและ

ชิ้น มักนิยมทำเป็นคล้ายโดยใช้เทคโนโลยีมัดย้อมเป็นจุดๆ นอกจากนั้นสดรียังนิยมใช้ผ้าโพกหัวสีดำที่เรียกว่า "ผ้าหยอด" ประดับคล้ายปักและฟุ้ห้อ ชาวบ้านมักทอผ้าด้วยตนเองโดยใช้กีมือแบบโบราณ;

หญิงคนไทยแต่งกายแบบพื้นเมืองบ้านเพียงนาดอย

ที่นำสนใจกีดือวัสดุที่ใช้ทดลองมีใช้ฝ่ายใหม่ หรือว่าปานอย่างที่มักพบทั่วไป หากเป็นเส้นใยที่ปักคลุมผ้าใบด้านล่างของไม้ล้มลุกขนาดเล็กชนิดหนึ่งเรียกว่า "ตันเหม่อ" (ลักษณะคล้ายตันเยอบนร่า ในหนาของใบหยักเป็นคลื่น ผ้าใบด้านบนหากดายสีเขียวเข้ม ผ้าใบด้านล่างปักคลุมด้วยเส้นใยละอียด

คือเพื่อแสดงภาพทันตธาตุของพระพุทธเจ้า ขาดลับได้เฉพาะพักที่เมืองมาเจ้าเมืองมาได้ถาวรพิเศษให้ตามไปเป็นบทปรัชญาของพระเจ้าในราชธานีที่พุกามด้วย หากอ้างตามพงศาวดารฉบับนี้ ก็อาจเป็นไปได้ที่ทรงเมืองมาจะได้ยอมรับนับถือพุทธศาสนาถาวรหามาตั้งแต่ในสมัยพระเจ้าในราช เพราะการยอมรับอิทธิพลทางการเมือง ก็มักตามด้วยการยอมรับศาสนาของผู้ปกครองด้วย อาย่างไรก็ดี มีหลักฐานว่าเรื่องราวดอนที่กล่าวถึงนี้ เพิ่งถูกใส่เข้าไปในพงศาวดารพม่า ในคริสตศตวรรษที่ 19 นี้เอง และการเรียนเรียงพงศาวดารตามวารثของพม่า ในส่วนที่กล่าวถึงเรื่องราชย์อนกับชั้นไปถึงสมัยพุกาม ก็มีข้อวิพากษ์วิจารณ์อย่างมาก ในเรื่องความเที่ยงตรงน่าเชื่อถือ (ควรดู: (1) Than Tun. 1988 *Essays on the History and Buddhism of Burma* (P. Strachan ed.). Scotland: Kiscadale Publications. หน้า 3-22; (2) Aung-Thwin, M.A. 1998. *Myth and History in the Historiography of Early Burma*. Ohio University Center for International Studies, Monographs in International Studies, Southeast Asia Series No. 102)

สีเงิน ดึงออกมาเป็นบุญได้ เส้นไยนี้เองที่นำมาทอ เป็นผ้าได้ ขึ้นเรื่อยๆในป่า; ชาวบ้านจะเก็บใบไม้ ชนิดดังกล่าว

ชายชาวคนໄಡแต่งกายแบบพื้นเมือง
บ้านເພື່ອນາດອຍ

บ้านของคนไทย ในแบบลุ่มแม่น้ำจินชาเจียงด้วย. สำหรับเครื่องแต่งกายพื้นเมืองของบุรุษ ยังนิยมแบบจีนสมัยก่อน คือสามารถเสื้อกลุ่มยาวสีดำแขนยาว คอตั้งผ้าข้าง และไข้ผ้าโพกศีรษะเป็นสีดำเข้มเดียว กัน.

เครื่องแต่งกายแบบพื้นเมืองตั้งกล่าว ชี้ง ยังคงใช้กันอยู่จนถึงปัจจุบัน ในหมู่บ้านของคนไทย แบบหัวใจไปโล่ ดูเหมือนว่าจะแตกต่างอยู่บ้าง จากที่หมอดอตด耋พบที่ในหมู่บ้านคนไทย แบบริมแม่น้ำจินชาเจียงในเขตอ่าเภอหุ่งตึง และได้บรรยายถึงไว้ในบันทึกของท่าน, โดยตามบันทึกของหมอดอตด耋 สตรีคนไทยนิยมบุ่งกระโปรงจีบรอบตัวแบบคล้ายของมัง. ดังนั้นจึงเป็นไปได้ว่า เครื่อง

แต่งกายแบบพื้นเมืองของคนไทยในลุ่มน้ำ จินชาเจียงในอดีต น่าจะมีความหลากหลายอยู่พอสมควร.

ประเพณีและความเชื่อของคนไทยในลุ่มแม่น้ำจินชาเจียง ยังคงรักษาร่องรอยของวัฒนธรรมแบบดั้งเดิม ที่พบได้ทั่วไปในกลุ่มคนไทยทางตอนใต้ของประเทศไทย ไว้ได้พอสมควร. ขณะเดียวกันก็ได้รับอิทธิพลจากวัฒนธรรมจีนในระยะหลังลงมา โดยเฉพาะเรื่องความเชื่อในลักษณะเต่า การนับตระกูลด้วยระบบแซ่ (สิง) และระบบปากครองแบบที่มีเจ้าที่ดิน, กับยังได้แสดงลักษณะร่วมทางวัฒนธรรมบางอย่าง กับพวกผ่าหาย (โลโล) ที่เป็นกลุ่มชาติพันธุ์เพื่อนบ้านในห้องถีนด้วย ดังเช่นเรื่องเครื่องแต่งกายที่กล่าวถึงไปแล้ว และงานเทศกาลประจำปีของอย่างที่จะกล่าวถึงต่อไปข้างหน้า.

คดิสำคัญอย่างหนึ่งของคนไทย ที่ยังคงเหลือปรากฏ อยู่ในกลุ่มคนไทยแห่งลุ่มแม่น้ำจินชาเจียง คือความเชื่อเกี่ยวกับ “ขวัญ”. ตามความเชื่อของคนไทย โดยเฉพาะกลุ่มที่ยังมีได้รับนับถือ พุทธศาสนา, เช่นคนไทยทางตอนใต้ของประเทศไทย และภาคเหนือของประเทศไทย เช่นเดียวกัน ขวัญหมายถึงวิญญาณที่ประจำอยู่ในร่างกายของคนที่ยังมีชีวิตอยู่. ขวัญในร่างกายมีได้หลายขวัญ โดยจำนวนของขวัญอาจแตกต่างกันไปได้ในแต่ละกลุ่มคนไทย อย่างเช่นพวกไทยดำเนินเรียดนามเชื่อว่าขวัญมีจำนวน 32 ส่วนพวกจังและไทหลายกลุ่มทางตอนใต้ของประเทศไทย เชื่อว่าขวัญมีจำนวน 40.

ขวัญ (บางขวัญ) อาจหนีหายออกไปจากร่างกายได้ ขณะที่เจ้าของร่างยังมีชีวิตอยู่ ชี้ง ก็จะทำให้ผู้นั้นเกิดเจ็บไข้ไม่สบายขึ้น จำเป็นต้องทำพิธีเรียกขวัญนั้น ให้กลับมาเข้าร่างให้ได้ ผู้นั้นจะจะกลับคืนเป็นปกติ. เมื่อบุคคลตายขวัญจะออกจากร่างกายไปอย่างถาวร และกล่าวสภาพเป็น “ผี”. ถ้าหากว่าผู้ตายเป็นผู้อาวุโสของตระกูล ลูก

หلانจำเป็นต้องประกอบพิธีส่งขวัญบางขวัญของผู้ชาย ให้ไปอยู่ที่ “เมืองฟ้า” ซึ่งเป็นแดนของคนตาย และรับขวัญบางขวัญของผู้ชาย ให้กลับมาอยู่ในเรือนที่หันบูชาผีบรรพบุรุษ เพื่อทำหน้าที่เป็น “ผีเรือน” คอยดุลครองดูแลลูกหลาน, โดยที่ลูกหลานก็มีหน้าที่ จะต้องเช่นหันบูชาผีบรรพบุรุษอยู่เป็นประจำ. การนับถือผีบรรพบุรุษประจำตระกูลนี้ จะสืบทอดทางสายฟ้าย้าย. ตามประเพณีไทยโบราณ การเช่นหันบูชาผีบรรพบุรุษ จะให้ความสำคัญมากเป็นพิเศษกับผู้รุ่นที่ใกล้กับตัวเจ้าบ้าน (โดยทั่วไปมักนับย้อนกลับขึ้นไปสามรุ่น แต่ในไทยบางกลุ่ม เช่น ไทคำในเวียดนาม อาจนับย้อนกลับขึ้นไปไกลงมากกว่าหนึ่ง), ส่วนผีบรรพบุรุษในรุ่นที่นับย้อนกลับขึ้นไปไกลงมากกว่าหนึ่ง จะถูกลดความสำคัญลง, โดยอาจถูกเขียนออกไปอยู่ในศาลานอกบ้าน หรือแม้แต่ปล่อยให้เป็นวิญญาณเรื่อร้อนพเนจรในที่สุด. สำหรับขวัญของผู้ที่ตายดังแต่เมื่อยังไม่ถึงวัยอันสมควร หรือตายในด้วยเหตุผลปกติวิสัย จะถูกปล่อยให้เป็นผีพเนจรโดยไม่มีการประกอบพิธีส่งและรับขวัญ แบบที่กระทำกับผู้ชายซึ่งเป็นผู้อ่อนล้าของตระกูล แต่อย่างใด.

พิธีส่ง “ขวัญ” ผู้ชายไป “เมืองฟ้า” ในกรณีที่ผู้ชายเป็นผู้อ่อนล้าของตระกูล ประกอบด้วยขั้นตอนที่ลับซับซ้อน (โดยขวัญผู้ชายจะต้องเดินทางผ่านด้านต่างๆ มากมาย และในที่สุดต้องข้ามแม่น้ำ ซึ่งเป็นทางเข้อมต่อระหว่างโลกของคนเป็นกับโลกแห่งวิญญาณ) บางครั้งต้องใช้เวลาถึงหลาย

วันหลายคืนจึงเสร็จพิธี ทั้งนี้โดยมีเจ้าพิธีเป็นผู้ดำเนินการให้. ในสังคมของคนไทย “เจ้าพิธี” ซึ่งจะประกอบพิธีกรรมดังกล่าวได้ มืออยู่สองประเภท คือ “มด” และ “หมօ”; ตามปกติในทุกสังคมของคนไทยมีทั้ง “มด” และ “หมօ” อยู่ด้วยกันทั้งคู่, แต่ในการประกอบพิธีส่งขวัญผู้ชาย จะนิยมใช้ “มด” หรือ “หมօ” อย่างใดอย่างหนึ่ง, โดยในบางสังคมนิยมใช้ “มด” ส่วนในบางสังคมก็นิยมใช้ “หมօ”.

“มด” หมายถึงบุคคลที่มีอำนาจพิเศษในตัวเอง สามารถติดต่อ กับโลกแห่งวิญญาณได้ มีทั้งเพศหญิงและเพศชาย, แต่ส่วนใหญ่จะเป็นเพศหญิง มีชื่อเรียกด้วยๆ กันไป ในแต่ละกลุ่มคนไทยอย่างเช่น “แม่เมอด” (คือ แม่แม่น)²³, “แม่ถนน”, หรือ “แม่หมօ” (ค่าว่า “หมօ” ตรงนี้ มีความหมายต่างจาก “หมօ” ซึ่งเป็นประเภทของผู้ประกอบพิธีกรรมดังกล่าวข้างต้น; “หมօ” ตามความหมายแบบหลังจะมีแต่เพศชายเท่านั้น). การเข้าสู่สถานภาพของ “มด” นักไม่ผูกพันกับชาติ ตระกูล, บุคคลจะทราบเองว่าตนเองถูกดัดเลือกให้เป็น “มด” ผ่าน “สัญญาณ” บางอย่างที่ถูกส่งมาจากโลกแห่งวิญญาณ, อย่างเช่นอยู่ๆ ผู้นั้นก็เกิดเจ็บไข้ไม่สงบเรื้อรัง โดยหาสาเหตุไม่ได้รักษา ก็ไม่หาย หรือว่าเกิดมีสติพื้นເພື່ອໄປชົງມະ, จนเมื่อยอมปฏิญาณตนเองเป็น “มด” แล้ว จึงจะหายจากการผิดปกติเหล่านั้นได้. จากนั้นก็ไปฝึกงานเพื่อเรียนรู้ขั้นตอนการประกอบพิธีกรรม กับผู้ที่เป็น “มด” อยู่ก่อนแล้ว. สำหรับ “หมօ” (ซึ่ง

²³ ค่าว่า “แม่ถนน” ในที่นี้หมายถึง “ตัวกลาง” ที่ทำหน้าที่ติดต่อ กับโลกแห่งวิญญาณ อันเป็นความหมายแบบเดียวกันกับคำศัพท์ “เทียนช้อ” ในวัฒนธรรมจีนยุคโบราณ (“เทียน” หมายถึงสรวงค์ซึ่งเป็นสถานที่ มีได้หมายถึงตัวบุคคลที่เป็นเทพสูงสุด และ “เทียนช้อ” ก็คือผู้ที่ติดต่อ กับสรวงค์ได้); คำศัพท์สองคำคือ “ถนน” และ “เทียน” โดยสมมุติฐานของผู้เขียน อาจมาจากกรากศัพท์เดียวกันได้ ภายใต้ความคิดที่ว่าวัฒนธรรมด้านคติความเชื่อและจักรวาล วิทยา ของไทยและจีนยุคโบราณมีความเกี่ยวข้องกัน (ดู: สุมิตรา ปิติพัฒน์ และ เสนอชัย พูลสุวรรณ. 2543. “ไทย และ “จัง” ในมโนทัศน์ สารสารสนธิประชานชนชื่น. กรุงเทพฯ: สถาบันไทยศึกษา). ค่าว่า “ถนน” ที่มีความหมายถึงเทพในฐานะตัวบุคคล อย่างเช่นพญานพวนพักไก่ด่า และลาวสันห้าง อาจเป็นความหมายที่กล้ายมาก็ขึ้นหนึ่งแล้วจาก “ถนน” ที่ใช้ประกอบสรีรวมบุคคล เพื่อหมายถึงตัวกลางติดต่อระหว่างโลกมนุษย์กับโลกสรวงค์.

มีแต่เพศชายเท่านั้น) หมายถึงผู้ที่ผ่านการอบรมอย่างมีแบบแผน ในเรื่องขั้นตอนของพิธีกรรม; บุคคลสามารถเป็น ‘หมวด’ ได้โดยสมัครใจ และโดยมากมักสืบทอดสถานะความเป็น ‘หมวด’ ผ่านทางสายตระกูล.

ผู้เขียนได้เคยเสนอการสืบทันโดยละเอียดไว้ในงานอีกชิ้นหนึ่ง²⁴ แล้วว่า คติเรื่องขวัญคือ หรือว่าเรื่องการนับถือผีบรรพบุรุษที่แบ่งเป็นสองภาค (ภาคหนึ่งถูกส่งไปอยู่บนเมืองฟ้า และอีกภาคหนึ่งถูกรับมาอยู่ที่ทิ้งบูชาภายในเรือน) รวมถึงการใช้ ‘หมวด’ ทำหน้าที่ส่งวิญญาณผู้ตาย ในพิธีฟังผู้อวุโสของตระกูลคือ ได้เคยเป็นคติร่วมมาก่อน ระหว่างสายวัดนันธรรมไทย กับวัดนันธรรมจีนยุคโบราณแห่งกลุ่มน้ำเหลือง เมื่อราษฎรพันปีก่อน.

คติตั้งก่อร่วม ซึ่งได้แตกแขนงออกจาก rak เห็นทางวัดนันธรรมเดียวกันในอดีต ตั้งแต่เมื่อหลายพันปีก่อน ได้มีวิวัฒนาการตามแนวทางของตนเอง ในทั้งสองสายวัดนันธรรม. ในวัดนันธรรมจีน บทบาททางพิธีกรรมของ ‘หมวด’ ซึ่งมีสถานภาพที่ไม่จำเป็นต้องผูกพันกับสายตระกูล ค่อยๆ ถูกแทนที่ด้วยบทบาทของ ‘หมวด’ ซึ่งสืบทอดสถานภาพผ่านทางสายตระกูลจนขั้นสูง. โดยสัมพันธ์กับพัฒนาการทางสังคมและระบบราชการของจีน สู่ระดับที่เพิ่มความสับซับซ้อนมากขึ้นเรื่อยๆ. สำหรับในสังคมของคนไทย พัฒนาการทางวัดนันธรรมเกิดในแนวที่คุ้นเคย กับที่เกิดขึ้นในสังคมจีน (เนื่องจากไทยรับวัดนันธรรมจากจีนต่อเนื่องมาโดยตลอด) เพียงแต่ว่าเกิดขึ้นในอัตราที่ช้ากว่า. โดยที่ในกลุ่มคนไทยที่รับวัดนันธรรมจากจีน ในยุคหลังลงมาต่อข้างน้อย มีแนวโน้มว่ายังคง

สามารถรักษาแบบแผนพิธีกรรม และคติความเชื่อแบบโบราณ (โดยเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับการใช้ ‘หมวด’ ส่งวิญญาณผู้ตายในพิธีศพ) ไว้ได้ตึกว่ากลุ่มคนไทยที่รับวัดนันธรรมจีนอย่างเข้มข้นมาตั้งแต่ครั้งโบราณ.

กรณีเปรียบเทียบที่ดี ก็คือการที่คติการใช้ ‘หมวด’ ส่งขวัญผู้ตายในพิธีศพ ยังคงหลงเหลือร่องรอย อยู่ในกลุ่มคนไทยหลายกลุ่มในมณฑลยูนนาน เช่นไห้แฉນดันแม่น้ำแಡง. พากไทในใต้คองก่องที่จะรับพุทธศาสนา²⁵ รวมถึง “จ้วง” (ไห) บางกลุ่มในแฉนเหวนชาน. ขณะที่ได้สูญไปแล้วเป็นส่วนใหญ่ในกลุ่ม ‘จ้วง’ ในมณฑลกว่างสี (สำหรับในสังคมของพาก ‘จ้วง’ ในกว่างสี แม้ยังคงมี ‘หมวด’ อยู่ แต่ ‘หมวด’ ก็มีบทบาทในทางพิธีกรรมค่อนข้างน้อย เมื่อเปรียบเทียบกับ ‘หมวด’ และโดยเฉพาะก็คือ ‘หมวด’ ไม่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับพิธีศพ). โดยจากหลักฐานประวัติศาสตร์ คนไทยกลุ่มหลังมีความสัมพันธ์ทางวัดนันธรรมกับจีน อย่างต่อเนื่องและเข้มข้นมากกว่ากลุ่มแรก มากยิ่งน้อยก็ตั้งแต่ในสมัยราชวงศ์ชั้น.

คนไทยในแฉนกลุ่มน้ำจินชาเจียง เขื่อว่าคนปากติจะมีขวัญจำนวน ๙ ขวัญ ประจำอยู่ในร่างกาย. ขวัญที่สำคัญที่สุด มีชื่อเรียกว่า “ขวัญหลวง”. เวลาที่มีผู้อวุโสของตระกูลตาย ลูกหลานจะเป็นต้องจัดพิธีส่งขวัญหลวงของผู้ตาย ให้ไปอยู่ในแฉนของคนตาย พร้อมกับรับขวัญอีกส่วนหนึ่งของผู้ตาย ที่เรียกว่า “ขวัญอีด” (คือ “ขวัญน้อย”) ให้มาสถิตอยู่ที่แท่นบูชาบรรพบุรุษภายในเรือน กลายเป็นผีเรือน คอยดูแลความเป็นอยู่ของลูกหลาน. พิธีทั้งสองนั้น จะกระทำภายหลังจากที่นำศพไปฝังที่ “ป่าเหัว” (คือ ป่าช้า) เรียบร้อยแล้ว. โดยในขั้นตอนฝังศพ จะไม่มีพิธีร้องมากนัก กระ

²⁴ สุมิตรา ปิติพัฒน์ และ เสมอชัย พูลสุวรรณ, 2543. “ไห” และ “จ้วง” ในมณฑลยูนนาน สาธารณรัฐประชาชนจีน.

²⁵ มีกล่าวถึงในบันทึก “ไปอีจ้วน” ว่าพากคนไทยในกลุ่มน้ำจีน มีประเพณีให้ผู้หญิงสวัดให้แก่ ผู้ตายในพิธีศพ (อ้างถึงใน: สมพงษ์ วิทยศักดิ์พันธุ์, 2542. ประวัติศาสตร์สังคมและวัฒนธรรมไทยใหญ่ หน้า 105).

ท่ากันได้เองในหมู่ญาติ โดยไม่จำเป็นต้องมีเจ้าพิธี เข้ามาเกี่ยวข้อง. พิธีรับวัณอ็ด จะกระทำหลัง จากตาย 7 วันกรณีที่ผู้ตายเป็นชาย และ 9 วัน กรณีที่ผู้ตายเป็นหญิง. ส่วนพิธีส่งของวัณหลวง ที่เรียกว่าพิธี “ว่าทาง” นั้น จะกระทำหลังจาก ตายแล้ว 3 เดือน. ถ้าหากว่าผู้ตายเป็นเด็กหรือ คนหนุ่มสาวที่ตายด้วยแต่ยังไม่ถึงวัยอันสมควร หรือ ตายโดยเหตุผลปกติ จะไม่มีการประกอบพิธีส่งและ รับของวัณผู้ตาย ตามขั้นตอนดังกล่าวแต่อย่างใด. ดังนั้นโดยทฤษฎี ขวัญของผู้ตายในกรณีที่ไม่ปกติ เช่นนั้น ก็จะต้องกล่าวเป็นผิดเรื่องไป.

เจ้าพิธีซึ่งทำหน้าที่เกี่ยวข้องกับการรับ “ขวัญอ็ด” และส่ง “ขวัญหลวง” ของผู้ตายซึ่งเป็น ผู้อาวุโสของครอบครัว ในสังคมของคนไทยแห่งคุณน้ำ จินชาเจียง ได้แก่ “มด” ซึ่งอาจเป็นเพศหญิงหรือ เพศชายก็ได้ (เรียกว่า “แม่หม้อ” หรือ “พ่อหม้อ” แล้วแต่กรณี) แต่ส่วนใหญ่มักเป็นเพศหญิง. “มด” ในสังคมของคนไทยสุ่มแม่น้ำจินชาเจียงหมายถึง บุคคลที่ถูกคัดเลือกโดยเทพแล้วว่า เป็นผู้มีอำนาจ 庇 เศในตัวเอง สามารถติดต่อกับโลกแห่งวิญญาณ ได้. โดยจะแสดงสัญญาณให้เจ้าตัวทราบว่าได้รับ การคัดเลือก ด้วยการทำให้ผู้นั้นเขินหัวไม่สบายเรื่อ รัง หรือเกิดสติพิ้นเพื่อนขี้ขวัญ ต้องปฏิญาณตัว เองเป็น “มด” จึงจะหาย. หลังจากนั้นจึงไปฝึกหัด วิชาภัณฑ์ที่เป็น “มด” อญู่ก่อนแล้ว. “มด” มีข้อ ห้ามบางอย่าง ถือเป็นวัตรปฏิบัติที่แตกต่างไปจาก คนทั่วไป อย่างเช่นไม่กินเนื้อสัตว์ที่ตายเอง เนื้อรัว และเนื้อสุนัข. คุณสมบัติของ “มด” รวมถึง ข้อวัตรปฏิบัติดังกล่าว เป็นแบบเดียวกันกับประ เพณีของพวก “มด” ในกลุ่มคนไทยทั่วๆ ไป ตามที่ ได้กล่าวถึงมาบ้างแล้วข้างต้น.

พิธี “ว่าทาง” ส่งของวัณหลวงของผู้ตาย ซึ่ง เป็นผู้อาวุโสของครอบครัว เป็นพิธีใหญ่ ต้องกระทำ ถึงสามวันสามคืนจึงจะเสร็จสิ้น. โดย “มด” ซึ่ง เป็นผู้ประกอบพิธี จะแต่งกายด้วยชุดพิเศษ เป็น

เสื้อคลุมยาวเรียกว่า “เสื้อชี” (“ชี” เป็นภาษาไทย หมายถึง “ยาว”) นั่งตั้ง แล้วถือพัดประจำตัวอยู่ ใบกเวลาประกอบพิธี (การนั่งตั้งและวิพัฒนา ประกอบพิธีกรรม ก็เป็นประเพณีปฏิบัติทั่วไปของ พวกร “มด” ในทุกกลุ่มคนไทยเช่นกัน). “มด” ทำหน้าที่เป็นผู้นำทางวัณหลวงของผู้ตาย ให้ไป สู่แดนของคนตายซึ่งอยู่ใต้ดิน. เส้นทางไปสู่แดน ของคนตายสลับซับซ้อน จำเป็นต้องผ่านด่านต่างๆ มากมาย โดยในเวลาที่ผ่านด่านต่างๆ ก็จะต้อง มีวิธีปฏิบัติบางอย่าง เช่นจ่ายค่าผ่านด่านให้กับ ทวยราษฎร แล้วเสี่ยงทายโดยโยนไม้ประกอบ (แบบ ที่มักใช้กันในศาลเจ้าจีนทั่วไป) ว่าสามารถผ่าน ด่านได้หรือไม่ หากยังผ่านไม่ได้ลูกหลวงผู้ตาย ก็จะต้องทำพิธีกรรมเพิ่มเติม จนสามารถผ่านด่าน ไปได้ทั้งหมด. และในที่สุดขวัญหลวงของผู้ตาย ก็ จะต้องข้ามแม่น้ำสายหนึ่งซึ่ง “ห้วยนาเหลือง” แล้วจึงจะถึงแดนของคนตาย. ในคืนสุดท้ายของการ “ว่าทาง” “มด” จะประกอบพิธี “ย่องขวัญ” ซึ่ง ในกรณีนี้คือ “ขวัญหลวง” ของคนเป็น ที่บังครั้ง อาจติดตามขวัญผู้ตายไปแดนคนตายด้วย ให้ รับกลับมาเข้าร่าง ก่อนจะถึงเวลารุ่งแสงที่ไก่เริ่ม ขัน.

ประเพณีการใช้ “มด” ส่งวิญญาณผู้ตาย ไปสู่แดนคนตาย และการที่ขวัญของผู้ตายถูกแยก เป็นสองส่วน ส่วนหนึ่งถูกส่งไปยังแดนคนตาย และ อีกส่วนหนึ่งได้รับเชิญกลับมาอยู่ที่ทั้งบูชา บรรพบุรุษภายในเรือน ที่พับในกลุ่มคนไทยแห่งสุ่ม น้ำจินชาเจียง ตามที่ได้บรรยายมาดังกล่าว เป็น แบบเดียวกันกับประเพณีในราษฎรในกลุ่มคนไทย ซึ่ง มีด้านเคาร์วั่งกระแสรเดียวกันมา กับประเพณีจีนยุค โบราณแห่งสุ่มแม่น้ำเหลือง เมื่อรากฐานปักก่อน ดังได้กล่าวแล้วข้างต้น.

อย่างไรก็ตี ตามคติของคนไทยทั่วไป (รวม ถึงจีนยุคโบราณด้วย) แดนของคนตายจะอยู่บนฟ้า มิใช่อยู่ใต้ดินดังเช่นในกรณีที่พับในกลุ่มคนไทยสุ่ม

น้ำจินชาเจียง; แต่นางคนตายที่อยู่ใต้ดิน (นรก) น่าจะเป็นคติที่รับมาจากการลัทธิเต้าในภาคหลัง, ซึ่งความเชื่อดังกล่าวมักพบแพร่หลายในกลุ่มคนไทยที่รับอิทธิพลจีนในระยะหลังลงมาค่อนข้างเข้มข้น. อย่างเช่นพวก “จั่ง”, “มูหล่า” และ “เหมาหนาน” ในมณฑลกว้างสีป่าจูบัน. ถึงแม้จะมีคติเต้าเข้ามาปะปนในพิธีศพ แต่การใช้ “มด” เป็นเจ้าพิธีไม่ใช่คติเต้าอย่างแน่นอน เพราะตามลัทธิเต้าแท้ๆ ผู้ที่ประกอบพิธีศพคือนักพรตที่เรียกว่า “เต้าซือ” ซึ่งจะเป็นเพศชายเสมอ และมีที่มาแตกต่างเป็นคนละทางจาก “มด”. ในบางหมู่บ้านของคนไทยที่กลุ่มน้ำจินชาเจียง มีนักพรตในลัทธิเต้าด้วยเรียกว่า “ตงปา” หรือ “ตวนกุน” (เรียกแบบจีน) ซึ่งมักสืบทอดตำแหน่งผ่านทางสายธรรมภูมิ; นักพรตในลัทธิเต้าเหล่านี้ ที่มีอยู่ในหมู่บ้านของคนไทย ทำหน้าที่รักษาไข้ด้วยวิธีการทางไสยศาสตร์ เป็นหลัก โดยจะไม่รับประกอบพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับความตาย.

การนับถือผีบรรพบุรุษที่สืบทอดอยู่ในเรือนของคนไทยในกลุ่มน้ำจินชาเจียง จะนับถือและเชื่อในวิญญาณไม่เกินสามรุ่น นับย้อนขึ้นไปจากรุ่นของเจ้าเรือน, โดยที่แต่ละรุ่นจะมีกระถางชูปเป็นตัวแทน, ดังนั้นในแต่ละครัวเรือนก็จะมีกระถางชูปบุชาผีเรือนไม่เกินสามกระถาง. ในกรณีที่มีคนในครอบครัวเกิดเจ็บไข้ไม่สบายขึ้น ตามคติความเชื่อของคนไทยที่นี่ บางครั้งเชื่อว่าอาจเกิดจากการกระทำของผี ต้องหาคนมา “ส่องผี” เพื่อตรวจสอบดูว่าผีตนได้ที่มารังความ; บุคคลที่รับทำหน้าที่ “ส่องผี” ได้ ไม่จำเป็นต้องเป็น “มด” อาจเป็นคนธรรมด้า ที่พอรู้ขั้นตอนของการประกอบพิธีกรรมก็ได้. ถ้าหากผีที่มารังความเป็นผีบรรพบุรุษ ในรุ่นที่นับย้อนขึ้นไปได้ไม่เกินสามรุ่น ก็จะทำพิธีเช่นไหว้ด้วยไก่หรือหมูที่ภายในเรือน แต่

ถ้าหากเป็นผีบรรพบุรุษรุ่นห่างออกไป หรือเมื่อain อีกจะใช้วิธี “ໄล่ผี” โดยในการประกอบพิธี จะมีถ้วยกระเบื้องใส่ขันไก่ เปลือกไก่ และถ่าน ผู้ประกอบพิธีจะกุ่มมีดในมือช้าย เพื่อเป็นเครื่องทำท่าไว้ໄล่ผี.

การนับถือผีบรรพบุรุษตามคติตั้งกล่าว มุ่งประโภชน์สำหรับลูกหลวงที่ยังมีชีวิตอยู่เป็นหลัก โดยผีที่จะได้รับการ เช่นไหว้สมำ่เสมอ ก็คือผีเรือน ที่จะให้คุณให้ไทยแก่ลูกหลวงได้มาก ผีบรรพบุรุษในรุ่นที่ย้อนกลับขึ้นไปไกลมาก ๆ จะถูกปล่อยให้เป็นวิญญาณพเนจร เช่นเดียวกับวิญญาณของผู้ที่ตายแต่วัยเด็ก หรือตายโดยยังไม่ได้แต่งงาน. คติเช่นนี้แตกต่างอย่างมากจากคติในพุทธศาสนา ที่การประกอบพิธีกรรมพลีกรรมเกี่ยวกับผู้ตายจะมุ่งประโภชน์ในสัมปらないภพแก่ผู้ตายเป็นหลักสำคัญ. การนับถือผีบรรพบุรุษย้อนกลับขึ้นไปเพียงน้อยรุ่น โดยมุ่งที่ประโภชน์แก่คนเป็นเป็นหลัก และผีบรรพบุรุษรุ่นที่ย้อนกลับขึ้นไปไกลมาก จะถูกปล่อยให้เป็นวิญญาณพเนจรนั้น ก็เป็นคติอีกอย่างหนึ่งที่ไทยและจีนยุคโบราณมีร่วมกัน ดังที่ผู้เขียนได้กล่าวถึงแล้วข้างต้น.

คนไทยในกลุ่มน้ำจินชาเจียงมีเรื่องเล่า เป็นนิทานเก่าแก่เกี่ยวกับกำเนิดของผู้คน เริ่มจากที่มีน้ำท่วมโลกครั้งใหญ่ทำให้ผู้คนตายหมด เหลือเพียงพื้นดินขายหอยสูงคู่หนึ่งมุดเข้าไปท่อนในผลน้ำเต้าที่ลอยน้ำได้ จึงรอดชีวิตอยู่ได้. เมื่อน้ำลดลงพื้นดินคู่นั้นจึงออกมายกจากผลน้ำเต้า ได้แต่งงานกัน หลังจากนั้นฝ่ายทูลจิงกิ้งก็ตั้งครรภ์และคลอดลูกออกมานี้เป็นผลพักทอง ได้ผ่าพักทองนั้นเป็นขันๆ แต่ละขันได้กลามมาเป็นผู้คนผ่าตัวด้วย. นิทานที่มีเนื้อความทำนองดังกล่าว เนื่องจากพื้นที่ไปในพวงที่พูดภาษาตระกูลไททุกกลุ่ม รวมถึงคนพื้นเมืองต่างตระกูลภาษาบ้างกลุ่ม (อย่างเช่นพากขาว เข้าผ่าเย้า²⁶) ทางภาคใต้ของประเทศไทย และ

²⁶ ผ่านใจว่า ศาสตราจารย์ อันเดรียร์ ผู้เชี่ยวชาญเรื่องจีนศึกษา ก็มีความเห็นว่า “เย้า” กับ “ไท” เคยมีความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมระหว่างกันมาก่อน (Eberhard, W. 1977, A History of China).

ภาคเหนือของເອເຊີຍາຄເນຍ²⁷, ຈຶ່ງນໍາຈະເປັນນິທານພື້ນເມືອງເກົ່າແກ່ມາເຮັດວຽກທີ່ໄດ້ແພຣ່ທລາຍທ້ວ່າໄປໃນກາຕິໄດ້ຂອງປະເທດຈິນອູ່ແລ້ວ ແມ່ກ່ອນໜັກທີ່ກາງສາ ແລະ ວັດນອຮຣມໄທ ຈະໄດ້ແພຣ່ກະຈາຍລົມມາສູ່ເອເຊີຍາຄເນຍ.

ຄູນໄທໃນຄຸ່ມນໍ້າຈິນຫາເຈີ້ງ ມັດຕິການນັບດືອ “ຝີເສື້ອ” ທີ່ເກີດຕືອນໄດ້ຈຳກັດກຳມາຈີນຢູ່ທີ່ “ຕັນເສື້ອ” ອັນເປັນຕົນໄນ້ໃຫຍ່ປະຈຳຫຼຸມຫຸນ, ໂດຍມາຈະອູ່ນຸ່ມອກທຸນໆນ້ານ ແຕ່ໄມ່ທ່າງອອກໄປຈາກຕັວທຸນໆນ້ານມາກັນກັບ. ຖຸກທຸນໆນ້ານຈະມີ “ຕັນເສື້ອ” ຂອງຕົນເອງ. ກາຮເຊັ່ນສຽງ “ຕັນເສື້ອ” ສິ້ງຈະກະທຳທຸກປີ ໃນຂ່າວງເວລາທີ່ອາຈແຕກຕ່າງກັນໄປໃນແຕ່ລະທຸນໆນ້ານ (ອ່າງເຊັ່ນທີ່ນ້ານ “ເລ່າປ້າ” ອ່າເກອຫຼວງຕິ່ງ ທຳພິທີເຊັ່ນໄວ້ “ຕັນເສື້ອ” ໃນເດືອນເຈີ້ງ ສ່ວນທີ່ນ້ານ “ຕົ້ມ່ງ” ກະທຳພິທີເດີຍກັນ ໃນເດືອນ 5 ຕາມປະກົງທິນຈັນທົດຕິແບບຈິນ) ດີວ່າເປັນປະເພດຂອງຫຼຸມຫຸນ ທີ່ທຸກຄອບຄັວໃນຫຼຸມຫຸນດ້ອງນີ້ສ່ວນຮ່ວມ. ພິທີດັ່ງກ່າວມີວັດຖຸປະສົງດີ ເພື່ອໃຫ້ເກີດຕືອນໄວ້ຈຳກັດກຳມາຈີນຢູ່ເກົ່າແກ່ມາຈີນຢູ່ໂຄງການ ແລະ ຄວາມອູ່ເຍັນເປັນຄຸນຂອງຫຼຸມຫຸນໂດຍຮວມ ແລະ ຄວາມອຸດຸມສມນູຮົນໝ່ອງພື້ນຜົດເກະທຽບຮ່ວມ.

ຜູ້ນໍ້າໃນພິທີບວງສຽງ “ຕັນເສື້ອ” ໃນສັງຄົມຂອງຄູນໄທໃນຄຸ່ມແມ່ນໍ້າຈິນຫາເຈີ້ງ ໂດຍທ້ວ່າໄປຈະໄດ້ແກ່ຜູ້ອາວຸໂສຂອງທະກູລແຮກທີ່ກ່ອດຕັ້ງທຸນໆນ້ານ, ທີ່ເກີດຕືອນໄວ້ຈຳກັດກຳມາຈີນຢູ່ເກົ່າແກ່ມາຈີນຢູ່ໂຄງການ ກົດຕັ້ງທຸນໆນ້ານ ຜັດເປົ້າຢັ້ງກັນທ່ານ້າທີ່ນີ້. ໃນພິທີມີກາຮ່າສັດວິທຸນໍ້ອື່ອ ທຸນ ແພະ ທີ່ອບາງຄັ້ງ ຄວາຍເປັນເຄື່ອງສັງເວຍ, ໂດຍແຕ່ລະຄອບຄັວຮ່ວມກັນອອກຄ່າໃຊ້ຈ່າຍ ແລະ ຈະສ່ວນທຸກໆຫຼຸມຫຸນ ໃນພິທີດັ່ງກ່າວ. ມັດຕິການນັບດືອ “ຝີເສື້ອ” ແລະ ແບບແຜນກາຮ່າວັງສຽງ “ຕັນເສື້ອ” ຕາມທີ່ກ່າວມາ ເປັນແບບເດີຍວ

ກັນກັບທີ່ພົບໄດ້ອ່າງກວ້າງຂວາງ ໃນກຸ່ມຄູນທີ່ພູດກາງສາທະກູລໄທໂດຍທ້ວ່າໄປ ຖາງຕອນໄດ້ຂອງປະເທດຈິນ ແລະ ຕອນເໜີອຂອງເອເຊີຍາຄເນຍ, ຈຶ່ງນໍາຈະເປັນປະເພດເກົ່າແກ່ມາກອີກອ່າງທີ່ນີ້ໃນສາຍວັດນອຮຣມໄທ, ແລະ ທີ່ນໍາສົນໃຈເປັນພິເສດຖະກິດ ອູ່ໃນແບບແຜນເດີຍກັນກັບທີ່ເຄຍດືອປະກົບປົກກັນໃນສັງຄົມຈິນຢູ່ໂຄງການແທ່ງຄຸ່ມແມ່ນໍ້າເທົ່າງ ເນື່ອຮາສາມພັນປົກກັນດ້ວຍ²⁸, ຈຶ່ງເປັນຫລັກສູານອົກຈັນທີ່ທ້າງແດດງໄຫ້ເຫັນ ລຶງຄວາມສັນພັນຮ່ວມວ່າວັດນອຮຣມໄທກັບຈິນຢູ່ໂຄງໂຄງການ.

ນອກຈາກ “ຕັນເສື້ອ” ແລ້ວ ໃນທຸນໆນ້ານນາງແທ່ງຂອງຄູນໄທໃນແບບຈິນ ຍັງມີມັດຕືອນທີ່ອີກປະເທດຫຸ່ນ ເຮັດວຽກ “ຊານເສີນ” ສິ້ງແປລວ່າ “ເກີພະ່າ” ມັກດັ່ງອູ່ໄກລ້າ ກັບທຸນໆນ້ານ. ເກີພະ່ານີ້ມີຫັກທີ່ດູແລຄວາມອູ່ຕື່ມີສຸຂະອອງຜູ້ຄູນ ແລະ ປຸດສັດວິທຸນໆນ້ານ. ກາຮເຊັ່ນໄວ້ຊານເສີນ ກະທຳເປັນສ່ວນບຸດຄອດໄດ້ແຕ່ລະຄັວເຮືອນແຍກກັນທ່ານໃນຂ່າວງເທິກາລຸຊຸຈິນ.

ຄູນໄທໃນຄຸ່ມແມ່ນໍ້າຈິນຫາເຈີ້ງໃນປັຈຸບັນ ນິນໃຊ້ຂື້ອແລະແຊ່ (ສິງ) ແບບຈິນ ເກີນເດີຍກັບຄູນພື້ນເມືອງສ່ວນໃຫຍ່ໃນກາຕິໄດ້ຂອງປະເທດຈິນ ແຕ່ຜູ້ສູງອາຍຸສ່ວນໃຫຍ່ກີ່ຍັງຄົງຈົດຈໍາໄດ້ ດີງຮະບນເຮັດວຽກຂື້ອລູກຕາມລໍາດັບກາຮ່າວິທີ ສິ້ງເປັນແບບຂອງໄທໃນຮາມ (ກົດລ່ວງຕື່ອງ ເຮັດວຽກຂື້ອລູກຫາຍຕາມລໍາດັບ ເກີນຈາກຄູນທຸວປັບປຸງໄປວ່າ: “ຂະອ້າຍ”, “ຂະຢື່”, “ຂະຫານ”, “ຂະສື່”, “ຂະສີ່”, ໃຊ້ ແລະ ເຮັດວຽກຂື້ອລູກສາວຕາມລໍາດັບຈາກຄູນທຸວປັບປຸງໄປວ່າ: “ເຫຍ່”, “ອື່”, “ແອມ”, “ອໍາ”, “ຂະສົ່ງ”, ສໍາຮັບຂື້ອຳ່ແມ່ ກົດຕັ້ງກັບຄູນເກີນທີ່ນີ້ໄປວ່າ “ພ້ອອ້າຍ” “ແມ່ອ້າຍ” ເປັນຕົນ) ແສດໄຫ້ເຫັນວ່າຮະບນກາຮ່າວິທີ ເຮັດວຽກຂື້ອແບບເກົ່າເຊັ່ນນັ້ນ ຍັງຄູນໃຫ້ຄວນຄູ່ກັບກາຮ່າວິທີຂື້ອແລະແບບ

²⁷ ຖຸ: ສຸມິດ ປິດພັດນີ້ ແລະ ເສມອຊ້ຍ ພູລສຸວະຮັນ. 2542. ຄູນໄທແລະເຄື່ອງຍາດີ ໃນມັນກຸ່ມຖຸຍົງໂຈວແລະໄຫ້ລໍາສັບນັບໄທຄີສິກຳຫາ. ມາຫວິທາລັບຍ່ວນຄາສຕົ່ງ.

²⁸ ອູ່ຮາຍລະເອີ້ດເກີດຕືອນໄວ້ກັບປະເພດປະກົບປົກກັນທີ່ເດີຍກັນໃນສັງຄົມຈິນຢູ່ໂຄງການ ໃນ: Maspero, H. 1978 China in Antiquity (translated by F.A. Kierman, Jr. from the French version “La Chine Antique” first published in 1927). Massachusetts: The University of Massachusetts Press.

จัน มากดึงเมื่อไม่นานมานี้.

ผู้อ้วนใส่ใจท่านหนึ่ง จากบ้าน “หัวน เตือะ” อ่าเภอหัวตั้ง กล่าวกับผู้เขียนว่า จันดึงในคริสต์ทศวรรษ 1920 เด็กๆ ส่วนใหญ่ในหมู่บ้านของท่าน ก็ยังไม่ได้มีแซ่และชื่อเจ็นให้ชื่มแต่เกิดเพิ่งมาได้แซ่และชื่อแบบเจ็นก็ต่อเมื่อเข้าโรงเรียนแล้ว. คำนออกเล่าดังกล่าว น่าจะแสดงให้เห็นว่า อย่างน้อยในบางหมู่บ้านของคนไทย การใช้ชื่อและแซ่แบบเจ็นอย่างแพร่หลาย ก็อาจเป็นปรากฏการณ์ที่ไม่เก่าแก่นัก. แต่ทั้งนี้และทั้งนั้น ก็ไม่จำเป็นต้องหมายความว่า คนไทยแบบนี้เพิ่งเริ่มรู้จักรอบและการนับแซ่แบบเจ็น เมื่อไม่นานมานี้ตามไปด้วย. เพียงแต่ว่าการใช้แซ่แบบเจ็นในสมัยก่อน อาจจำกัดอยู่แต่เฉพาะในกลุ่มนขันปักษ์ของทางราชการจันเท่านั้น.

ตามหลักฐานในบันทึกเจ็นสมัยราชวงศ์เหมือง เจ้าเมืองจังตง (ซึ่งเป็นถิ่นฐานเดิมของคนไทยในลุ่มน้ำเจนชาเจียง) ดำรงตำแหน่ง “เอ้อເດາ” สืบทอดเนื่องกันมาหลายชั่วคน. โดยที่ค้าว่า “ເດາ” ตามบันทึกเจ็นซึ่งเป็นชื่อเรียกตระกูล สันนิษฐานว่าอาจเป็นคำเดียวกับ “ต้าว” ซึ่งเป็นชื่อเรียกตระกูลชนขันปักษ์ของคนไทย ในลุ่มน้ำเจนชาเจียงปัจจุบัน ก็มีคนใช้แซ่ “ເດາ” จำนวนไม่น้อย ซึ่งอาจเป็นไปได้ว่า พวคนนี้เป็นเชื้อสายเจ้าเมืองจังตงก่อ. หากข้อสันนิษฐานนี้ถูกต้อง การนับตระกูลด้วยแซ่ ก็อาจมีอยู่แล้ว ในกลุ่มนขันปักษ์ แม้แต่ก่อนหน้าที่พวนนี้จะอพยพมาจากถิ่นฐานดังเดิม ในแบบจังตงและเขตใต้คง.

เท่าที่ผู้เขียนได้เคยสำรวจ การใช้ชื่อและแซ่แบบเจ็น ในกลุ่มคนไทยในทางตอนใต้ของประเทศไทย จันหลากหลายกลุ่ม พนว่าการใช้แซ่ในบางกรณี ก็มีประวัติความเป็นมาเก่าแก่มาก อย่างเช่นพวกตระกูล “นุง” แห่งกว้างหนาน (เป็นตระกูลชนขันปักษ์ของพวก “นุง” ซึ่งเป็นไทสาหาหนึ่ง)

ทางตะวันออกเฉียงใต้ของมณฑลยูนนาน ซึ่งอ้างว่าได้สืบทេื้อสายมาจาก “นุงจือເກາ” วีรบุรุษผู้กล้าของชนเผ่านุง ที่ได้ใช้แซ่นุ่งเป็นเครื่องหมายตระกูล นาอย่างน้อยก็ตั้งแต่ในสมัยราชวงศ์ช่อง. แต่การใช้แซ่ก็คงจำกัดอยู่ในกลุ่มนขันปักษ์ของพวก “นุง” แต่กว้างหนานเช่นเดียวกัน พบร่องรอยที่ชาวบ้านเพิ่งเริ่มใช้แซ่แบบเจ็น เมื่อไม่กี่ชั่วอายุคนที่ผ่านมา. ในสังคมของชาวบ้านคนไทยทั่วไป ที่ไม่ใช่ชนขันปักษ์ การใช้แซ่แบบเจ็นมักสืบย้อนขึ้นไปได้ไม่ไกลมากนัก ส่วนใหญ่ไม่เกินสิบกว่าชั่วอายุคนที่ผ่านมา หรือบางกรณีก็หลังจากนั้นลงมาอีกมาก.

ตามประวัติบุคลากรเล่าของชาวบ้าน ส่วนใหญ่แม้ก็อ้างว่าต้นแซ่ของพวกตนอยู่มาจากนគานกิง หรือบริเวณอื่นในภาคกลางของประเทศไทย ซึ่งไม่ได้เคยเป็นถิ่นฐานของคนไทยก่อน. นគานกิง ในมณฑลกังไส เคยเป็นฐานกำลังของกองทัพเจ็น สำหรับปราบกบฏคนพื้นเมืองทางตอนใต้ ตั้งแต่ในสมัยปลายราชวงศ์หยวนถึงราชวงศ์เหมือง; “อุทยงเจียง” ปฐมจักรพรรดิแห่งราชวงศ์เหมือง ได้ส่งกองทัพจากที่นี่ไปปราบกบฏคนกลุ่มน้อยในยูนนาน โดยมีนโยบายให้ทหารจันในกองทัพเข้าไปปั้งหลักฐาน ผสมผสานกับชาวบ้านท้องถิ่นด้วย. ทหารจันเหล่านี้อาจเป็นต้นแซ่ของคนพื้นเมืองในยูนนาน อย่างน้อยก็ส่วนหนึ่ง. อย่างไรก็ตี ประวัติการใช้แซ่แบบเจ็นของชาวบ้าน ที่ไม่ใช่ชนขันปักษ์ของทางตอนใต้ที่พอกลับได้ก็มักไม่เก่าขึ้นไปจนถึงสมัยต้นราชวงศ์เหมือง จึงน่าสนใจที่จะพิจารณาว่า ประวัติบุคลากรเล่าดังกล่าว ส่วนใหญ่เป็นเพียงคำกล่าวอ้าง หรือเป็นความจริงตามนั้นกันแน่.

ข้อสันนิษฐานทางหนึ่ง ที่เรารายให้อธิบายความลักษณะดังกล่าวก็คือ มีหลักฐานว่า ตั้งแต่สมัยราชวงศ์เหมืองลงมา ราชสำนักจันได้ปฏิรูประบบการปกครองในหมู่คุณพื้นเมืองทางใต้

เสียใหม่ โดยให้เลิกระบบเจ้าพื้นเมืองระดับสูงเสีย แล้วส่งชุมชนจีนมาดำรงตำแหน่งแทน อีกทั้งยัง มีการอพยพชาว แต่ในที่ต้องห้าม เข้ามาอยู่ในพื้นที่อย่างต่อเนื่องอีกเป็น จำนวนมากด้วย ชาวจีนที่อพยพเข้ามาใหม่นี้ มี สถานภาพสูงกว่าคนพื้นเมือง และบางส่วนได้แต่ง งานกับคนพื้นเมืองด้วย จึงนำระบบแซ่มาใช้ในท้อง ถิ่น (มีกรณีตัวอย่างที่ผู้เขียนได้เคยพบด้วยตนเอง จากการสำรวจในภาคสนาม ในกลุ่มคนไทยในการสื สืที่ชาวบ้านบอกเล่าประวัติต้นโคลงของตนเองว่า เป็นชุมชนจีนจากส่วนกลาง กระทำผิดแล้วหนีร ร่อนมาตั้งครอบครัวอยู่ในแบบนี้) ซึ่งการใช้แซ่ใน กรณีเช่นนี้ บางครั้งเกิดขึ้นหลังสมัยต้นราชวงศ์ เหมือนลงมาเป็นอันมาก.

เนื่องจากการเป็นคนจีนทำให้ได สถานภาพทางสังคม ที่สูงกว่าคนพื้นเมืองโดยทั่วไป จึงทำให้แม้แต่คนพื้นเมือง ที่ไม่มีเชื้อสายเกี่ยว ต้องกับชาวจีน ผ่านการแต่งงาน ก็ยังหันมา尼ยม ใช้แซ่แบบจีนด้วยในระยะหลังลงมา เพื่อยก สถานภาพของกลุ่มให้สูงขึ้น พร้อมกับผ่อนคลาย ตนเองจากการถูกกดขี่จากชนชั้นปักธงชัย. ด้วยเหตุ นั้นจึงไม่น่าประหลาดใจ ที่จะได้พบว่า มีหมู่บ้าน คนไทยทางตอนใต้ของประเทศไทยจำนวนมาก ที่สามารถในหมู่บ้านใช้แซ่แบบจีนเป็นแซ่เดียวกันทั้ง หมด โดยที่การใช้แซ่ดังกล่าวสืบย้อนขึ้นไปได้ไม่ กี่ชั่วอายุคนนัก และไม่น่าจะเป็นไปได้ ที่ชาวบ้าน ในหมู่บ้าน (ที่ได้ตั้งมาแล้วนานก่อนหน้าที่จะ มีการใช้แซ่) จะมีสายเลือดอยู่ในตระกูลเดียวกัน ทั้งหมด. นอกจากที่ว่าพวgnี้ได้ยอมรับแซ่แบบจีน ที่ได้ถูก “ประดิษฐ์” ขึ้นมาในภายหลัง เป็นเครื่อง หมายของตระกูล เพื่อวัดดูประสิทธิ์ในการยก สถานภาพทางสังคมของตนเองเป็นหลัก.

การที่คนจีนในท้องถิ่นมีสถานภาพสูงกว่า คนพื้นเมือง ส่งผลทำให้เกิดการกีดกันทางชาติพันธุ ขึ้นอย่างต่อเนื่อง จนถึงเมื่อเร็วๆ นี้ มีตัวอย่าง

ปรากฏด้วยในบริเวณลุ่มน้ำเจียงที่ผู้เขียน ได้เข้าไปสำรวจ. กรณีตัวอย่างคือ บ้านตีมูที่ผู้เขียน ได้เข้าไปศึกษา ในปัจจุบันเป็นหมู่บ้านของคนไทย ขึ้นอยู่กับตำบล “บ้านม้า” ซึ่งพังจากข้อต่ำบลแล้ว เป็นข้อใหญ่ จึงน่าจะเป็นชุมชนของคนไทยด้วย. แต่ เมื่อได้สอบถามชาวบ้านดู ก็ทราบความว่า บ้าน ม้า ซึ่งเป็นชุมชนใหญ่พอสมควรนั้น มีแต่ชาวจีน (จีน) แทบจะไม่มีคนไทยอยู่เลย. เมื่อรับฟังข้อมูล ดังกล่าวแล้ว ผู้เขียนก็ยังคิดต่อไปว่า บางทีบ้าน ม้าอาจเคยเป็นชุมชนของคนไทยก่อน ต่อมานมีคน จีนอพยพเข้ามาอยู่มากขึ้น แล้วคนไทยพากันอพยพ หนีไปอยู่ที่อื่นกันหมด จึงทำให้บ้านม้าในปัจจุบัน ไม่มีคนไทยเหลืออยู่. ต่อเมื่อได้สอบถามความคิด กับชาวบ้านในหมู่บ้านตีมูแล้ว จึงได้ทราบความ จริงเป็นอีกอย่างหนึ่งว่า บ้านม้าเคยเป็นบ้านของ คนไทยมาก่อนจริง แต่คนไทยที่นั่นก็ไม่ได้อพยพ หน้ายไปไหนหมด หากแต่ทุกความคิดขี้่ปั่นห่วงไม่ ไหว จึงสมควรใจกล้ายเป็นขั้นไปหมด. ปรากฏการณ์ ที่น่าสนใจอีกอย่างหนึ่ง ซึ่งน่าจะเกี่ยวข้อง หรือ เป็นผลติดตามไม่น่ากันน้อย จากการที่คนไทยที่บ้าน ม้า ถูกกลืนกล่ายเป็นจีนไปหมดแล้ว ก็คือการที่ บ้านม้าในปัจจุบัน ได้ข้อว่าเป็นบ้านปัญญาชน มี คนในหมู่บ้านได้เรียนหนังสือ (แบบจีน) และรับ ราชการตำแหน่งสูงๆ เป็นจำนวนมาก.

อพิธิพลจีนอีกอย่างหนึ่ง ที่ต้องอยู่ในท้อง ถิ่นของคนไทยแบบลุ่มน้ำเจียง จนถึงสมัยที่ จีนเปลี่ยนแปลงการปกครองสู่ระบบคอมมิวนิสต์ ก็คือระบบเจ้าที่ดิน, อย่างเช่นที่บ้านตีมู (“อาแม่ ไบจ้าม่า”) ชาวบ้านส่วนใหญ่ในสมัยก่อนล้วนเข้า นาทำ จำกเจ้าที่ดินรายใหญ่เพียงสองสามราย ซึ่ง ล้วนแต่เป็นคนจีนทั้งสิ้น. พวgnเจ้าที่ดินซึ่งเป็นคน จีนเหล่านี้ สันนิษฐานกันว่าเป็นเชื้อสายของพวgn นายทหารในกองทัพจีน ที่เข้ามาปราบกบฏขึ้น เมือง แล้วได้รับการบุญบำเหน็จให้ไปปกครองท้อง ที่ต่างๆ ของพวgnคนพื้นเมือง ดังแต่ในสมัยราชวงศ์

เห็นและเข็งลงมา. พวකเจ้าที่ดินมีฐานะดี และมีอิทธิพลในท้องถิ่นค่อนข้างมาก มักให้เช่านาโดยเก็บค่าเช่าอย่างชุดเรtid และใช้อิทธิพลบังคับชาวบ้านตามอำเภอใจ. ผู้เชียนได้มีโอกาสสัมภาษณ์หญิงชาวอายุ 70 ปีท่านหนึ่ง ที่บ้าน “เพียงนาดอย”; หญิงชาวท่านนี้ ซึ่งพิจารณาจากเค้าหน้าแล้ว เห็นว่าในอดีตนำจะเคยเป็นสาวงามมาก่อนได้เล่าประวัติดินของให้ฟังว่า สมัยเมื่อยังเด็กอายุเพียง 12 ขวบ ได้ถูกเจ้าที่ดินซึ่งเป็นชายสูงอายุเอาที่ดินมาแกลกตัวไปจากพ่อแม่ เพื่อให้เป็นภรรยาน้อย, ท่านต้องทนอยู่ในสภาพเข่นนั้น กระทั้งดึงช่วงเปลี่ยนแปลงการปกครอง ในคริสต์ทศวรรษที่ 1950 จึงสามารถขอหย่าอกมาหาสามีใหม่ตามความสมัครใจได้.

คนไทยในลุ่มแม่น้ำเจนชาเจียง มีงานเทศบาลตามประเพณี หลายครั้งในรอบปี, โดยมีทั้งเทศบาลตามประเพณีดั้งเดิมของตนเอง. เทศบาลที่รับอิทธิพลจากวัฒนธรรมจีน, หรือแม้แต่เทศบาลที่รับอิทธิพลมาจากวัฒนธรรมของพวกลolo (มีประวัติว่าในอดีต พวกลolo เป็นผู้ที่มีอำนาจในท้องถิ่นมากกว่าพวกราช แม้ตัวอย่างเช่น บ้านหว่านเต้อะในอำเภอหุ่งดึง สมัยก่อนเปลี่ยนแปลงการปกครอง ขึ้นกับเจ้าท้องถิ่นตามระบบราชการจีน ที่เป็นผู้โลลolo, ดังนั้นจึงไม่น่าประหลาดใจ ที่คนไทยรับอิทธิพลทางวัฒนธรรมจากพวกลolo ด้วย).

งานเทศบาลสำคัญในรอบปี เท่าที่ผู้เชียนสอบถามจากชาวบ้าน “หว่านเต้อะ” ได้ข้อมูลสรุปได้พ้อสังเขปดังนี้: ในเดือนเจียง (คือเดือนหนึ่งตามการนับทางจันทรคติแบบจีน ตรงกับเทศบาลตรุษจีน) มีการเช่นไห้ว “ตันเสือ” และ “ชาน

เสิน” ซึ่งเป็นประเพณีเฉพาะของคนໄท แต่ก็จะเดียวกันกับมีการเช่นไห้วบรรพบุรุษแบบจีนด้วย; เดือนสอง มีพิธี “เหยน้อย” (หรือ ปีใหม่น้อย) ลูกสาวที่แต่งงานออกเรือนไปแล้ว กลับมาเยี่ยมพ่อแม่ ทำขันม้าหัวเหนียวปีงกินกัน; เดือนสาม มีการไห้วบรรพบุรุษที่หลุมฝังศพ (เข็งเม้ง) และไปแก็บน้ำที่ศาลา “ชานเสิน” สำหรับผู้ที่เคยบ้านไว้, นอกจากนั้นยังมีการทำขันม้าหัว สำหรับต้อนรับพวกราชฯ (ผ่าโคลโโล) ที่จะลงมาเยี่ยมในเทศบาลนี้; เดือนห้า มีเทศบาลนมจ้างแบบจีน; เดือนหก มีเทศบาล “คบเพลิง” ของผ่าโคลโโล คนไทยหดหู่ดงานพักผ่อน และไห้วบรรพบุรุษในเรือน; เดือนเจ็ดมีเทศบาลสารทจีน เช่นไห้วบรรพบุรุษ; เดือนแปด ไห้วพระจันทร์ตามประเพณีจีน; เดือนสิบ มีการซ้อมแซมนูรณะช่วงซ้ายบรรพบุรุษ.

สำหรับคนไทยที่ตำบล “บ้านม้า” มีงานเทศบาลพิเศษอีกอย่างหนึ่ง ในเดือนสองตามจันทรคติแบบจีน คือประเพณีสาดน้ำ เรียกกันว่า “เทศบาล “ไลฝี”, โดยจะจัดเด็ก 7-8 คน ทางน้ำลายดื้อดำไม่ทำที่เป็นไลฝี ลากแพหันนึงตัวเอ้าไปฝ่ากันกันที่ริมน้ำหรือลำห้วย, แต่ละครอบครัวทำหุ่นฟางเป็นรูปคนເเอ้าไปลอยน้ำ แล้วสาดน้ำใส่หุ่นนั้น. ประเพณีในปัจจุบันได้รับการส่งเสริม และถูกตีความโดยหน่วยราชการท้องถิ่น ว่าเป็นประเพณีเดียวกันกับสงกรานต์ของคน “ໄຕเนื้อ” ในใต้คง และ “ໄຕลือ” ในสิบสองปันนา. ในช่วงงานเทศบาลดังกล่าว จึงมีการส่งเสริมให้ชาวบ้านแต่งกายด้วยชุด “ໄຕลือ” สมัยใหม่ เพื่อหวังว่าต่อไปจะสามารถพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวอีกแห่งหนึ่ง²⁹

²⁹ ในปัจจุบันวัฒนธรรมของชนกลุ่มน้อยในประเทศไทย ได้กลยุทธ์ขยายอย่างหนึ่ง ในเรื่องของการท่องเที่ยว ด้วย การส่งเสริมการท่องเที่ยว ในดินแดนของชนกลุ่มน้อยในมณฑลยูนนาน ที่ถือว่าประสบความสำเร็จทางธุรกิจอย่างสูง ก็คือในดินแดนสิบสองพันนา (ซึ่งเป็นเดิร์รูนของพวกราช “ໄຕลือ”), ที่กำลังกล่าวเป็นต้นแบบ สำหรับพัฒนาการท่องเที่ยว “เชิงวัฒนธรรม” ให้กับพื้นที่อีกหลายแห่งในมณฑลยูนนาน ที่พอมีศักยภาพจะพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวได้. น่าสังเกตว่าธุรกิจการท่องเที่ยวตั้งกล่าว มุ่งตลาดที่ถูกค้าคนจีนด้วยกันเองเป็นหลัก, “วัฒนธรรมชนกลุ่มน้อย” ที่ถูก

บทส่งท้าย: ข้อคิดบางประการเกี่ยวกับถิ่นฐานดังเดิม และการแพร่กระจาย ของกลุ่มคนที่พูดภาษาคระภูลไทย สาขาตะวันตกเฉียงใต้

คนไทยในลุ่มแม่น้ำจีนชาเจียง หรือແຍງซี เกียงตุนบน อาศัยอยู่สุดเขตแดนทางตะวันตกเฉียงเหนือ ภายในขอบเขตการกระจายตัวของกลุ่มคนที่พูดภาษาคระภูลไทย ในภาคใต้ของประเทศไทย. เราสามารถสืบทราบประวัติความเป็นมา ของคนไทกลุ่มนี้ได้ค่อนข้างแน่ชัดว่า บรรพบุรุษของพวกเขาน่าจะเพิ่งอพยพเข้าไป จากบริเวณอ่าເກອຈົ່ງຕັ ແລະເຂດໄຕຄົງຂອງມະຫາວຸນນານ ເພື່ອຫັນກີຍສົງຄຣາມ ໃນຊ່ວງໄນ່ເກີນທ້າດີ່ງທົກຕວຣະທີ່ຜ່ານມາ. ເຫດໄຕຄົງຂອງມະຫາວຸນນານ ຍັງຄົນເປັນດິນອາຫີຍຂອງคนໄທສົບຕ່ອນເນື່ອມາດີ່ງປັຈຸບັນ. ແຕ່ໃນເຫດອໍາເກອຈົ່ງຕັ ຫົງກີເຄຍເປັນດິນອາຫີຍຂອງคนໄທກ່ອນເກື່ອນກັນ ໃນປັຈຸບັນແທນຈະໄມ່ມີຄົນໄທທຸລະເລື້ອຍໆ ແລ້ວ ໂດຍພລມີອັນຫລັກໄດ້ກາລາຍເປັນຫາວໜ້າ ແລະ ພີຢີໄປທົມດແລ້ວ^{۳۰}.

ມີຫລັກຮູນຈາກເອກສາຣີນທີ່ຢືນຢັນວ່າ ໃນສັມຍາຈາກສົງເກົາ ໄດ້ມີການເຄີຍຕື່ອນຍ້າຍຂອງພວກຫາວໜ້າເຂົ້າໄປໃນທ້ອງດິນຂອງคนໄທ (ທີ່ຖືກເຮັດວຽກວ່າເປັນດິນແດນຂອງພວກ “ພັນທອງ” ອີຣ໌ພວກ “ໄປອື່”) ທາງການທະວັນທຸກຂອງມະຫາວຸນນານ ເປັນຈໍານວນນາກ ທັງໂດຍຄວາມສົມມັກຈີ ແລະ ທີ່ຖືກເນັດເກີດອອກໄປໆ ສິ່ງນໍາຈະສ່າງຜລໃຫ້ເກີດກາຮັບສິນທາງ

ชาຕີພັນຊີ້ນຍ່າງດ່ວຍເນື່ອງ ແລະທ່າໄຫັນໄທຈໍານວນໄນ່ນ້ອຍ ຕ້ອງກາລາຍເປັນຂຶ້ນໄປ. ດັກຮົມຕົວຢ່າງທີ່ຜູ້ເຂົ້າໄດ້ພນ ໃນການສ່າງວິຈາດສະນາມຄຣານ້ທີ່ດໍາບັນລັບນ້ານ້າ. ການກະຈາຍຕົວຂອງດິນອາຫີຍຂອງຄົນໄທ ໃນການທະວັນທຸກຂອງມະຫາວຸນນານໃນປັຈຸບັນ ຈຶ່ງນໍາຈະແຄບກ່າວທີ່ເຄຍປ່າກງົງ ອູ້ກ່ອນໜ້າສັມຍາຈາກສົງເກົາເປັນອັນນາກ.

ໃນສັມຍາຈາກສົງເກົາ ອານາຈັກຮັນໜ້າເຈົ້າຊື່ມີສູນຍົກລາງອູ້ທີ່ຕ້າຫລີ ໄດ້ເຄຍໃໝ່ກໍາລັງທຫරນຸກຮູກເຂົ້າໄປໃນດິນແດນຂອງພວກເຟຟັນທອງ (ໄປອື່) ທາງຜົ່ງທະວັນທຸກຂອງແມ່ນ້າສາລະວິນ. ຄຣົນດຶງຢຸດຕະກຸລຸດຕ້ວນໜຸ້ນປົກຄອງຕ້າຫລີ (ຮະຫວ່າງປີ ດ.ສ. 935 - 1253) ພວກເຟຟັນທອງໄດ້ພາກັນຢືນດິນແດນຂອງຕົນດືນພັກອັນກັບພຍາຍາມຂໍຍາຍອິທີພລ ຮຸກຮານເຂົ້າໄປໃນເຂດແດນທາງຕອນໃນຂອງຄາມຈັກຮັນໜ້າເຈົ້າຊື່ມີບົງບົງແມ່ນ້າແຕ່ງຕອນນັນ (ແມ່ນ້າຫຍວນເຈົ້າ). ໃນຄົ່ງທັງຂອງຄຣິສ്ടົກຕວຣະທີ່ 14 ເສື່ອທ່ານີ້ ສິ່ງນີ້ຕໍ່ແທນ່ງເປັນເຈົ້າແສນຫວີແໜ່ງ “ຫຼຸ້ງຂວາມປິດເໝີຍີນ” (ເປັນແວນໜຶ່ງຂອງພວກ “ພັນທອງ” ຕັ້ງອູ້ໃນບົງບົງດິນແດນໄຕຄົງ) ໄດ້ໃໝ່ກໍາລັງທຫරນຸກຮູກເຂົ້າໄປໃນແຄວນອື່ນໆ ຂອງພວກພັນທອງ ທີ່ອູ້ທາງທະວັນອອກຂອງໄຕຄົງ ໃນເຂົ້າປົກຄອງຂອງຈິນ, ໂດຍເຂົ້າຢືນຈົ່ງຕັ ແລະພຍາຍາມຈະຂໍຍາຍອິທີພລ ຕ່ອເຂົ້າໄປ ໃນດິນແດນຂອງພວກໄປອື່ ບົງບົງດິນແມ່ນ້າແຕ່ງ ແຕ່ໄດ້ຖືກຈິນສົກິດໄວ້ເສີຍກ່ອນ ຄວາມປະສົງຄົນ

ນ້າເສນອ ຈຶ່ງຈໍາເປັນດ້ອງອູ້ໃນລັກຂະນະ ທີ່ສາມາດຫອບສົນອງຮສນີຍມຂອງລູກຄ້າກ່ອນດັກລ້າໄດ້ເປັນຫລັກ. ສິ່ງທີ່ນັກທ່ອງເຫັນຫາຈົ່າກວ່າໄປມັກຊື່ຂອບ ເກີຍວັນຍົມຂອງຫຸ້ນນ້ອຍ ກີ່ຄືອເຄື່ອງແຕ່ງກາຍປະຈຳເຟຟັນທອງ ທີ່ມີສິລັນອຸດຸດຄາດສົງຍາມ ອີຣ໌ວັບໜຸນມາ (ກວົນທີ່ເປັນທຸງສາວ), ກາງຈັບຮະນໍາຮ່າກຳພື້ນ (ສິ່ງສ່ວນໃຫ້ຢູ່ເປັນການປະຕິຍົງຫຸ້ນໃໝ່), ບ້ານຈຳລົງແສດງວິຫຼືຫົວໜ້າພື້ນເມືອງ ອີຣ໌ກົມປັງຄູ່ງຫາວຸນນານແບບຕ່າງໆ. ຮວມດິນກາງຈຳລົງພົກງານ ແນບທີ່ນັກທ່ອງເຫັນຫາໄປມີສ່ວນຮ່ວມ ແລະດ່າງວູປໄວເປັນທີ່ເລື້ອກໄດ້ ອ່າຍ່າເຫັນພົກງານທີ່ແຕ່ງຈາກຮ່າງຫຸ້ນນ້ອຍ ເປັນດັ່ນ. ຜູ້ເຂົ້າໄມ່ມີຂໍອຕໍ່ທ່ານີ້ ຕ້ອກການສ້າງຊູກົງທ່ອງເຫັນຫາໃນລັກຂະນະດັກລ້າ ເພຣະເຫັນວ່າກີ່ປັນເວີກສ້າງ ແລະກະຈາຍຮາຍໄດ້ໃນທ້ອງດິນໄດ້ຫົວໜ້າທີ່, ແລະອູ້ກ່ອນຢ່າງທີ່ການນ້າເສນອວັພນຍົມພື້ນບ້ານໃນລັກຂະນະດັກລ້າ ກີ່ມີໄດ້ເປັນການ “ປລອມ” ອົດຕື່ ມາກໄປກວ່າຄວາມພຍາຍາມ “ສັດຟີ່” ວັພນຍົມຂອງຫຸ້ນເມືອງ ໄກສູ່ໃນງູປລັກຂະນະທີ່ດູເໝີອັນ ເກົ່າແກ່ດັ່ງເດີມ ເພື່ອໃຫ້ເໜ້າກັບຄວາມດ້ອງກາຂອງນັກທ່ອງເຫັນຫາສ່ວນໃຫ້ຢູ່ຈາກໂລກທະວັນທຸກ ທີ່ມີ “ຈົດ” ເປັນອົກແບບທີ່.

^{۳۰} ຊ້ອງມູນຈາກການສ່າງວິຈາດສົງເກົາ ອ້າງດຶງໃນ: ສມພັກ ວິທີຍັກດີພັນຊີ້ 2542. ປະວັດຕົກສົນ

ສັກຄົມແລະວັດທະນາໄທໃຫ້ຢູ່ ເຊິ່ງວັດ ນ້າ 92.

^{۳۱} ເຈິ້ງອັ້ງເທິສີ່ຍັງ 2534. ປະວັດຕົກເຊື້ອຈາຕີໄທ (ຕອນທີ 2). ບັກທີ 7 (ໜ້າ 165-188).

นั้นจึงไม่เป็นผลสำเร็จ. ข้อมูลจากเอกสารจีนดังที่กล่าวมา แสดงให้เห็นว่าในคริสต์ศตวรรษที่ 13 และ 14 ดินแดนของพวากไปอี (พันทอง) คงครอบคลุมบริเวณภาคตะวันตกของมณฑลยูนนาน ได้แนวแม่น้ำแดงลงมาทั้งหมด.

พวากไปอีเหล่านี้ ในเวลาต่อมาได้ถูกจุกรานและกลืนทางชาติพันธุ์ จนกลายเป็นคนชั้นไปเสียเป็นส่วนใหญ่. เหลือพวากที่ยังคงดำรงชาติพันธุ์ของตนเองไว้ได้ แต่ในดินได้คงซึ่งเคยเป็นศูนย์กำลังใหญ่ของผู้คนพันทอง (คือบรรพบุรุษของพวาก “ໄຕเหนอ” ในได้คงปัจจุบัน) มา ก่อน. ในสิบสองปันนา (ดินอาศัยของพวาก “ໄຕລື້ອ໌” ในปัจจุบัน) ซึ่งสมัยก่อนเป็นดินแดนเขตต้อนที่เต็มไปด้วยไทรป่า เป็นที่หาดกลัวมากของพวากยัน³². ในแนบดันแม่น้ำแดง ซึ่งเป็นดินแดนแห่งแหล่งทุรกันดารมากที่สุดแห่งหนึ่งในมณฑลยูนนาน (เป็นดินอาศัยของพวาก “ໄຕເຢ່ວ” และ “ໄຕເວລາຍ” ในปัจจุบัน). รวมถึงในบริเวณลุ่มแม่น้ำจินชาเจียง ซึ่งเป็นดินแดนทุรกันดารเข่นกัน และเป็นดินที่อยู่อาศัยของคนໄທ ที่เพิ่งอพยพเข้าไปจากจังหวัดและเขตได้คง ในสมัยราชวงศ์เหมิงตอนต้น.

พวากໄທกลุ่มที่ยังคงเหลืออยู่ ในภาคตะวันตกของมณฑลยูนนานดังกล่าว เป็นพวากที่พูดภาษาตระกูลไทยสาขาตะวันตกเฉียงใต้ทั้งหมด และ

อนุมานจากประวัติการเคลื่อนย้ายของกลุ่มคนไทยเล่าเรื่อง ที่ผู้เชียนได้สืบคันไว้ข้างต้น น่าจะเป็นการเคลื่อนย้ายจากตะวันตกสู่ตะวันออก กล่าวคือจากลุ่มแม่น้ำสาละวินสู่ลุ่มแม่น้ำแดงเป็นหลัก. บางทีการเคลื่อนย้ายของพวากໄທคำ (ซึ่งพูดภาษาไทยสาขาตะวันตกเฉียงใต้เช่นกัน) เข้าไปในเขตสิบสองจุไท ทางภาคตะวันตกเฉียงเหนือของประเทศไทย เวียดนาม ก็อาจเกิดขึ้นภายใต้บริบทการเคลื่อนย้ายของผู้คนดังกล่าวด้วย³³ ซึ่งก็น่าจะเกิดขึ้นในช่วงเวลาที่ไม่เก่าไปกว่าสมัยราชวงศ์ถัง³⁴.

อย่างไรก็ตาม การอพยพของบรรพบุรุษໄທคำ เข้าไปในภาคตะวันตกเฉียงเหนือของเวียดนาม จำเป็นต้องพิจารณาแยกเป็นคนละกรณี จากการอพยพของพวาก “ໄຕ” (หรือกลุ่มที่นักวิชาการเรียกนิยมเรียกว่า “ໄຕ” (Tay) เพื่อให้ต่างจากพวากที่ถูกเรียกว่า “ห้าย” (Thai) ซึ่งหมายถึงกลุ่มคนไทยในเขตสิบสองจุไทและบริเวณใกล้เคียง; พวากໄທคำถูกจัดอยู่ในกลุ่มหลังนี้³⁵) และ “ນຸ່ງ” รวมถึงกลุ่มย่อยอื่นๆ ของคนໄທ ซึ่งเป็นพวากที่พูดภาษาตระกูลไทยสาขาเหนือและกลาง เข้าไปในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย เวียดนาม, ซึ่งอาจเกิดขึ้นก่อนหน้านี้เป็นเวลานาน³⁶.

การสืบคันและข้อสันนิษฐานทั้งหมด ที่ผู้เชียนได้กล่าวถึงในส่วนหลังนี้ ยังไม่ได้ตอบค่าความ

³² Chang Chi Jen. 1956. The Minority Groups of Yunnan and Chinese Political Expansion into Southeast Asia. Unpublished Ph.D. Dissertation, The University of Michigan, Ann Arbor.

³³ พวากໄທคำในเวียดนาม มีวัฒนธรรมคล้ายกับพวาก “ໄຕເຢ່ວ” และ “ໄຕເວລາຍ” ในลุ่มแม่น้ำแดงตอนบนมาก แสดงให้เห็นว่าเป็นกลุ่มที่มีความใกล้ชิดกันทางวัฒนธรรมมากก่อน (ดูรายละเอียดใน: เสมอชัย พลสุวรรณ. 2542. トイตันแม่น้ำแดง. บทความเสนอในการสัมมนา “ໄທก่อนอารย”, สภานิตยาศึกษา, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 27 พฤษภาคม พ.ศ. 2542. 22 หน้า.)

³⁴ ในช่วงเวลาเดียวกับที่พวาก “พันทอง” จากลุ่มแม่น้ำสาละวิน รุกรานเข้ามาสู่ดินแดนทางตอนในของอาณาจักรนำนเจ้านถึงลุ่มแม่น้ำแดงตอนบน (หยวนเจียง); มีหลักฐานว่าในช่วงเวลาที่กองทัพมองโกเลียยกบุกไล่ชาน ตีด้าหลี แตกในกลางคริสต์ศตวรรษที่ 13 นั้น อาณาเขตของพวาก “พันทอง” ได้ขยายเข้าไปทางตะวันออก จนถึงบริเวณลุ่มแม่น้ำแดงตอนบนเรียบบัวอยแล้ว.

³⁵ Dang Hghiem Van , Chu Thai Son and Luu Hung. 2000. Ethnic Minorities in Vietnam. Hanoi: The GIOI Publishers.

³⁶ มีหลักฐานว่า ในปีที่ 207 ก่อนคริสต์กาล “จ้าวถอ” ขุนนางจีนที่ถูกส่งไปควบคุมพวาก “ເຢ່ະ” ทางตอนใต้ของประเทศไทย ถือโอกาสเป็นกบฏ ในช่วงที่เกิดความวุ่นวายทางการเมืองในลุ่มแม่น้ำเหลือง โดยได้ตั้งตัวเป็นกษัตริย์

สำคัญอีกชุดหนึ่ง, กล่าวคือถ้าหากเรื่อว่าบริเวณลุ่มแม่น้ำสระบัว เป็นถิ่นอาศัยเก่าแก่ของกลุ่มที่พูดภาษาตระกูลไทยสาขาตะวันตกเฉียงใต้แล้ว, คนไทยกลุ่มนี้มาจากไหน? แยกตัวจากกลุ่มคนที่พูดภาษาตระกูลไทยสาขาเหนือและกลาง ที่อาศัยอยู่ทางภาคตะวันออกเฉียงใต้ของประเทศไทย และภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทยเดิมๆ เหนือแนวแม่น้ำแดงขึ้นไป ตั้งแต่เมื่อใด?

คำตามดังกล่าวแม่ตตอบได้ยากลำบาก โดยอาศัยหลักฐานกระท่องกระแท่น ที่เรามีอยู่ในมือขณะนี้, แต่ภัยได้ข้อจำกัดดังกล่าว ถ้าหากเราระยะมุ่งเขื่อว่าอาณาจักร “เตียนเยี๊ะ” (อาณาจักรที่พลเมืองชี้ช้าง ตามที่เคยกล่าวถึงข้างต้น) ที่ตั้งอยู่ในบริเวณดินแดนตั้งในสมัยราชวงศ์ชั้นเป็นอาณาจักรของคนไทย (ด้วยเหตุผลที่ได้เคยกล่าวไว้แล้ว ก่อนหน้านี้) อาณาจักรดังกล่าวก็จะต้องเป็นของคนไทยกลุ่มที่พูดภาษาฯ ซึ่งจะเป็นต้นเค้าของภาษาไทยสาขาตะวันตกเฉียงใต้ต่อมา, และถ้าหากเป็นเช่นนั้นจริง ภาษาไทยสาขาตะวันตกเฉียงใต้ก็น่าจะต้องแยกตัวจากภาษาไทยสาขาเหนือและกลาง มาอย่างน้อยตั้งแต่เมื่อร้าวสองพันปีก่อน.

นอกจากนั้นการก่อตัวรุ่งเรืองขึ้นของอาณาจักรน่านเจ้า ในตอนกลางของมณฑลยูนนาน จนเกิดเป็นอาณาจักรอิสระจากอู่ราชจีน ตั้งแต่ราวดินคริสต์ศตวรรษที่ 8 ลงมา³⁷ ก็น่าจะมีส่วนไม่น้อยด้วย ในการเป็นปราการขวางกั้นการติดต่อระหว่างกลุ่มคนที่พูดภาษาไทยสาขาตะวันตกเฉียงใต้

ในลุ่มแม่น้ำสระบัว ซึ่งขณะน้อนอยู่ภายใต้อำนาจดินแดนน่าเจ้า กับกลุ่มคนที่พูดภาษาไทยสาขาเหนือและกลาง ในดินแดนทางตะวันออกเฉียงใต้ของประเทศไทย (โดยเฉพาะก็คือในมณฑลกว่างสี) ซึ่งขณะน้อนอยู่ภายใต้อำนาจของจีน.

ในอดีตเคยมีทฤษฎีที่พยายามอธิบายก้าเนิดและการอพยพเคลื่อนย้ายของคนไทยจากอาณาจักร “อ้ายລາວ” ทางตะวันออกเฉียงเหนือของมณฑลเสฉวน ลงมาในมณฑลยูนนาน³⁸ ก่อนที่จะแพร่กระจายต่อลงมาในເອເຊີຍເຄເນຍ: ทฤษฎีนี้มีหลักฐานโดยมาก ซึ่งผู้เขียนไม่จำเป็นต้องกล่าวถึงรายละเอียดในที่นี้ เนื่องจากได้มีผู้ร่วมรวมข้อโต้แย้งเหล่านั้นไว้พอสมควรแล้ว³⁹. ผู้เขียนเพียงคร่ำถ้วนว่า การที่ในปัจจุบันเราพบถิ่นอาศัยของคนไทย กระจายขึ้นไปจนถึงในภาคใต้ของมณฑลเสฉวน ก็ไม่ใช่หลักฐานที่จะช่วยสนับสนุนทฤษฎีที่ว่าคนไทยลงมาจาก “อ้ายລາວ” ทางตอนเหนือของมณฑลเสฉวนแต่อย่างใด, เนื่องด้วย เพราะเราทราบได้ค่อนข้างแน่ชัดแล้วว่า คนไทยกลุ่มนี้ (ซึ่งก็เป็นกลุ่มเดียวกันกับคนไทยในลุ่มแม่น้ำจีนชาเจียง ที่ผู้เขียนได้เข้าไปสำรวจนั้นเอง) มิได้อพยพลงมาจากทางเหนือ หากแต่ได้อพยพขึ้นไปทางใต้ ในช่วงไม่เกินห้าหมื่นปีที่ผ่านมา.

ความเป็นไปได้ในอีกทางหนึ่ง ที่จะอธิบายความเป็นมาของบรรพบุรุษคนไทยในลุ่มน้ำสระบัว ก็คือพวກนี้เป็นกลุ่มนึงของ “ໄປເຢັ້ງ” ที่ได้อพยพเข้าไปในพื้นที่ จากทางตะวันออกเฉียงใต้ของ

ของ “ຫານເຢັ້ງ” บริเวณใกล้ปากแม่น้ำສี ในมณฑลกว่างตุ้ง, พร้อมกับขยายอิทธิพลลงมาตามแนวฝั่งทะเล ทางตะวันออกเฉียงใต้ของประเทศไทย จนถึงในภาคเหนือของเวียดนาม (គຽດ: Schafer, E.H. 1967. *The Vermilion Bird*. Berkeley: University of California Press; Taylor, K.H. 1976. *The Birth of Vietnam*. Berkeley: University of California Press.)

³⁷ สำหรับพัฒนาการของอาณาจักรน่านเจ้า อาจดู: Gogoi, P. 1999. *The Tai and The Tai Kingdom*. Calcutta: Sreekantha Press, Chapter III (p. 58 – 111).

³⁸ อาจหาอ่านรายละเอียดของทฤษฎีได้ใน: Gogoi, P. 1999. *The Tai and The Tai Kingdom*, Chapter II (p.32-57).

³⁹ ดู: ฉลอง สุนทรราวาณิชย์. 2533. “ถิ่นกำเนิดชนชาติไทย: สมมุติฐานของนักวิชาการตะวันตก” ใน ชนชาติไทย: ค่าความที่ต้องช่วยกันตอบ. การประชุมวิชาการประจำปี, 18-19 ตุลาคม พ.ศ.2533. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 16 หน้า.

ประเทศจีน ภายหลังจากที่พาก “เยี้ย” ได้อพยพลงมาทางใต้ จากอาณาจักร “เยี้ย” ที่ตั้งอยู่บริเวณใกล้ปากแม่น้ำแยงซีเกียง ตอนกลางของประเทศจีน เนื่องจากถูกพาก “ชู” รุกราน เมื่อราชสมบัติร้อยปีเศษก่อนคริสตกาล⁴⁰; ส่วนหนึ่งของพากนี้ นำจะเคลื่อนย้ายเข้าไปจนถึงลุ่มแม่น้ำสาละวิน ก่อนหน้าสมัยพระจักรพรต์ชั้นที่ 4 เมื่อราชร้อยปีเศษก่อนคริสตกาล ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่มีเรื่องราวของประเทศ “เตียนเยี้ย” ปรากฏเป็นครั้งแรกในเอกสารจีน (คือบันทึก “สื่อจี้” ของ ชื่อหม่าเจียน). อย่างไรก็ตี สมบูติฐานนี้ก็เป็นแต่เพียงความคิดเบื้องต้น ที่ผู้เขียนคร่ำเครวุลของเสนอ สำหรับให้นักศึกษาที่สนใจในประเดิมเดียวกัน ช่วยกัน dakdeiyang หาข้อมูลต่อไป⁴¹.

เอกสารอ้างอิง

- เจีย แยน จง (ยธรรม จิระนคร). 2538. “ແຄວນໄຕັກ: ດິນໄທເຫຼືອໃນຢູ່ນານ”. ใน การศึกษาວັນຊ່ວມຂາດໃຫ້ໄທ. ສໍານັກງານຄະນະການການວັນຊ່ວມຂ່ອງພົມແທ່ງຂາດໃກະທຽບສຶກຫາອີກາຣ. ນັ້ນ 31-46.
- ເຈິ່ງອັນເທິລິຍ. 2534. ປະວັດທຸນເຂົ້າຂາດໃຫ້ໄທ (ຕອນທີ 1 ແລະ 2). ຄະນະການການສືບຕັນປະວັດຕາສົດໄຫຍວັນ ຈິນໃນເອກສາຮາການຈົນ ສໍານັກເລາຊີການນາຍກົງມູນຕີ ສໍານັກນາຍກົງມູນຕີ ແປລ.
- ຈະລອງ ສຸນທຽວາມີຍ. 2533. “ດິນກຳນົດຂາດໃຫ້ໄທ: ສົມມູດຖານຂອງນັກວິກາກຮະວັນດັກ”. ໃນ ຂາດໃຫ້ໄທ: ຄໍາດຳມັນທີ່ຕ້ອງຫ່າຍກັນດົນ, ເອກສາຮປະກອບການປະຊຸມວິກາກປະຈຳປີ, 18-19 ຕຸລາຄົມ ພ.ສ.2533. ຈຸພາລົງກຣມໝາວິທາລັບ. 16 ນັ້ນ.

⁴⁰ ดูรายละเอียดการเคลื่อนย้ายของพากเยี้ยลงมาทางใต้ใน: Eberhard, W. 1977. *A History of China*; FitzGerald, C.P. 1972. *The Southern Expansion of the Chinese People*. New York: Praeger Publishers, Inc; Hsu, Cho-Yun, and Linduff, K.M. 1988. *Western Chou Civilization*. New Heaven: Yale University Press; Maspero, H. 1978. *China in Antiquity*; Schafer, E.H. 1967. *The Vermilion Bird*; Taylor, K.H. 1976. *The Birth of Vietnam*.

⁴¹ ທັກະເໜີນນີ້ແຕກຕ່າງອູ້ປ້າງ ຈາກຄວາມເຫັນຂອງຄາສຕາຈາຈາຍ ອືບແວຢາຣີດ ຜູ້ເຂົ້າຂາຍເວັ້ງຈິນສຶກຫາ ທີ່ເຂົ້າວ່າຄູນຍົກລາງຂອງວັດທຸນຂອງໄທໂຍ້ນໃນເວັບແວມັນຄະລາກວາງດຸ່ງແລກກວາງສີ ແລກການພົມພັນຂອງຄານໄກເຂົ້າສູ່ຖອນບັນຂອງພົມແລະ ສູ່ດິນແດນປະເທດໄຫຍວັນນັ້ນ ເກີດຂຶ້ນໃນຫ່າງລັດມາ ຈາກໄມ່ເກົ່າໄປກ່າວຄົດສົດວັນທີ 11 ມາກັນ (Eberhard, W. 1977. *A History of China*): ຕ້າຫາກເຂົ້າຕາມຄວາມເຫັນທັງກ່າວ ຂອງຄາສຕາຈາຈາຍ ອືບແວຢາຣີດ ກີ່ໜ້າມຍົກວາງ ກາງກະຈາຍຕັ້ງຂອງພາກສະກຸນໄກສາຫະລັດວັນທີ່ ແລກການພົມພັນທີ່ປ່າຍໃນປັຈຈຸບັນ ເກີດຈາກການແພວ່ກະຈາຍຂອງພາກສະກຸນທີ່ ແລກການພົມພັນທີ່ ແລະ ແກ້າ ກີ່ຄວາມເກີດຂຶ້ນໄຟກ່ອນໜ້າຄົດສົດວັນທີ 11 ມາກັນ. ຜູ້ເຂົ້າຄ່ອນໜ້າທີ່ເກົ່າໄປກ່າວຄົດສົດວັນທີ່ ອືບແວຢາຣີດ ໃນສອງປະເທດຫລັດຕ້າຍກັນຄືອ: (1) ປະເທັນທີ່ວ່າວັດທຸນຂອງພາກສະກຸນທີ່ ໄດ້ມີພັນການເຂົ້າມາກ່ອນ ກາງຕະວັນອອກເຈິ່ງ ໄດ້ຂອງປະເທດຈິນ (ແນບກວາງດຸ່ງແລກກວາງສີ) ກ່ອນທີ່ຈະແພວ່ເຂົ້າໄປທາງຕະວັນທີ່ສົມຜົນທຸລະມູນນານ (ດູ: ສຸມິດ ປິດພັດນີ້ ແລະ ເສມອຊ້ຍ ພຸລສຸວຽນ. 2543. “ໄທ” ແລະ “ຈັງ” ໃນມັນຄະລູນນານ ສາຫະລຸກວັນປະຫານຈິນ: ບໍກວິເຄາະທີ່ຈາກຂ້ອງມູລກາຄສນານ) ແລະ (2) ປະເທັນທີ່ວ່າພາກສະກຸນທີ່ ນ່າຈະແພວ່ລົງມາສູ່ດິນແດນປະເທດໄຫຍວັນໄກ ຄົດສົດວັນທີ 11. ສໍາຫຼັບຄວາມເຫັນຂອງຜູ້ເຂົ້າ ທີ່ຕ່າງທັກະເໜີນຂອງຄາສຕາຈາຈາຍ ອືບແວຢາຣີດ ກີ່ຄືອ ກາງແພວ່ກະຈາຍຂອງພາກສະກຸນທີ່ ຈາກການຕະວັນອອກເຈິ່ງ ໄດ້ຂອງປະເທດຈິນ ເຂົ້າໄປສູ່ດິນແດນລຸ່ມແນ້ສາລະວິນ ກາງຕະວັນທີ່ ຂອງມັນຄະລູນນານ ແລກການພົມພັນທີ່ ແລະ ຈາກເລີຍເຂົ້າໄປຈົນດັ່ງກ່າວເກົ່າໄປກ່າວຄົດສົດວັນທີ່ ພວກນີ້ພົມພາກສະກຸນທີ່ຈະເປັນຕົ້ນເຄົ້າຂອງພາກສະກຸນໄກສາຫະລັດວັນທີ່ ເຊິ່ງໄດ້ຕ່ອມາ. ພາກສະກຸນທີ່ຈະເກົ່າໄປກ່າວຄົດສົດວັນທີ່ ເພີ່ນພົມພັນທີ່ສູ່ກຳຕະຫຼາດເສີ່ງເຫັນທີ່ຂອງປະເທດຈິນ (ບວເວເລີນສົງຈຸໄກ ຈັງວັດແທງຫຼວງ ແລະ ຈັງຫວັດເທິ່ງອັນ), ປະເທດລາວ ແລະ ພາກເກົ່າຂອງປະເທດໄຫຍວັນ ພາກຫັ້ງຈາກສັນຍາຮ່າງສົດລົງມາ.

- นราธิปประพันธ์พงศ์. พระเจ้าบรมวงศ์เรอกรุ่งพระ. 2505. พงศาวดารไทยใหญ่. เล่ม 1-2. กรุงเทพฯ: องค์การค้าของคุณสุกาน.
- บันฑิตย์ เก้ารังค์ (แปล). 2537. ตำนานเมืองหมอกขาวมารา fluct. เอกสารอัดสำเนา.
- บรรจบ พันธุเมธा. 2529. “ตำนานเมืองเม่า”. ใน ยุนนาน (สมเด็จพระเจ้าพี่นางเชอเจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา ทรงร่วมรวม). กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช. หน้า 219-229.
- เรณุ วิชาศิลป์. 2542. “อักษรกลุ่มไทยใหญ่”. ใน 80 ปี ศาสตราจารย์ ดร. ประเสริฐ ณ นคร รวมบทความวิชาการด้านชาติรักและเอกสารโบราณ. จัดพิมพ์โดยคณะกรรมการจัดงาน 80 ปี ศาสตราจารย์ ดร. ประเสริฐ ณ นคร. หน้า 135-153.
- เรณุ วิชาศิลป์. 2539. พงศาวดารไทย古今 (เล่ม 1). กรุงเทพฯ: ออมรินทร์พรินติ้ง แอนด์ พับลิชิ่ง.
- วินัย พงศ์ศรีเพียร. อาณาจักรเตี้ยน (เอกสารพิมพ์ถ่ายสำเนาไม่ทราบปีและแหล่งที่พิมพ์). คณะอักษรศาสตร์, มหาวิทยาลัยศิลปากร. 20 หน้า.
- วินัย พงศ์ศรีเพียร. อาณาจักรเตี้ยนเย่อและอาณาจักรส้าน (เอกสารพิมพ์ถ่ายสำเนา ไม่ทราบปีและแหล่งที่พิมพ์) คณะอักษรศาสตร์, มหาวิทยาลัยศิลปากร. 25 หน้า.
- สมพงศ์ วิทยศักดิ์พันธุ์. 2542. ประวัติศาสตร์สังคมและวัฒนธรรมไทยใหญ่. โครงการประวัติศาสตร์สังคมและวัฒนธรรมขนาดใหญ่ในประเทศไทย. ได้รับการสนับสนุนจาก สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- สุนิตร ปิติพัฒน์ และ เสนอข้อชี้ พุลสุวรรณ. 2542. คนไทยและเครือญาติ ในมณฑลกู้ยูจิจิวะและไทหลำ. สถาบันไทยคดีศึกษา, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สุนิตร ปิติพัฒน์ และ เสนอข้อชี้ พุลสุวรรณ. 2543. “ไทย” และ “จ้วง” ในมณฑลยูนนาน สาขาอนรัฐประชานนเจ็น. กรุงเทพฯ: สถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- เสนอข้อชี้ พุลสุวรรณ. 2542. “ไต” ต้นแม่น้ำแดง. บทความเส้นอื่นในการสัมมนา “ไทยก่อนอารย์”, สถาบันไทย

- คดีศึกษา, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 27 พฤษภาคม พ.ศ.2542. 22 หน้า.
- หวง ยุ่ยคุน. 2530. “งานค้นคว้าเกี่ยวกับอาณาจักร “สยาม ไต” ในรัตน” (รสสุคนธ์ ขันธนະภา แปล). รวมบทความประวัติศาสตร์, 9: 140
- Aung-Thwin, M.A. 1998. *Myth and History in the Historiography of Early Burma*. Ohio University Center for International Studies, Monographs in International Studies, Southeast Asia Series No. 102.
- Chang Chi Jen. 1956. *The Minority Groups of Yunnan and Chinese Political Expansion into Southeast Asia*. Unpublished Ph.D. Dissertation, The University of Michigan, Ann Arbor.
- Dang Nghiem Van, Chu Thal Son and Luu Hung. 2000. *Ethnic Minorities in Vietnam*. Hanoi: The GIOI Publishers.
- Davies, H.R., 1909. *Yun-Nan The Link Between India and the Yangtze*. Cambridge: the University Press.
- Dodd, W.C., 1996. *The Tai Race, Elder Brother of the Chinese* (first published by the Torch Press, Cedar Rapids, Iowa, in 1923). Bangkok: White Lotus Co., Ltd.
- Eberhard, W. 1977. *A History of China* (fourth edition). California: University of California Press.
- FitzGerald, C.P. 1972. *The Southern Expansion of the Chinese People*. New York: Praeger Publishers, Inc.
- Gogoi, P. 1999. *The Tai and The Tai Kingdom*. Calcutta: Sreekantha Press.
- Hsu, Cho-Yun, and Linduff, K.M. 1988. *Western Chou Civilization*. New Heaven: Yale University Press.
- Li, Fang-Kuei. 1977. *A Handbook of Comparative Tai-Oceanic Linguistics*. Special Publication No.15.

- Honolulu: University Press of Hawaii.
- Maspero, H. 1978. *China in Antiquity* (translated by F.A. Kierman, Jr. from the French version *La Chine Antique* first published in 1927). The University of Massachusetts Press.
- Pe Maung Tin and Luce, G.H. (translators). 1960. *The Glass palace Chronicle of the Kings of Burma*. Rangoon: Rangoon University Press.
- Ray, N., 1946. *Theravada Buddhism in Burma*. Calcutta: University of Calcutta.
- Schafer, E.H. 1967. *The Vermilion Bird*. Berkeley: University of California Press.
- Scott, J.G. and J.P. Hardiman. 1900. *Gazetteer of Upper Burma and the Shan States*. Rangoon: The Superintendent, Government Printing.
- Taylor, K.H. 1976. *The Birth of Vietnam*. Berkeley: University of California Press.
- Than Tun. 1988. *Essays on the History and Buddhism of Burma* (P. Strachan ed.). Scotland: Kiscadale Publications.

การสำรวจศึกษาคนไทยในโครงการนี้ได้รับการสนับสนุนจาก สถาบันไทยศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ด้วยการเริ่มและประสานงานอย่างสำคัญของ รองศาสตราจารย์ สุภิตร ปิติพัฒนา ศาสตราจารย์ ยรรยง จิระนคร (เจีย แยน จอง) ได้กรุณาเป็นทั้งครูและล่าม ในระหว่างการทำงานภาคสนาม. ส่วน ศาสตราจารย์ หวัง โกะ เฉียน ซึ่งเป็นผู้ชำนาญพื้นที่ ได้นำพาเราไปสู่โลกที่น่าสนใจ ของคนไทยแห่งลุ่มน้ำเจ้าเจียง. ศาสตราจารย์ ดร. ประเสริฐ นคร ได้กรุณาให้ทั้งความรู้และข้อคิดเห็นที่มีประโยชน์ ทั้งยังเตรียมเอกสารอ้างอิงให้บางรายการ. ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณ นักวิชาการอาวุโสผู้เป็นกัลยาณมิตร ทุกท่านที่ได้อ่านมาถึง. นอกจากนั้น ผู้เขียนขอขอบคุณ ชาวบ้านคนไทยมีมิตรไมตรี และน้ำใจอันงาม ในทุกหมู่บ้านที่เราได้ไปเยี่ยมเยือน. นักวิชาการและเจ้าหน้าที่ท้องถิ่นของจังหวัดหลายท่าน ในอำเภอ หัวดึง, หงษ์เหวิน และ ต้าเหยา ของมณฑลยูนนาน ที่ช่วยประสานงานในภาคสนาม และให้ข้อมูลอันมีประโยชน์. และยังมีเพื่อนนักวิชาการไทยอีก 2 ท่าน ที่ได้ร่วมคณะเดินทาง ระหว่างประเทศไปด้วยกัน ตลอดระยะเวลาหลายวัน คือ ดร. รัตนพร เศรษฐกุล และ คุณตำรวจพล อินทร์จันทร์.